

*ΑΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: Τουριστικών Επιχειρήσεων*

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

*Ο αρχαιολογικός χώρος της Ελευσίνας και ο ρόλος του
στην ανάπτυξη του τουρισμού.*

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Πολυξένη Μοίρα

~Αθήνα, 2017~

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την καθηγήτρια κα. Πολυξένη Μοίρα κυρίως για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε καθώς και για την υπομονή που έκανε κατά την διάρκεια υλοποίησης της πτυχιακής εργασίας.Όπως επίσης και για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγηση της για την επίλυση διάφορων θεμάτων.Της οφείλω ένα εξίσου μεγάλο ευχαριστώ καθώς όλα αυτά τα χρόνια μου δίδαξε τι πάει να πει αφοσίωση και αγάπη στον κλάδο που σπούδασα.

Θα ήθελα επίσης να απευθύνω τις ευχαριστίες στους γονείς μου οι οποίοι στήριξαν τις σπουδές μου με διάφορους τρόπους φροντίζοντας για την καλύτερη δυνατή μόρφωση μου.Χωρίς την στήριξη τους τόσο συναισθηματικά όσο και από χρηματοοικονομικής απόψεως,ξέρω πως δεν θα τα κατάφερνα.Τους ευχαριστώ που δεν σταμάτησαν ποτέ να πιστεύουν σε εμένα και στα όνειρα μου,ενθαρύνοντας με παράλληλα να τα πραγματοποιήσω.

I would like to thank kindly my professor Ms. Polyxeni Moira mostly for being trustful as well as patient during the implementation of this whole assignment.Her precious help and guidance for the solution of many difficulties were fast and immediate.I also owe to thank her for teaching me all these years what loyalty and love for what someone studies really means.

I would also like to thank sincerely my parents who supported my studies in a variety of ways catering to my best possible education.This journey would not have been possible without their emotional as well as financial support.I thank them cause they never stopped to believe in me and my dreams encouraging me at the same time to fulfill them.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<i>ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ</i>	2
<i>ΠΡΟΛΟΓΟΣ</i>	5-8
<i>ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ</i>	
Κεφάλαιο 1^ο : Ιστορία Ελευσίνας (Αρχαιότητα και νεότερα χρόνια)...	8-14
Κεφάλαιο 2^ο : Πολιτισμός και μουσεία-μνημεία Ελευσίνας.....	14-21
2.1. : Αρχαιολογικό μουσείο Ελευσίνας.....	21-58
2.2. : Μουσείο Μικρασιατών Ελευσίνας.....	58-59
2.3. : Μνημείο Μικρασιάτισσας Μάνας στην πλατεία Μικρασιατών της Ελευσίνας.....	59
Κεφάλαιο 3^ο : Πολιτιστικές εκδηλώσεις.....	59-60
3.1. : Πανηγύρι αγίου Γεωργίου.....	60-61
3.2. : Διοργάνωση αισχυλείων.....	61-62
Κεφάλαιο 4^ο : Λοιποί ελκτικοί πόροι.....	62-65
Κεφάλαιο 5^ο : Η Ελευσίνα ως προορισμός.....	65-67
Κεφάλαιο 6^ο : Μέθοδοι προσέλκυσης τουρισμού στον Ελευσίνιο χώρο.....	67-70
Κεφάλαιο 7^ο : Η έρευνα.....	70-71
Κεφάλαιο 8^ο : Στατιστική περιγραφική ανάλυση των στοιχείων της έρευνας.....	71-102
Κεφάλαιο 9^ο : Συμπεράσματα και προτάσεις.....	102-105
Βιβλιογραφία	105-107

Προφίλ εργασίας

Η παρούσα μελέτη που διεξήχθη μέσα στα πλαίσια πτυχιακής εργασίας με θέμα ‘‘Ο αρχαιολογικός χώρος της Ελευσίνας και ο ρόλος του στην ανάπτυξη του τουρισμού’’ περιλαμβάνει την καταγραφή ενός κοινωνικού συνόλου που αφορά την επίσκεψη τους στον συγκεκριμένο ιερό τόπο.

Μέσα στην μελέτη συμπεριλαμβάνονται επίσης έννοιες που αφορούν την κοινότητα, την κοινωνική ανάπτυξη και τον πολιτισμό γενικότερα, με στόχο την κατανόηση του αντικειμένου ενώ παράλληλα αναφέρονται κάποιες προϋποθέσεις που συμβάλλουν στην κοινωνικο-πολιτιστική ανάπτυξη αυτής της πόλης.

Ο λόγος που επέλεξα αυτή την εργασία είναι για να προωθήσω όσο είναι δυνατόν τον πολιτισμό και την ιστορία της Ελευσίνας καθώς επίσης και να διεξάγω συμπεράσματα σχετικά με το αν οι επισκέπτες κρατάνε ή χάνουν το ενδιαφέρον τους ερχόμενοι σε αυτήν την ιερή πόλη.

Για να διεξαχθούν αυτά τα συμπεράσματα πραγματοποιήθηκε διανομή 100 ερωτηματολογίων κατ’ιδίαν. Μέσα από τα ερωτηματολόγια εξετάστηκαν πολλοί παράγοντες οι οποίοι επηρέασαν την απόφαση των ερωτηθέντων να επισκεφτούν τον συγκεκριμένο αρχαιολογικό χώρο.

Σε γενικά πλαίσια αυτό που παρατηρήθηκε είναι η ιδιαίτερη αγάπη του κόσμου για αυτήν την πόλη καθώς η ιστορία της αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του πολιτισμού μας. Συγκίνηση και δέος προκάλεσαν τα ευρήματα του μουσείου εντός του αρχαιολογικού χώρου. Το σίγουρο είναι πως η Ελευσίνα δικαίως κέρδισε τον τίτλο Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης για το 2021 και οι αποδείξεις κρύβονται στα αποτελέσματα της έρευνας που αναλύονται στα παρακάτω κεφάλαια.

Abstract

This current study with central theme ‘‘The archaeological site of Eleusis and its role at tourism development’’ contains the record of a specific amount of people that visited this sacred place.

In this study there are also a lot of meanings about the community of Eleusis, its societal development as well as culture development with main goal the understanding of this assignment. In the meantime, there are references regarding some stipulations which are necessary in order to maintain a high level of social as well as cultural development of this town.

The main reason I chose this assignment is to promote the culture and history of Eleusis as much as possible and simultaneously draw some inferences about visitors' interest in this sacred town.

Moreover, in order to draw these inferences, I had to share 100 questionnaires one on one. This method allowed me to test more factors that affected the respondents' decision to finally visit this specific archaeological site.

In conclusion, it is noticed that people love pretty much this town and its history while both make up an integral part of our culture. People were also touched visiting the findings of the museum inside the archaeological site. It is certain that Eleusis deservedly won the title of Cultural Capital of Europe for 2021 and proof of this statement lies within the results of the research that has been made, which are analyzed later on the next chapters.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Είναι ευρύτατα διαδεδομένη η άποψη ότι η Ελευσίνα αποτελεί μία από τις σημαντικότερες πόλεις στην ιστορία της Ελλάδας μας. Είναι και αυτή κομμάτι πανανθρώπινου πολιτισμού καθώς η ιστορία της είναι τεράστια. Στα αρχαιότερα χρόνια όταν η Ελευσίνα ήταν μία από τις πέντε ιερές πόλεις, τελούνταν τα Ελευσίνια Μυστήρια, γεγονός που προσέλκυε χιλιάδες προσκυνητές του τότε όλου γνωστού κόσμου. Ωστόσο η πόλη έγινε ευρύτερα γνωστή χάρη στον μεγάλο τραγικό ποιητή Αισχύλο. Ως δυστυχές γεγονός, οι επόμενοι 14 αιώνες που ακολούθησαν ήταν οι χειρότεροι για την Ελευσίνα καθώς περιέπεσε σε αφάνεια. Όσον αφορά τα νεότερα χρόνια, η απελευθέρωση από την τουρκοκρατία μετά το 1827, αποτέλεσε την αρχή για ανασυγκρότηση της πόλης. Οι πρώτοι κάτοικοι ήταν αρβανίτικης καταγωγής και μέσα στα επόμενα 40 χρόνια, η πόλη άρχισε να αλλάζει όψη καθώς πολλοί έμποροι

και βιομήχανοι άρχισαν να επενδύουν σε αυτή. Επιπρόσθετα, ο πληθυσμός της πόλης αυξήθηκε ραγδαία κυρίως από οικογένειες Μικρασιατών μετά την Μικρασιατική καταστροφή το 1922 εμπλουτίζοντας έτσι την πόλη με περισσότερα πολιτισμικά στοιχεία. Επιπλέον, είναι πολύ σημαντικό να τονιστεί η ισχυρή αντίσταση της πόλης απέναντι στην γερμανική κατοχή (1941-1945) και ειδικότερα μετά την λήξη του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου όπου υπήρξε κινητοποίηση για εργασία στις βιομηχανίες της πόλης. Τέλος, ο 1962 αναφέρεται πως ανακαλύφθηκε στην Ελευσίνα μία μεγάλη οικία ιερέων των χρόνων της Ρωμαιοκρατίας.

Αναφερόμενοι στον πολιτισμό της Ελευσίνας, σε όλους έρχεται στο μυαλό το περίφημο Μνημείο Μικρασιάτισσας Μάνας στην πλατεία Μικρασιατών της πόλης, το μουσείο Μικρασιατών καθώς επίσης και το αρχαιολογικό μουσείο της Ελευσίνας το οποίο περιλαμβάνει ευρήματα από παλιές ανασκαφές, αγγεία αλλά και νεότερα ευρήματα.

Όπως κάθε πόλη που τιμά την ιστορία της, έτσι και η Ελευσίνα έχει καθιερώσει τις δικές της πολιτιστικές εκδηλώσεις. Η πρώτη πολιτιστική εκδήλωση λοιπόν αναφέρεται ασφαλώς στο πανηγύρι του Αγίου Γεωργίου που πραγματοποιείται στις 23 Απριλίου στην ομώνυμη πλατεία με ελευσινιώτικους χορούς καθώς περιφέρεται ταυτόχρονα η εικόνα του Αγίου. Η δεύτερη εκδήλωση αφορά τον τραγικό ποιητή Αισχύλο, στην μνήμη του οποίου κάθε Αύγουστο και για πολλές μέρες διοργανώνονται τα λεγόμενα “Αισχύλεια” που περιλαμβάνουν αναγνώσματα λογοτεχνίας, θεατρικές παραστάσεις με κυρίως δική του θεματολογία, αθλητικές εκδηλώσεις και άλλα πολλά.

Ιδιαίτερα σημαντικό στην ιστορία της Ελευσίνας αποτελεί το Παλιό Ελαιουργείο της το οποίο όταν πρωτολειτούργησε απασχολούσε 20 εργάτες και μέσα σε μια 25ετία κατέληξε να απασχολεί 90,10 εκ των οποίων ήταν γυναίκες. Το εργατικό δυναμικό του Ελαιουργείου αυξήθηκε ραγδαία στα επόμενα χρόνια ώσπου στην δεκαετία του 1960 σταμάτησε η λειτουργία του οριστικά.

Η σημερινή Ελευσίνα εξυπηρετείται από την νέα Εθνική οδό Αθηνών-Κορίνθου η οποία διασχίζει τα διυλιστήρια Ελευσίνας των ΕΛΠΕ, την σιδηροδρομική γραμμή Πειραιά-Πάτρας και την Αττική οδό. Ταυτόχρονα, συνορεύει ανατολικά με τον Ασπρόπυργο, βορειοδυτικά με την Μάνδρα και δυτικά με τον Λουτρόπυργο και την Νέα Πέραμο. Επιπλέον, η Ελευσίνα διαθέτει μεγάλο εμπορικό λιμένα, τον 2^ο στην

αττική μετά του Πειραιά καθώς επίσης και στρατιωτικό αεροδρόμιο. Επιπρόσθετα, στην παραλία της Ελευσίνας είναι το τέρμα πολλών λεωφορείων που εξυπηρετεί τον κόσμο τόσο για τις τοπικές μετακινήσεις όσο και για τις πιο μακρινές όπως Αθήνα και Πειραιά καθώς επίσης και ως προς τις περιοχές που προαναφέρθηκαν. Η ανάπτυξη της δυνατότητας μετακίνησης σε πιο μακρινές περιοχές έπαιξε σημαντικό ρόλο στην τοπική κοινωνία της πόλης καθώς πολλοί άνθρωποι, είτε για σπουδές είτε για λόγους εργασίας, κατέφυγαν σε αυτή την επιλογή.

Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η Ελευσίνα ως προορισμός δεν είναι αρκετά διαδεδομένος ή γνωστός παρ' όλη την σημαντική ιστορία της. Και αυτό συμβαίνει διότι υπάρχουν γεγονότα που παρουσιάζονται τελείως διαφορετικά από την πραγματική τους όψη και αυτό έχει ως αποτέλεσμα την απομάκρυνση των υποψήφιων επισκεπτών από αυτήν. Παρ' όλα αυτά, είναι στο χέρι μας να δημιουργήσουμε μια καλύτερη εικόνα ώστε να γίνει η επίσκεψη στον ελευσίνιο χώρο περισσότερο προσιτή. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με την αξιοποίηση των υπάρχοντων αρχαιολογικών χώρων της πόλης που έχουν μεγάλη ιστορική αξία και οι οποίοι τα τελευταία χρόνια παραμένουν ανεκμετάλλετοι διότι είτε η τοπική κοινωνία είτε ορισμένοι αρμόδιοι φορείς εμφανίζουν έλλειψη ενδιαφέροντος απέναντι σε αυτά. Επιπλέον, θα ήταν εξίσου εφικτό με λίγη προσπάθεια να αξιοποιηθούν κάποιες σύγχρονες εναλλακτικές μορφές τουρισμού στην πόλη (συνεδριακός, ιατρικός, αθλητικός, εκπαιδευτικός, πολιτιστικός τουρισμός κ.ο.κ.). Τέλος, δεν θα αποτελούσε κακή ιδέα η αξιοποίηση του ιστορικού πλούτου της πόλης σε ότι αφορά την μεγιστοποίηση των τουριστικών εσόδων (μέσω του γαστρονομικού, ιστορικού, θρησκευτικού καθώς και άλλων ειδών τουρισμού). Όλα αυτά βέβαια θα είναι ένα άπιαστο όνειρο εάν δεν συμπράξει τόσο ο δημόσιος όσο και ο ιδιωτικός τομέας χωρίς φυσικά να υπάρχουν παράπλευρα συμφέροντα. Το μόνο που χρειάζεται είναι η εφαρμογή απλοποιημένων διαδικασιών, αποφασιστικότητα και στρατηγικός σχεδιασμός. Μόνο με αξιοκρατία θα υπάρξουν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

Η έρευνα που ακολουθεί λοιπόν θα αφορά την επισκεψιμότητα του κόσμου στον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας. Θα αναφέρεται κυρίως σε τουρίστες και επισκέπτες εντός και εκτός Ελλάδος ούτως ώστε να καταγραφεί σε γενικά πλαίσια τι είναι αυτό που τους παρότρυνε ή απέτρεψε να επισκεφθούν τα μουσεία και τα μνημεία της περιοχής. Η έρευνα θα πραγματοποιηθεί με προσωπική παράδοση

ερωτηματολογίων στους επισκέπτες του αρχαιολογικού χώρου για αντικειμενικές απαντήσεις. Εκτός από τις απαντήσεις που θα πάρω από τα ερωτηματολόγια,θα διεξάγω συμπεράσματα (μέσα από προσωπικές ερωτήσεις) για το αν οι επισκέπτες είναι αρκετά ενήμεροι για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις και αν θα ήταν πρόθυμοι να συμμετάσχουν σε αυτές. Τέλος,θα ακολουθήσει η ανάλυση των στοιχείων που συνέλεξα από την έρευνα καθώς επίσης τα συμπεράσματα που απορρέουν από αυτήν και σχετικές προτάσεις με το πώς μπορεί να προωθηθεί ο ελευσίνιος χώρος ως τουριστικό προϊόν αυτής της χώρας.

Κεφάλαιο 1:Ιστορία Ελευσίνας

Εδώ θα αναφερθούμε σε ελάχιστα μονάχα ιστορικά γεγονότα που συνέβησαν στην Ελευσίνα κατά την αρχαιότητα. Πιο συγκεκριμένα λοιπόν,από το 9000 έως το 6000π.Χ. η Ελευσίνα κατόρθωσε να επιλεγεί ως κατοικήσιμος τόπος,τόσο από άποψη ασφάλειας για τους κατοίκους όσο και από τους τότε ανθρώπινους όρους διαβίωσης. Από εκείνα τα χρόνια ουσιαστικά ξεκίνησε η πρόοδος καθώς και η ανάπτυξη του πολιτισμού της ιερής αυτής πόλης.

Μετά τις επόμενες 5 χιλιετίες οι κάτοικοι της άρχισαν να αυξάνονται ραγδαία. Ο σπουδαιότερος οικισμός που αξίζει να αναφερθεί είναι αυτός του βασιλιά Κελεού ο οποίος ύστερα από αρκετή σκέψη κατέληξε να επιλέξει το κτίσιμο του οικισμού του στον ανατολικό λόφο της βραχώδους λοφοσειράς στο Νοτιοδυτικό άκρο του Θριάσιου χώρου. Αυτός ο οικισμός πιθανολογείται ότι πραγματοποιήθηκε κατά την Μυκηναϊκή εποχή περίπου γύρω στο 1500 με 1425π.Χ. (Γεώργιος Μοναχολιάς,2001). Μιας και τονίστηκε η σημασία του οικισμού του περίφημου βασιλιά,ας πούμε δυο λόγια και για την ζωή του. Πρώτα απ'όλα ο βασιλιάς Κελεός θεωρείται μυθικό πρόσωπο. Κατά τον Όμηρο,η θεά Δήμητρα φιλοξενήθηκε στο Ανάκτορο του Κελεού από την γυναίκα του Μετάνειρα και τις κόρες του ως τροφός του μικρού Δημοφώντα (γιού του Κελεού). Η θεά Δήμητρα βρέθηκε στην Ελευσίνα αφότου περιπλανήθηκε 9 ολόκληρες μέρες στην προσπάθεια της να βρει την κόρη της Περσεφόνη που με την βία ο Πλούτωνας την απήγαγε για να την κάνει γυναίκα του. Η θεά Δήμητρα όντας μάνα αναγκάστηκε να μεταμφιεστεί σε γριά προκειμένου να πάρει πίσω την κόρη της (με την βοήθεια του θεού Δία φυσικά). Λυπημένη και οργισμένη η θεά Δήμητρα από την όλη κατάσταση,διέταξε τον Κελεό να χτίσει το ιερό της σύμφωνα με τις οδηγίες της. Ο Κελεός έπραξε πρόθυμα όπως του ζητήθηκε.

Έτσι λοιπόν, το ιερό της χτίστηκε στο σημείο του σημερινού τελεστηρίου και πιο συγκεκριμένα στο βορειοανατολικό σημείο του ανατολικού λόφου της πλαγιάς.

Από την ίδρυση του ιερού της θεάς Δήμητρας και έπειτα πέρασαν πολλοί αιώνες. Με το πέρασμα των επερχόμενων αιώνων, κατασκευάστηκαν τότε θαλάσσιοι δίοδοι και δρόμοι γενικότερα που συνέδεαν την Αθήνα με την Ελευσίνα, την Σαλαμίνα, την Πελοπόννησο και την Βοιωτία. Εμάς θα μας απασχολήσει μόνο η σύνδεση της Αθήνας με την Ελευσίνα καθώς τότε υπήρξε η σημαντικότερη σύγκρουση μεταξύ τους που κράτησε είκοσι ολόκληρα χρόνια. Στις πρώτες μάχες η Αθήνα κέρδισε υποδουλώνοντας την Ελευσίνα. Ωστόσο, υπήρξε μια περίοδος στην οποία η Αθήνα πέρασε αναστάτωση και αυτό είχε ως αποτέλεσμα την επαναφορά της ελευθερίας της Ελευσίνας (καθώς οι Ελευσίνιοι εκμεταλλεύτηκαν την κατάσταση προς όφελος τους). Επί Θησέα η Ελευσίνα υποτάχθηκε ξανά στην Αθήνα διατηρώντας ωστόσο όλα τα θρησκευτικά της προνόμια στο Ναό και τα Μυστήρια. Από τον 12^ο αιώνα π.Χ. ούτε η κάθοδος των Δωριέων ούτε άλλοι παράγοντες έβλαψαν την Ελευσίνα.

Σημαντικά γεγονότα της γεωμετρικής εποχής (1100-1700π.Χ.) επακολούθησαν. Όλη η Ελλάδα ερήμωσε από λιμό, συνεπώς επηρεάστηκε και η Ελευσίνα. Το 760π.Χ. αυτό το δυστυχές γεγονός σταμάτησε καθιερώνοντας γιορτή προς τιμήν της θεάς Δήμητρας και χτίζοντας ναό με περίβολο και τείχη για προστασία. Έτσι λοιπόν ξεκίνησε και η γιορτή των Ελευσίνιων μυστηρίων, μια λατρεία αποδιδόμενη προς την θεά Δήμητρα.

Το 632π.Χ. ο Κύλων προσπάθησε να κατακτήσει την Αθήνα ωστόσο χωρίς αποτέλεσμα και έτσι η Ελευσίνα παρέμεινε ελεύθερη. Το 600π.Χ. ο Σόλων κατέταξε τα Μυστήρια στις ιερές τελετές των Αθηνών. Οικοδόμησε νέο τελεστήριο με μεγαλύτερο περίβολο και τείχη για να το προφυλάξει από τους βάρβαρους.

Λίγο αργότερα, γύρω στο 550-510π.Χ. ο Πεισίστρατος δεσπόζει πολιτικά στην Αθήνα. Έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το ιερό της Ελευσίνας στο οποίο αλλάζοντας την αρχιτεκτονική δομή του τελεστηρίου, του προσέδωσε λαμπρότητα, φήμη και θαυμασμό. Στην συνέχεια, έχτισε νέα τείχη για προστασία από κάθε επιδρομέα, τα οποία αποτελούσαν ταυτόχρονα και οχυρό των Αθηνών για αυτό και κατάφερε να διατηρήσει την Ελευσίνα ως Δήμο των Αθηνών. Παρ' όλα αυτά, κατά την διάρκεια των Περσικών πολέμων το 480π.Χ., οι στρατιές του Ξέρξη και του Μαρδόνιου

κατέστρεψαν ολοσχερώς το ιερό. Το 461π.Χ. ο Κίμων ύστερα από πολλές προσπάθειες ανοικοδόμησης του ιερού κατάφερε να διευρύνει τα τείχη αποκαθιστώντας παράλληλα σε μεγάλο βαθμό τις ζημιές που είχαν προκληθεί. Άλλη μια σημαντική ενέργεια έλαβε μέρος από τον Περικλή κατά την διάρκεια 450-440π.Χ. καθώς ο ίδιος πήρε την πρωτοβουλία να συμπεριλάβει το ιερό στο προσωπικό οικοδομικό του πρόγραμμα. Μέσα από αυτό ένας νέος ναός ξεπρόβαλλε μέσα από τα σχέδια του Ικτίνου. Ένας ναός μεγαλοπρεπής και λαμπερός που όμως δεν ολοκληρώθηκε ποτέ και παρέμεινε μόνο στα σχέδια ως πιστό αντίγραφο του Παρθενώνα. Παρ'όλο που έτσι έχουν τα πράγματα, η κατασκευή του ιερού είναι λαμπρή και η φήμη του εξακολουθεί να εξαπλώνεται τόσο εντός όσο και εκτός Ελλάδας. Δεύτερη Ακρόπολη όπως το αποκαλούν. Ίσως μια μέρα με την βοήθεια των αρχαιολόγων και της τεχνολογίας η αναστήλωση του ιερού καταφέρει να γίνει μια πραγματικότητα. Ειδικότερα στην εποχή μας όπου μπορούμε να αξιοποιήσουμε πολλά μέσα προκειμένου να μυήσουμε τους επισκέπτες περισσότερο στον χώρο όλων των υπαρχόντων ευρημάτων διεγείροντας ταυτόχρονα την φαντασία τους (Σιδηράς, 1998).

Ολέθριες συνέπειες είχε ο Πελοποννησιακός πόλεμος (430-404π.Χ.) με ευθύνη του Περικλή καθώς αυτός ο πόλεμος ήταν η αφορμή να καταρρεύσει η Αρχαιότητα. Τον επόμενο χρόνο ακολούθησε ο Αθηναϊκός πόλεμος με παρόμοια αποτελέσματα. Στην συνέχεια η Ελευσίνα κατάφερε να αποκτήσει πάλι την ανεξαρτησία της και έπαψε να είναι Δήμος των Αθηνών. Έτσι λοιπόν, ο Λυκούργος ανέλαβε την ανοικοδόμηση του ιερού και με την βοήθεια του τότε αρχιτέκτονα Φίλωνα οικοδομήθηκε παράλληλα μια στοά και μια αγορά κάνοντας τον ναό χρηστικότερο και περισσότερο καλαίσθητο.

Άλλο ένα σημαντικό γεγονός άλλαξε την τότε υπάρχουσα κατάσταση το 346π.Χ καθώς ύστερα από διαρκείς πολέμους στην Νότια Ελλάδα, οι Έλληνες εξαντλήθηκαν με αποτέλεσμα να επικρατήσουν οι πιο νεαρές δυνάμεις των Μακεδόνων. Στην συνέχεια, οι Έλληνες κατάφεραν να ενωθούν με επικεφαλής τον Φίλιππο. Ωστόσο μετά τον θάνατο του, ο γιός του Αλέξανδρος ο οποίος προσπάθησε να αναλάβει τα ηνία, αντιμετώπισε πολλές επαναστατικές διαθέσεις κυρίως από τους Αντιμακεδόνες. Παρ'όλα αυτά καμία αλλαγή δεν δημιουργήθηκε στα ήθη, έθιμα και ιδανικά τόσο της Αθήνας όσο και της Ελευσίνας όλα αυτά τα χρόνια. Αντίθετα, όσοι παρέμειναν αφομοιώσαν και αφομοιώθηκαν από το εθνικό αυτό "χωνευτήρι". Ο

πόθος βέβαια των Αθηναίων και των Ελευσίνιων να απαλλαγούν από την εξάρτηση των Μακεδόνων δεν κατασίγασε ποτέ. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι μέχρι και τον θάνατο του Μ.Αλεξάνδρου υπήρχε προστασία της Ελευσίνας.

Οι Ρωμαίοι συνέβαλαν στην ακμή του Ελευσινιακού ιερού μέχρι το 170μ.Χ. όταν οι βάρβαροι εσύλησαν. Το τέλος δόθηκε το 395μ.Χ. μετά την κυριαρχία του Χριστιανισμού (την εισβολή των Βησιγόθων και του Αλάρικου). Μια μικρή ανάκαμψη υπήρξε την εποχή των Ρωμαίων Αυτοκρατόρων Ανδριανού, Αντωνίου Ευσεβή και Μάρκου Αυρήλιου οι οποίοι ήταν σκληροί απέναντι στο λαό αλλά ήταν λάτρεις των έργων τέχνης και του πνεύματος των αρχαίων Ελλήνων. Αυτό φυσικά είχε επίδραση στην Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.

Δυστυχώς έπειτα από όλα αυτά έρχεται η ολοκληρωτική καταστροφή. Με την πτώση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και την άνοδο της Βυζαντινής αυτοκρατορίας και την επικράτηση του Χριστιανισμού καταστράφηκαν όλα. Απαγορεύτηκε η τέλεση των Μυστηρίων από τον Θεοδόσιο Α'. Στην συνέχεια, ο Θεοδόσιος Β' διέταξε το κλείσιμο του ναού καθώς επίσης και ο Ιουστινιανός. Τέλος, με την εισβολή των Βησιγόθων ο Αλάρικος έσφαξε ιερείς και κήρυκες του ναού μετατρέποντας έτσι τον ναό σε ερείπια το 395μ.Χ.

Το κεφάλαιο ‘‘Αρχαιότητα’’ της Ελευσίνας είχε τελικά αίσιο τέλος. Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453 επικράτησε η Οθωμανική Αυτοκρατορία για 400 χρόνια όταν και επικράτησε σκλαβιά. Συνεργασίες και συμμαχίες βοήθησαν την Ελευσίνα να ορθοποδήσει και να νικήσει με αποτέλεσμα να μην επηρεαστεί όπως όλη η υπόλοιπη Ελλάδα. Η Ελευσίνα αποκόμισε από τους Ρωμαίους την ανάπτυξη της τέχνης στα ψηφιδωτά οικοδομήματα και την ψηφιδωτή τέχνη γενικότερα καθώς ενστερνίστηκε παράλληλα την Ρωμαϊκή νομοθεσία. Από τους Βυζαντινούς κράτησε την ελληνικότητα στον τρόπο ζωής και τον πατριωτισμό αναπτύσσοντας ταυτόχρονα τα γράμματα, την τέχνη και τον πολιτισμό καθώς και την διατήρηση της ελληνικής γλώσσας.

Τα νεότερα χρόνια στα οποία θα αναφερθούμε τώρα είναι εξίσου σημαντικά καθώς πολλά γεγονότα άλλαξαν την σύγχρονη πορεία της και οδήγησαν στην τωρινή της ανάπτυξη. Το 1827 μετά την απελευθέρωση από την τουρκοκρατία η Ελευσίνα ξεκίνησε ως μια μικρή πόλη με 250 κατοίκους αρβανίτικης καταγωγής. Από την δεκαετία του 1860 και έπειτα πολλοί έμποροι άρχισαν να επενδύουν σε αυτήν. Η

πρώτη επένδυση της εποχής έγινε ουσιαστικά το 1875 όταν ιδρύθηκε το Σαπουνοποιείο Χαριλάου από τους αδελφούς Λύσανδρο και Εμμανουήλ Χαριλάου οι οποίοι έφτασαν από το Γαλάτσι της Ρουμανίας στην Ελευσίνα,οδηγημένοι από την λειτουργία κάποιων οικιακών βιοτεχνιών σαπουνιού. Το παλαιό πλέον σαπουνοποιείο της Ελευσίνας έπαιξε μεγάλο ρόλο στην οικονομική ζωή της Ελευσίνας κατά την διάρκεια της δεύτερης βιομηχανικής επανάστασης ενώ ταυτόχρονα διαδραμάτισε για περίπου έναν αιώνα πρωταρχικό ρόλο στην διαμόρφωση της κοινωνικής φυσιογνωμίας του τόπου. Το σαπουνοποιείο χρησιμοποιούσε ως πηγή ενέργειας τον ατμό και ως πρώτες ύλες είχε τους πυρήνες ελαιοκάρπου. Τα προϊόντα που παρήγαγε το σαπουνοποιείο μεταφερόντουσαν εύκολα με πλοία ως την Πάτρα,την Σύρο και τον Πειραιά. Η παραγωγή για εκείνη την εποχή ήταν σε καλά επίπεδα και έφτανε τους 600.000 τόνους ετησίως από τους οποίους οι 175.000 εξάγονταν σε χώρες της Μεσογείου. Το 1892 ο Επαμεινώνδας Χαρίλαος,χημικός με σπουδές σε Γαλλία και Γερμανία συνεργάστηκε με τον επίσης χημικό Νικόλαο Κανελλόπουλο και αγόρασαν το σαπουνοποιείο της Ελευσίνας το οποίο έκτοτε μετονομάστηκε σε <<Ε.Χαρίλαος-Ν.Κανελλόπουλος>>. Όταν πρωτολειτούργησε το σαπουνοποιείο είχε μονάχα 20 εργάτες και έφτασε να απασχολεί το 1900 περίπου 90 εργάτες (από τους οποίους οι 10 ήταν γυναίκες) και κατέληξε το 1928 με 250 εργάτες. Δυστυχώς όμως η κερδοφορία του εργοστασίου σταμάτησε το 1960 όπου έπαψε οριστικά και η λειτουργία του. Από τότε μέχρι σήμερα,ο χώρος του Παλαιού Ελαιουργείου όπως ονομάζεται αλλιώς,φιλοξενεί πολιτιστικές εκδηλώσεις και στις εγκαταστάσεις του προβλέπεται η δημιουργία χώρων πολιτιστικών εκθέσεων,χώρων πρασίνου και στάθμευσης.

Μία από τις σημαντικότερες εξελίξεις τόσο στην ιστορία όσο και στην οικονομία της Ελευσίνας (και κατά επέκταση της χώρας) είναι η ίδρυση της Α.Ε. Τσιμέντων ΤΙΤΑΝ ΤΟ 1902 από τον Νικόλαο Κανελλόπουλο. Πιο συγκεκριμένα είναι πολυεθνική πλέον παραγωγός τσιμέντου καθώς και άλλων δομικών υλικών που εδρεύει στην Αθήνα. Μέχρι σήμερα κατάφερε να επενδύσει σε διάφορες χώρες.Πιο συγκεκριμένα,διαθέτει 13 εργοστάσια παραγωγής τσιμέντου,εκ των οποίων 3 βρίσκονται στην Ελλάδα,2 στις ΗΠΑ (Βιρτζίνια και Φλόριντα),5 στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (Βουλγαρία,Σερβία,Αλβανία,Κόσοβο και ΠΓΔΜ) και 3 στην Ανατολική Μεσόγειο (Αίγυπτο και Τουρκία).Επιπλέον,διαθέτει 25 σταθμούς διακίνησης,126 μονάδες έτοιμου σκυροδέματος,64 λατομεία,3 μονάδες άλεσης,9

μονάδες παραγωγής τσιμεντόλιθων,9 μονάδες επεξεργασίας ιπτάμενης τέφρας,1 μονάδα παραγωγής ξηρών κονιαμάτων και 1 μονάδα παραγωγής απορριματογενούς δευτερογενούς καυσίμου. Από την εποχή της ίδρυσης της πρώτης βιομηχανίας μέχρι σήμερα η TITAN απέκτησε τεράστια κέρδη και παρ'όλο που ξεκίνησε με λίγους εργατές,έχει καταλήξει με 6.501 με τελευταία καταγραφή το 2014 (Βικιπαίδεια).

Κλείνοντας το κεφάλαιο των νεότερων χρόνων της ιστορίας της Ελευσίνας,θα αναφερθούμε συνοπτικά στην Μικρασιατική καταστροφή και πως αυτή επηρέασε την Ελευσίνα (κυρίως από την μεταφορά πολλών ανθρώπων εκείνη την περίοδο).Πιο συγκεκριμένα,και με πληροφορίες από τον φιλόλογο-θεολόγο κύριο Γρηγόρη Σιδηρά (Σιδηράς Γρηγόρης,1998, *''Οι Μικρασιάτες στην Ελευσίνα μετά την καταστροφή του 1922''*),είναι γενικώς αποδεκτό πως μετά την Μικρασιατική καταστροφή το 1920 περίπου 3.000 από 1.000.000 πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν στην Ελευσίνα η οποία είχε τότε ήδη 4.000 μόνιμο πληθυσμό. Αυτοί οι άνθρωποι κυνηγημένοι χωρίς τα βασικά εφόδια επιβίωσης όπως ρούχα και χρήματα και ταυτοχρόνως συντετριμμένοι από όλα αυτά που βίωσαν,αναγκάστηκαν να ζήσουν σε αποθήκες είτε εργοστασίων είτε σπιτιών. Αυτό ήταν η αφορμή να φτιαχτούν παράγκες για πρόχειρη στέγαση στην περιοχή *''Αμυγδαλιές''* με πρωτοβουλία ορισμένων εφοπλιστών. Το 1924 άρχισε να χτίζεται ο Μικρασιατικός συνοικισμός ο οποίος ονομάστηκε *''Άνω Ελευσίνα''* και σταδιακά άρχισαν να παίρνουν τα δικά τους σπίτια. Δυστυχώς αυτά τα σπίτια δεν είχαν ούτε πόρτες ούτε παράθυρα και το πάτωμα ήταν γεμάτο χώμα ενώ παράλληλα οι τουαλέτες ήταν κοινόχρηστες. Με την πάροδο του χρόνου όμως και με την ανάλογη υπομονή,τα σπίτια τους πήραν την όψη που τους άρμοζε. Οι ντόπιοι κάτοικοι της Ελευσίνας,στο μεγαλύτερο ποσοστό τους φέρθηκαν πολύ καλά.Τους έδειξαν αγάπη,καλοσύνη,φιλοξενία και αδελφσύνη. Τους έδιναν δουλειές και ότι είχε ο καθένας από τα περιβόλια του. Σημαντική δράση που πρέπει να τονιστεί είναι αυτή του φιλανθρωπικού συλλόγου *''ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος''* που είχε ιδρυθεί το 1919 και ο οποίος ανέλαβε χρηματική συμπαράσταση στους πρόσφυγες τροφοδοτώντας τους παράλληλα με τον απαραίτητο ρουχισμό και τρόφιμα. Όμως το νόμισμα έχει και δεύτερη όψη η οποία στην συγκεκριμένη περίπτωση αφορά την δυστυχία των προσφύγων που έγινε η ευκαιρία για εκμετάλλευση από ορισμένους. Υπήρχε ρατσιστική αντιμετώπιση απέναντι τους τόσο στις δουλειές όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα,δεν τους έδιναν νερό και τους χαρακτήριζαν με απαράδεκτες λέξεις. Πρώτη εργασία για τους πρόσφυγες αποτέλεσαν οι φάμπρικες

καθώς και εργοστάσια τσιμέντων,οινοπνευμάτων αλλά και ελαιουργία. Οι γυναίκες συνήθως δούλευαν σαν οικιακοί βοηθοί,μαγειρίσες ή ακόμη και πλύστρες προκειμένου να εξασφαλίσουν την επιβίωση τους. Περισσότερο να προστεθεί ότι οι συνθήκες ήταν πρωτόγονες. Πολλοί δούλευαν επίσης και ως χτίστες. Έτσι,άρχισαν σιγά σιγά να ανοίγουν μαγαζιά στην Ελευσίνα όπως κουρεία και χασάπικα ώσπου μέσα στα επόμενα χρόνια βοήθησαν στην οικονομική επέκταση της πόλης. Το 1928 είχαν όλοι τακτοποιηθεί σε σπίτια καθώς παράλληλα σχεδιάστηκε να δημιουργηθεί η ποδοσφαιρική ομάδα του ‘Ηρακλή’ (αρχικά ως ψυχαγωγία) ο οποίος ωστόσο υπάρχει μέχρι σήμερα. Πολλοί Μικρασιάτες και κυρίως νέοι συνήθιζαν να μαζεύονται τα βράδια στους δρόμους του Συνοικισμού κάνοντας καντάδες και παίζοντας διάφορα μουσικά όργανα. Το 1932 δημιούργησαν την φιλαρμονική ‘Ο ΟΡΦΕΥΣ’ επειδή ο δήμος έως τότε δεν είχε. Έτσι λοιπόν καθιερώθηκε η χρήση της φιλαρμονικής σε κάθε εθνική ή θρησκευτική εκδήλωση της Ελευσίνας. Σαν σύλλογος διατηρήθηκε μέχρι το 1975 όπου και την ανέλαβε τελικά ο δήμος της Ελευσίνας μετονομάζοντας την παράλληλα ‘Η φιλαρμονική του Δήμου Ελευσίνας’. Στην συνέχεια ανέπτυξαν πολλές πολιτιστικές δραστηριότητες όπως θεατρικές δράσεις, έφεραν κουκλοθέατρο και πιο συγκεκριμένα τον καραγκιόζη του Κουταλιανού καθώς και άλλα πολλά. Έπειτα άνοιξαν κινηματογράφο και το 1942 ίδρυσαν την πρώτη ανδρική χορωδία ενώ παράλληλα το 1951 ίδρυσαν την ένωση φυσιολατρών Ελευσίνας όπου το 1952 η ίδια η ένωση ανέλαβε την παρουσίαση ‘Αρπαγή της Περσεφόνης’ στις αρχαιότητες της Ελευσίνας. Τελειώνοντας,δεν πρέπει να παραληφθεί η ίδρυση του ‘Σωματίου Εργατών Λιμένος Ελευσίνας’ το 1928 το οποίο ήρθε σε σύγκρουση με τους εφοπλιστές αλλά ισχυροποιήθηκε χάρη στην επέμβαση του Ελευθέριου Βενιζέλου. Το Σωματείο αυτό σήμερα γιορτάζει την ημέρα αυτή στις 8 Νοεμβρίου (γιορτή των Ταξιαρχών) και το πανηγύρι πραγματοποιείται στην εκκλησία του Συνοικισμού (Σιδηράς,1998).

Κεφάλαιο 2^ο: Πολιτισμός και μουσεία-μνημεία Ελευσίνας.

Η Ελευσίνα αποτελεί μια πόλη εξίσου αρχαία αλλά και σύγχρονη. Κατόρθωσε παρ’ όλα τα δυστυχή γεγονότα που της συνέβησαν,να διατηρήσει την αθωότητα της και να κρατήσει καλά τα μυστικά της στο πέρασμα των αιώνων,τόσο κατά την διάρκεια της ερήμωσης όσο και της ακμής της. Ο πολιτισμός της είναι τεράστιος και

άξιος υπενθύμισης σε όσους δεν τον γνωρίζουν πολύ καλά. Μέσα σε αυτόν λοιπόν αξίζουν να αναφερθούν ορισμένα λαϊκά έθιμα και δοξασίες που επηρεάζουν ακόμη και σήμερα ως έναν βαθμό τον κοινωνικό βίο. Αξίζει να τονιστεί φυσικά ότι ναι μεν ο εθιμικός κώδικας καλύπτει όλο τον κοινωνικό και ηθικό βίο ωστόσο όμως φτάνει μέχρι το σημείο θρησκευτικού φανατισμού λόγω της υπερβολής που διακατέχει τους ανθρώπους σε αρκετά φάσματα της ζωής τους.

Η πρώτη παράδοση στην οποία θα αναφερθούμε είναι το έθιμο γύρω από την γέννηση. Η γέννηση ανέκαθεν ήταν και θα είναι μια χαρμόσυνη είδηση. Στην Ελευσίνα βέβαια η χαρά ήταν μεγαλύτερη όταν το παιδί που γεννιόταν ήταν αρσενικό. Και αυτό γιατί εκείνη την εποχή κυρίως το κίνητρο αφορούσε τον σκοτωμό των Τούρκων. Πιο συγκεκριμένα, υπήρξαν τραγούδια γύρω από την γέννηση που φανέρωναν ένα μένος κατά των Τούρκων. Ο κύριος Βαγγέλης Λιάπης αναφέρει ότι η γιαγιά του συνήθιζε να τον παίζει στα γόνατα της τραγουδώντας του το εξής:

‘‘Μαυροψύχης, παλικάρι, την Τουρκιά θα πάει να πάρει.’’

Υπάρχουν σύγχρονες αναφορές όπου διαπιστώνονται αντίστοιχες συνήθειες με αυτές των παλαιότερων χρόνων. Αυτό μας δείχνει ότι το έθιμο γύρω από την γέννηση διατηρείται αναλλοίωτο διά μέσου των αιώνων. Με πληροφορίες που σύλλεξε ο κύριος Βαγγέλης Λιάπης (Λιάπης, 1998) από τον πατέρα του πριν πεθάνει το 1968 θα αναφερθούμε στις πράξεις που τελούνταν μετά την γέννηση. Πρώτα απ’όλα, πριν τον τοκετό έπρεπε όλος ο χώρος να αστράφτει από καθαριότητα. Το βρέφος το περιφέρανε εντός της οικίας ώστε να αισθάνεται οικείο με το περιβάλλον του. Την πέμπτη ημέρα καθιερωνόταν το πρώτο λουτρό του βρέφους αποκλειστικά εντός πήλινης λεκάνης και το έργο φυσικά το αναλάμβανε η μαία. Οι παρευρισκόμενοι όφειλαν να ρίξουν κέρματα μέσα στην λεκάνη (τα οποία ήταν και η αμοιβή της μαίας στο τέλος του λουτρού) τα οποία θα συμβόλιζαν την οικονομική ευρωστία και πλούσια ‘‘καρδιά’’ του παιδιού. Το τραγούδι που συνήθιζαν να τραγουδάνε οι γιαγιάδες στο βρέφος έχει ως εξής:

‘‘Με την τσέπη του γεμάτη

να το δω και παλικάρι,

της Τουρκιάς να φάει το μάτι

και την Πόλη μας να πάρει. ’’

Όπως παρατηρείται, δεν είναι τυχαίο που γίνεται και εδώ αναφορά στους Τούρκους. Η δυστυχία και οι κακουχίες της ζωής εξαιτίας αυτών, ρίζωσε το μίσος μέσα τους. Επιπλέον, αν το βρέφος ήταν αγόρι, ο παππούς συνήθιζε να βάζει ένα είδος μαχαιριού στο προσκέφαλο του ώστε να είναι “σιδερένιος” ενώ αντίθετα αν ήταν κορίτσι, έβαζε αρκετή ποσότητα νήματος ώστε να γίνει καλή νοικοκυρά. Επίσης, ανεξαρτήτως φύλου, συνηθιζόταν να αφήνουν βαμβάκι κοντά στα μωρά ώστε να ζήσουν πολλά χρόνια και να αργήσουν τα μαλλιά τους να γίνουν άσπρα. Στην συνέχεια, εξωτερικά της οικίας κρεμάγανε κλαδιά δάφνης τα οποία συμβολίζανε το σθένος απέναντι σε μελλοντικούς πιθανούς πολέμους εναντίον των Τούρκων. Τέλος, οι παρευρισκόμενοι δίνανε δώρα για τα βρέφη αναλόγως του φύλου και έπειτα επακολουθούσε συμπόσιο και διασκέδαση.

Όλα αυτά συνέβαιναν μέχρι και πριν μερικά χρόνια. Είναι λοιπόν βέβαιο ότι πρόκειται για ένα έθιμο το οποίο να μην ξεκίνησε από την παλιά εποχή, κατάφερε δε να διατηρηθεί με το πέρασμα των αιώνων αφού εφαρμόστηκε και από τον νεότερο πληθυσμό ως παλιά ιερή παρακαταθήκη. Παρά το γεγονός ότι συνέβησαν εκατοντάδες περιστατικά και καταστάσεις που θα μπορούσαν κάλλιστα να το εξαφανίσουν, αυτό έμεινε αναλλοίωτο. Και όπως υποστηρίζει ο κύριος Βαγγέλης Λιάπης από προσωπική εμπειρία, η εθιμική δύναμη κάνει τους λαούς να στηρίζονται στα πόδια τους, να μην χάνουν την ταυτότητα τους, να μην αλλοτριώνονται. Έτσι, το έθιμο προστατεύει τον άνθρωπο ούτως ώστε να μην γίνεται ανώνυμος.

Η δεύτερη παράδοση στην οποία θα αναφερθούμε είναι η ταύτιση γύρω από τον θάνατο. Σαν θεματολογία, ο θάνατος ανέκαθεν απασχολούσε τους ανθρώπους, ακόμη και σήμερα. Η πεποίθηση ότι ο νεκρός ζει και πέρα από τον θάνατο εξακολουθεί να υπάρχει εδώ και πολλές χιλιετίες. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε το γεγονός ότι πολλές θρησκείες συμπεριλαμβανομένου και ο Χριστιανισμός, παραδέχονται ότι υπάρχουν ζωντανές άυλες υπάρξεις. Οι “τιμές” ως προς τους νεκρούς αλλάξανε από εποχή σε εποχή. Ωστόσο, όλη αυτή η αντίληψη γύρω από τους νεκρούς βοήθησε στο να διατηρηθεί το έθιμο που θα αναλυθεί παρακάτω, το οποίο έχει καθαρά ελευσινιακό χαρακτήρα. Με πληροφορίες λοιπόν που αντλήσαμε από τον κύριο Λιάπη, οι μυημένοι στα Ελευσίνια Μυστήρια, μετά την κοινωνία των αχράντων μυστηρίων (ολονυχτία μυστηρίου στην οποία είχαν δει τον Θεό με τα μάτια

τους),έμεναν στο σπίτι τους ολόκληρη την επόμενη μέρα καθώς θεωρούσαν απαραίτητη μια μέρα περισυλλογής ύστερα από τον εξαγνισμό της ψυχής τους.Στην συνέχεια,από το τελετουργικό των Ελευσίνιων Μυστηρίων μαθαίνουμε ότι η μεθεπόμενη μέρα μύησης που ακολουθούσε ονομαζόταν ‘‘Πλημοχόαι’’. Αυτή η ονομασία προήλθε από την χρήση των πλημοχόων εκείνη την μέρα,οι οποίες ήταν ουσιαστικά πήλινα στρογγυλά αγγεία. Αυτή η μέρα λοιπόν ήταν αφιερωμένη στους νεκρούς. Οι ‘‘μυημένοι’’ κρατώντας στα χέρια τους από δύο πλημοχόες,πήγαιναν στο νεκροταφείο. Πιο αναλυτικά,στεκόντουσαν πάνω από έναν τάφο,στραμμένοι ανατολικά,μουρμουρίζοντας ευχές που δυστυχώς ακόμη και σήμερα δεν έχουν γνωστοποιηθεί καθώς έχυναν παράλληλα το υγρό περιεχόμενο της πλημοχόας το οποίο εξίσου παρέμεινε άγνωστο. Η διαδικασία επαναλαμβανόταν για την δεύτερη πλημοχόα με την διαφορά ότι στην δεύτερη φορά ήταν στραμμένοι δυτικά.Οι πλημοχόες κατάφεραν να ‘‘ζουν’’ στην Ελευσίνα μέχρι τα πρόσφατα χρόνια. Από τις πλημοχόες,το μοναδικό που έχει διατηρηθεί είναι η συνήθεια των ανδρών φίλων του πεθαμένου να μαζεύονται μετά την κηδεία για να πιουν ένα ποτήρι κρασί με παρουσία και του ποτηριού του πεθαμένου. Τέλος,διατηρείται επίσης μέχρι σήμερα η τιμή των νεκρών το ψυχοσάββατο.

Και κάπου εδώ,αξίζει να σημειωθεί η σημασία των σπόρων του ροδιού ή αλλιώς ‘‘σπόροι λησμονιάς’’ όπως συνηθίζεται να αποκαλείται στην Ελευσίνα.Από την μυθολογία γνωρίζουμε ότι όταν η θεά Δήμητρα είδε ότι ο Πλούτωνας με συναίνεση του Δία είχε αρπάξει την κόρη της,θέλησε τότε να εκδικηθεί και δεν άφηνε τη γη να βλαστήσει. Έτσι,κινδύνευε το ανθρώπινο γένος και μπροστά στο μεγάλο κακό,έστειλε ο Δίας τον Ερμή να πάρει την κόρη και να την επιστρέψει στην μητέρα της. Ο Όμηρος μάλιστα υποστηρίζει ότι το πρώτο πράγμα που ρώτησε η μάνα την κόρη ήταν μήπως ο ‘‘άρπαγας’’ της έδωσε και έφαγε σπόρους ροδιού. Διότι έτσι λησμονάει η ψυχή τον απάνω κόσμο. Αυτή η ιστορία ταξίδεψε στους αιώνες και έφτασε ίσαμε τις μέρες μας. Πιο συγκεκριμένα,με βάση το σημερινό έθιμο μας να προσφέρουμε τα λεγόμενα ‘‘κόλυβα’’ στους νεκρούς,δεν παραλείπουμε να βάζουμε και σπόρους ροδιού μέσα. Και αυτό γιατί σήμερα η ιδιότητα τους είναι να ξεχνάνε οι πεθαμένοι την ζωή που έζησαν και να πάνουν πλέον να στενοχωριούνται,όπου και αν τελικά ταξιδεύει η ψυχή τους.

Άλλο ένα έθιμο που δεν πρέπει να παραληφθεί είναι αυτό της γλάστρας.Το τοπικό πανηγύρι αποτελούσε για την Ελευσίνα το κορυφαίο εορταστικό γεγονός της

χρονιάς. Εκτός από το θρησκευτικό μέρος,ακολουθούσε ένα τελετουργικό που διαρκούσε μια εβδομάδα με πρόγραμμα που τηρούνταν αυστηρά. Αρχικά γινόταν γενικός καθαρισμός στα σπίτια ούτως ώστε όταν θα πλησίαζε ο στολισμός με τις γλάστρες,οι χωριανοί θα αναλάμβαναν συγκεκριμένα καθήκοντα.Πιο συγκεκριμένα,οι κοπέλες του χωριού τοποθετούσαν τις γλάστρες του σπιτιού τους έξω στον δρόμο σε παράταξη επιδιώκοντας να φτιάξουν ανθισμένα σύνολα από διαφόρων ειδών φυτά. Την ημέρα της γιορτής,όλοι όσοι περπατούσαν στα σοκάκια,διακατέχονταν από μια φρεσκάδα γεμάτη αρώματα χάρη στην πληθώρα των γλαστρών που είχαν τοποθετηθεί νωρίτερα. Έπειτα,οι γριές του χωριού,με προπομπή την πιο ηλικιωμένη,αποτελούσαν μια επιτροπή κρίσης. Αποφάσιζαν ουσιαστικά ποια γλάστρα ήταν η ομορφότερη και με ομόφωνη απόφαση στεκόντουσαν πάνω από αυτήν τραγουδώντας:

*‘‘Να μια γλάστρα στολισμένη,
από κόρη προκομένη.’’*

Στην συνέχεια ακολουθούσε ένα τεράστιο θέαμα.Την ‘‘βραβευμένη’’ γλάστρα μια από τις κοπέλες του χωριού την τοποθετούσε στο κεφάλι της πιο ηλικιωμένης γριάς η οποία περπατούσε περήφανα έχοντας παράλληλα και την συνοδεία της να τραγουδάει ύμνους. Κάθε τόσο βέβαια,η γλάστρα άλλαζε κεφάλι ώστε να έχουν κουβαλήσει όλες οι γριές αυτό το πολύτιμο αντικείμενο. Ο υπόλοιπος κόσμος καθ’όλη την διάρκεια του τελετουργικού πετούσε διαρκώς ανθοπέταλα. Με αυτό τον τρόπο και υπό βροχή λουλουδιών,η γλάστρα ως τρόπαιο πλέον οδηγούνταν προς την κεντρική πλατεία όπου οι γριές την τοποθετούσαν πάνω σε ένα υψηλό βάθρο.Ο κόσμος φωνάζει ‘‘να μας ζήσουν οι γριές’’ ενώ αντίστοιχα οι ίδιες απαντούσαν ‘‘να μας ζήσει το χωριό’’. Η επόμενη στιγμή είναι ιερή. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και ο κύριος Λιάπης,η πιο ηλικιωμένη γριά βγάζει από τον κόρφο της ένα χρυσό φλουρί τυλιγμένο σε ασπρογάλαξη κορδέλα,το φιλάει και το δίνει και σε μια κοπέλα να το κρεμάσει στην γλάστρα. Οι γριές στην συνέχεια πιάνονται για χορό και όλες μαζί τραγουδούν:

*‘‘Ο Θεός μου,το χωριό μου,
τα παιδιά,το σπιτικό μου.
Χρόνια ήθελα να ζούσα,*

το χωριό να υπηρετούσα. ’’

Κάπου εδώ τελείωνε η πρώτη φάση του εθίμου. Ωστόσο αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι την νύχτα, αν οι νέοι του χωριού προλάβαιναν να χορέψουν πρώτοι γύρω από την γλάστρα αφήνοντας κάποιο χαρτονόμισμα, αυτό θα σήμαινε επίσημη πρόταση γάμου με την συγκατάθεση και του πατέρα τους. Όσο για τις κοπέλες, οι τυχερές που κέρδιζαν το φλουρί της γλάστρας, όφειλαν να το φοράνε για το υπόλοιπο της ζωής τους ως ένδειξη νοικοκυροσύνης και καλαισθησίας.

Τέλος, θα αναφερθούμε στο μαγικό σταθμό της ζωής (τουλάχιστον για τους περισσότερους ανθρώπους), τον γάμο και τον τρόπο που επηρέασε την ζωή των Ελευσίνιων. Η έννοια του κακού ήταν πολύ σημαντική για αυτούς και έπρεπε πάση θυσία να εξαλειφθεί ειδικά κατά την διάρκεια του έγγαμου βίου. Θεωρούσαν ότι το κακό μπορούσε να μπει από πολλά σημεία και έτσι επινόησαν τρόπους που θα οδηγούσαν στην καταπολέμηση του. Όλη η διαδικασία του γάμου είναι γεμάτη καθάρσεις (Λιάπης, 1998).

Φημολογείται ότι ο αγώνας κατά του κακού άρχιζε την στιγμή ακριβώς που έδιναν οι γονείς τα χέρια διότι ύστερα από σκληρές διαπραγματεύσεις θα έβρισκε το κακό την ευκαιρία να εισβάλλει. Για να αποτραπεί αυτό λοιπόν έπρεπε να ρίξουν τρεις πυροβολισμούς (άγια Τριάδα) φωνάζοντας παράλληλα ‘‘Στο παλάτι του βασιλιά θα βροντήξει το ντουφέκι’’. Στην συνέχεια, η πρώτη είσοδος του γαμπρού στο σπίτι της νύφης συνοδευόταν από πράξεις κάθαρσης. Έπρεπε πρωτίστως να έχει φιλήσει τα χέρια των γονιών του (πράξη που δηλώνει άφεση αμαρτιών). Στην συνέχεια η πόρτα είχε θυμιατιστεί και μετά επιτρεπόταν να περάσει το κατώφλι ο γαμπρός μόνο με το δεξί πόδι πατώντας κάτι σιδερένιο που είχαν τοποθετήσει τα πεθερικά, υποστηρίζοντας ότι το σίδηρο που συμβολίζει την σιγουριά, δεν αρέσει στο κακό.

Καθ’ όλη την διάρκεια του αρραβώνα η κοπέλα έμενε αφίλητη από τον αρραβωνιαστικό της διότι και το φιλί προχωρούσε στο κακό, μόνο μετά τον γάμο επιτρεπόταν κάτι τέτοιο κατόπιν ευλογίας απευθείας από τον Θεό. Ο πουριτανισμός της εποχής βέβαια έφτανε στα όρια θρησκευτικού φανατισμού αφού απαγορευόταν στο ζευγάρι να πιάνεται ακόμη και χέρι χέρι. Περιστό να προστεθεί φυσικά ότι η παρθενιά και των δυο φύλων (κυρίως των κοριτσιών) θεωρούνται δεδομένη. Όσον αφορά τον ρουχισμό της νύφης, κάτι παρόμοιο με τις μέρες μας ίσχυε και τότε. Πιο

συγκεκριμένα, τα ρούχα έπρεπε να περάσουν από μπουγάδα και κατά το στέγνωμα απαγορευόταν αυστηρά να το δουν ξένα μάτια και ακόμη περισσότερο ο ίδιος ο γαμπρός αφού το κακό μεταφέρεται και με τα μάτια. Σήμερα τηρείται άρρηκτα η απαγόρευση να δει ο γαμπρός την νύφη με το νυφικό πριν το γάμο ωστόσο δεν απαγορεύεται τόσο να την δουν τρίτα άτομα.

Το βράδυ της Πέμπτης πριν το γάμο, στο σπίτι των μελλονύμφων φτιάχνανε προζύμι ώστε να ψήσουν μια πίτα. Κατά την διάρκεια ρίχνανε τρεις πυροβολισμούς ώστε να φύγει το κακό. Το αν μπήκε το κακό τελικά στο προζύμι ή όχι φαινόταν την άλλη μέρα το πρωί από το αν είχε φουσκώσει το προζύμι. Αν κατάφερνε το κακό να εισβάλλει, ασφαλώς και δεν ψήνανε την πίτα καθώς θα στιγμάτιζε το ζευγάρι για το υπόλοιπο της ζωής τους. Την πίτα λοιπόν την στολίζανε με κλιματόφυλλα αφού το αμπέλι είναι ευλογημένο από το Θεό και συμβολίζει το ‘‘αίμα του Κυρίου’’, προσθέτοντας στην μέση ένα σταυρό (φτιαγμένο και αυτό από προζύμι). Έτσι προστατευόταν η καλοτυχία του ζευγαριού για πάντα.

Η μεγάλη ώρα πλησιάζει σιγά σιγά. Όταν επιτέλους είχε φτάσει η ώρα για να ντύσουν την νύφη, προηγουμένως εκείνη έπρεπε να μπει γυμνή σε ένα άδειο δωμάτιο για να ανάψει ένα λιβανιστήρι. Εκεί μέσα την περιμένανε ειδικές γριές όπου μια από αυτές της έδενε στην μέση μια παλιά ζώνη του παπά καθώς ταυτόχρονα μια άλλη την οδηγούσε στην μέση τουωματίου στρέφοντας την κοπέλα ανατολικά, έκανε τον σταυρό της και έψελνε το εξής:

‘‘Βάλε Θεέ το χέρι σου να δει παραγωγικό σπέρμα τούτη η κοιλιά. Η γη, η βροχή, το στάρι, η κοιλιά, το σπέρμα. Ο Θεός, ο υιός, το πουλί (αγία Τριάδα)’’.

Σχετικά με τον άνδρα, τα πράγματα είναι πιο απλά καθώς δεν συμμετείχε στην διαδικασία κάθαρσης. Επιπλέον, όλοι οι γαμπροί εν γνώσει ή εν αγνοία τους, είχαν στην τσέπη τους το ειδικό φυλαχτό του γάμου. Αυτό το φυλαχτό κατασκευαζόταν από συγκεκριμένες γυναίκες που ήξεραν πώς να τα φτιάχνουν εκείνη την εποχή. Ήταν πολύ σημαντικό να το κουβαλάει και ο γαμπρός πάνω του αφού και αυτός κινδύνευε από το κακό. Για αυτό τον λόγο άλλωστε το φυλαχτό είχε πάνω του ένα μικρό σταυρουδάκι τυλιγμένο με μια κίτρινη κλωστή (το κίτρινο φημολογείται ότι ως χρώμα προστάτευε τα προικιά από το κακό).

Κλείνοντας και το τελευταίο έθιμο του γάμου αξίζει να υποστηρίξουμε ότι η υπακοή στους εθιμικούς κανόνες και η τήρηση της τελετουργικής διαδικασίας για κάθε έθιμο ή δοξασία της τότε εποχής, αποτελούσαν δείγματα ενάρετης ζωής. Σκοπός είναι να γνωρίζουμε από πού προήλθαν ορισμένα από τα σημερινά μας έθιμα και πως κατάφεραν με το πέρασμα των αιώνων να διατηρηθούν έως σήμερα. Δεν παύουν να είναι οι ρίζες μας και οφείλουμε να διαφυλάξουμε την αξία τους έτσι ώστε να αποτραπούν μελλοντικά ανεπιθύμητα ιστορικά λάθη.

2.1. Αρχαιολογικό μουσείο Ελευσίνας

Το αρχαιολογικό μουσείο της Ελευσίνας βρίσκεται σήμερα στην Νότια πλαγιά του λόφου. Η κατασκευή του άρχισε γύρω στο 1885 υποστηρίζοντας νεοκλασικό αρχιτεκτονικό ρυθμό όταν ταυτόχρονα ανακαλύπτονταν στο ιερό έδαφος της περιοχής αναμέτρητοι θησαυροί. Με διεύθυνση του αρχαιολόγου Δ. Φίλιου, για το μουσείο δαπανήθηκαν αρχικά 15.000 δραχμές εκ των οποίων οι 5.000 προορίστηκαν για την προστασία των πρώτων θησαυρών. Το μουσείο στεγάζει σήμερα αποκλειστικά ευρήματα του αρχαιολογικού χώρου και της περιοχής της Ελευσίνας. Τα περισσότερα είναι αφιερωμένα στην θεά Δήμητρα και την κόρη της, οι οποίες ήταν οι κυριότερες θεές που λατρεύονταν στον ελευσινακό χώρο. Αποτελείται από πέντε αίθουσες γλυπτών και μία αίθουσα αγγείων που προστέθηκε αρκετά αργότερα όταν το 1936-1939 ανέλαβε την θέση έφορου αρχαιοτήτων ο κύριος Ιωάννης Παπαδημητρίου. Υπάρχουν πολλά γλυπτά και στην αυλή μπροστά από το μουσείο. Πρέπει να σημειωθεί φυσικά πως στον εσωτερικό χώρο του μουσείου, η έκθεση τόσο των γλυπτών όσο και των αγγείων ακολουθείται από χρονολογική σειρά.

Με πληροφορίες που αντλούμε από την αρχαιολόγο κυρία Κατερίνα Κάντα (Κατερίνα Γ. Κάντα, 1979), θα μπορούσε να πει κανείς πως καθώς μπαίνει στην αυλή του μουσείου, εντυπωσιάζεται αρχικά από την Ρωμαϊκή σαρκοφάγο που είναι φτιαγμένη από λευκό Πεντελικό μάρμαρο. Βρέθηκε το 1925 κοντά στην ρωμαϊκή γέφυρα του Ελευσινακού Κηφισσού, στην διασταύρωση της Ιεράς οδού με την καινούρια Εθνική οδό. Στην μπροστινή πλευρά παριστάνεται ανάγλυφο σχετικά με το κνήγι του Καλυδωνίου κάπρου, το οποίο αποτελεί κιόλας αγαπημένο θέμα των σαρκοφάγων την Ρωμαϊκής εποχής διότι συμβολίζει την αναγέννηση μετά τον θάνατο. Ο κάπρος δεν ήταν τίποτα άλλο παρά ένα μεγάλο άγριο ζώο που είχε ξαμολυθεί από την θεά Άρτεμις στους εύφορους κάμπους του βασιλιά Οινέα ώστε να

τον τιμωρήσει που δεν την κάλεσε σε ένα συμπόσιο που αφορούσε την συγκομιδή των καρπών του. Για την εξόντωση του μαζεύτηκαν στην Καλυδώνα (περιοχή στην Αιτωλοακαρνανία) όλοι οι μεγάλοι ήρωες κηρυγοί της εποχής, ο Μελέαγρος ο οποίος στην σαρκοφάγο βρίσκεται με γυρισμένη την πλάτη κρατώντας ένα δόρυ στα χέρια του και ο Πηλέας ο οποίος κρατώντας ένα ρόπαλο στο δεξί του χέρι προσπαθεί να παρακινήσει από δίπλα του τον Αγκαίο. Λίγο πιο δίπλα ο Τελαμώνας είναι πεσμένος μπροστά στο σαρκοβόρο ζώο. Η θεά Άρτεμις με την μορφή της Αταλάντης (ηρωίδα κηρυγήτριας από την Αρκαδία συμμετέχει στο κυνήγι με την φαρέτρα και το τόξο στο χέρι. Πίσω από έναν βράχο φαίνονται και οι Διόσκουροι (Κάστωρας και Πολυδεύκης) οι οποίοι κουνούν απειλητικά τα δόρατα τους έτοιμοι για να σκοτώσουν και αυτοί τον κάπρο. Η κάτω αριστερή μεριά της σαρκοφάγου συμβολίζει κάποιο ποταμό καθώς παράλληλα η μικρή μορφή πάνω στον βράχο υποδηλώνει κάποιο θεό που πιθανότατα παρακολουθεί τα γεγονότα. Τα σκυλιά ανάμεσα στους ήρωες μας αποτελούν μια επιπλέον βοήθεια στο κηνήγι. Στις κάτω γωνίες της σαρκοφάγου, μέσα στα τετραγωνισμένα πλαίσια υπάρχουν συμπλέγματα ζώων της εποχής. Στην πίσω μεριά της σαρκοφάγου υπάρχουν δύο γρύπες (ζώα με σώμα λιονταριού, κεφάλι, φτερά και νύχια αετού) αντιμέτωποι. Δυστυχώς όμως, η αριστερή μεριά της πίσω πλευράς της σαρκοφάγου έχει μείνει έως σήμερα ατελείωτη.

Εικόνα: Ρωμαϊκή Σαρκοφάγος

Πηγή:Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Στην συνέχεια,καθώς συνεχίζεις να περπατάς στην αυλή του μουσείου,αξίζει να προσέξεις ένα εξίσου δυνατό έργο ρωμαϊκών χρόνων. Αυτό το έργο λοιπόν είναι ένα ωραιότατο κεφάλι αλόγου που φυτρώνει και στέκεται περήφανα μέσα από φύλλα άκανθας. Δίπλα ακριβώς φαίνονται οι πατημασιές ενός άνδρα όπου η παράδοση υποστηρίζει από τα αρχαϊκά χρόνια ότι ανήκουν σε έναν από τους δύο Διόσκουρους.

Εικόνα:Κεφάλι αλόγου Ρωμαϊκής Προέλευσης

Πηγή:Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Επίσης σπουδαία είναι τα δύο κιονόκρανα που μοιάζουν πολύ να είναι Κορινθιακής προέλευσης επειδή έχουν διακόσμηση από άκανθες αλλά το σχήμα τους είναι πολυγωνικό και έχουν στις γωνίες τους ζώα με κέρατα. Ανήκουν στο πρόθυρο

των μικρών Προπυλαίων.

Εικόνα:Κιονόκρανο Κορινθιακής Προέλευσης

Πηγή:Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Επιπλέον, δεν μπορούμε να μην αναφέρουμε τις δυο ψηλές μαρμάρινες δάδες που ξεπροβάλλουν λίγο πιο δίπλα από τα κιονόκρανα. Έχουν πάνω τους χαραγμένους σταυρούς αλλά μεταγενέστερους από αυτούς των χριστιανών. Οι δάδες λοιπόν βρέθηκαν στην πλατεία της Ελευσίνας και μάλιστα στο εκκλησάκι του Αγίου

Ζαχαρία δεξιά και αριστερά από την ωραία Πύλη.

Εικόνες:Μαρμάρινες δάδες

Πηγή:Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Κλείνοντας την πόρτα αυτής της μαγεμένης αυλής υπάρχει μια πλάκα με κάθετη επιγραφή ‘ΙΕΡΟΦΑΝΤ’ η οποία βρέθηκε στο ανάκτορο του τελεστηρίου

της Ελευσίνας και δήλωνε την θέση του μεγάλου γκουρού που τελούσε τα μυστήρια τότε, καθώς παράλληλα στο πίσω μέρος της αυλής και κοντά στην είσοδο της υπάρχουν ακέφαλα Ρωμαϊκά αγάλματα.

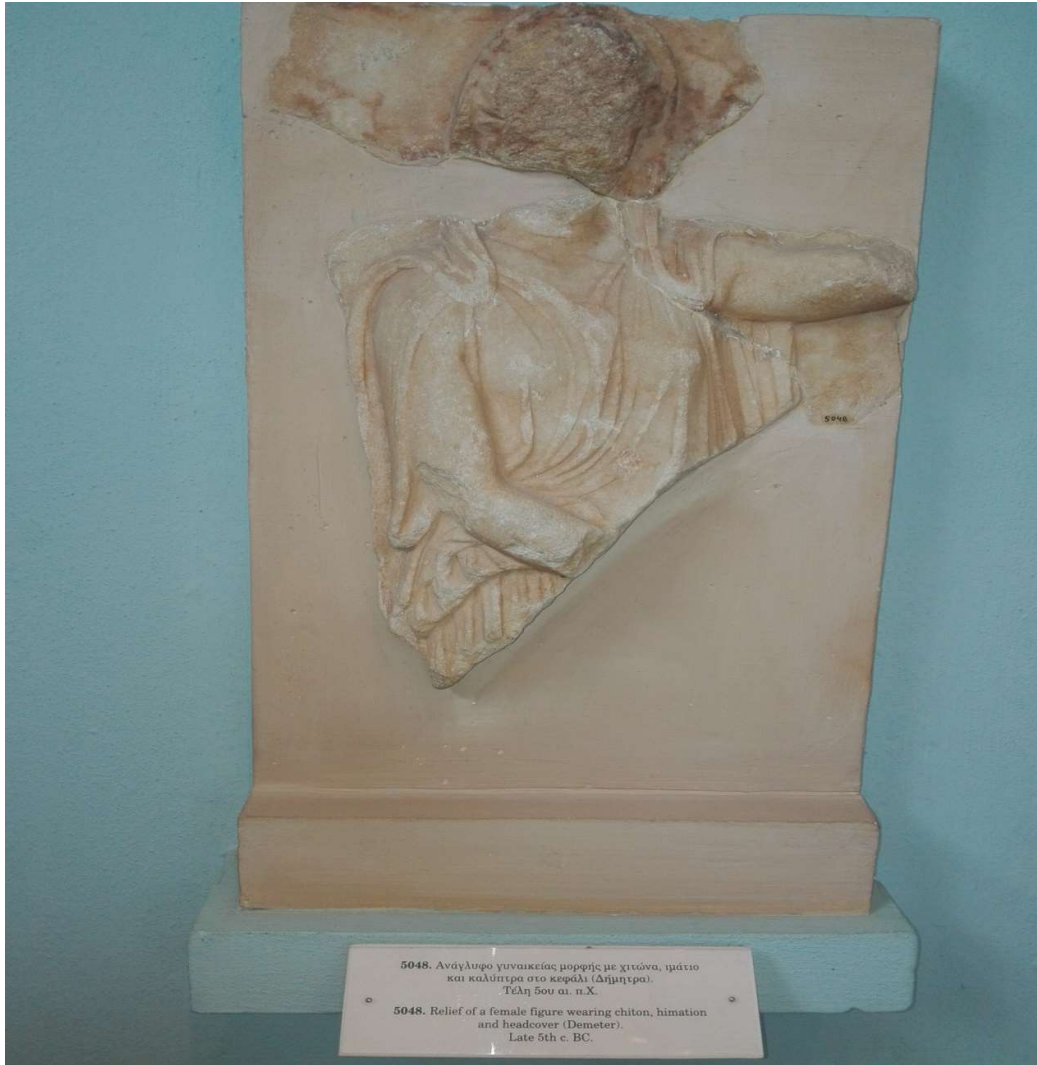

Εικόνα:Μαρμάρινη πλάκα “ΙΕΡΟΦΑΝΤ”

Πηγή:Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Φεύγοντας από την αυλή κατευθύνεσαι έπειτα στην πρώτη αίθουσα όπου και βρίσκονται τα γλυπτά και όχι μόνο από τις ανασκαφές στην περιοχή της Ελευσίνας. Το πρώτο πράγμα που αντικρίζει κάποιος είναι ένα ανάγλυφο από πεντελικό μάρμαρο που σχηματίζει την μορφή μιας θεάς, φημολογείται φυσικά ότι αυτή η θεά είναι η Δήμητρα. Φοράει το γνωστό δωρικό χιτώνα με διπλοΐδα και μία καλύπτρα που πέφτει

και σκεπάζει απαλά το πίσω μέρος του κεφαλιού της. Με το αριστερό της χέρι κρατάει πιθανά ένα είδος σκήπτρου μάλλον με σκοπό να ευλογήσει τον Τριπτόλεμο (του οποίου η μορφή δεν σώθηκε). Το πρόσωπο της θεάς δυστυχώς ανακαλύφθηκε με πολλά κατεστραμμένα χαρακτηριστικά.

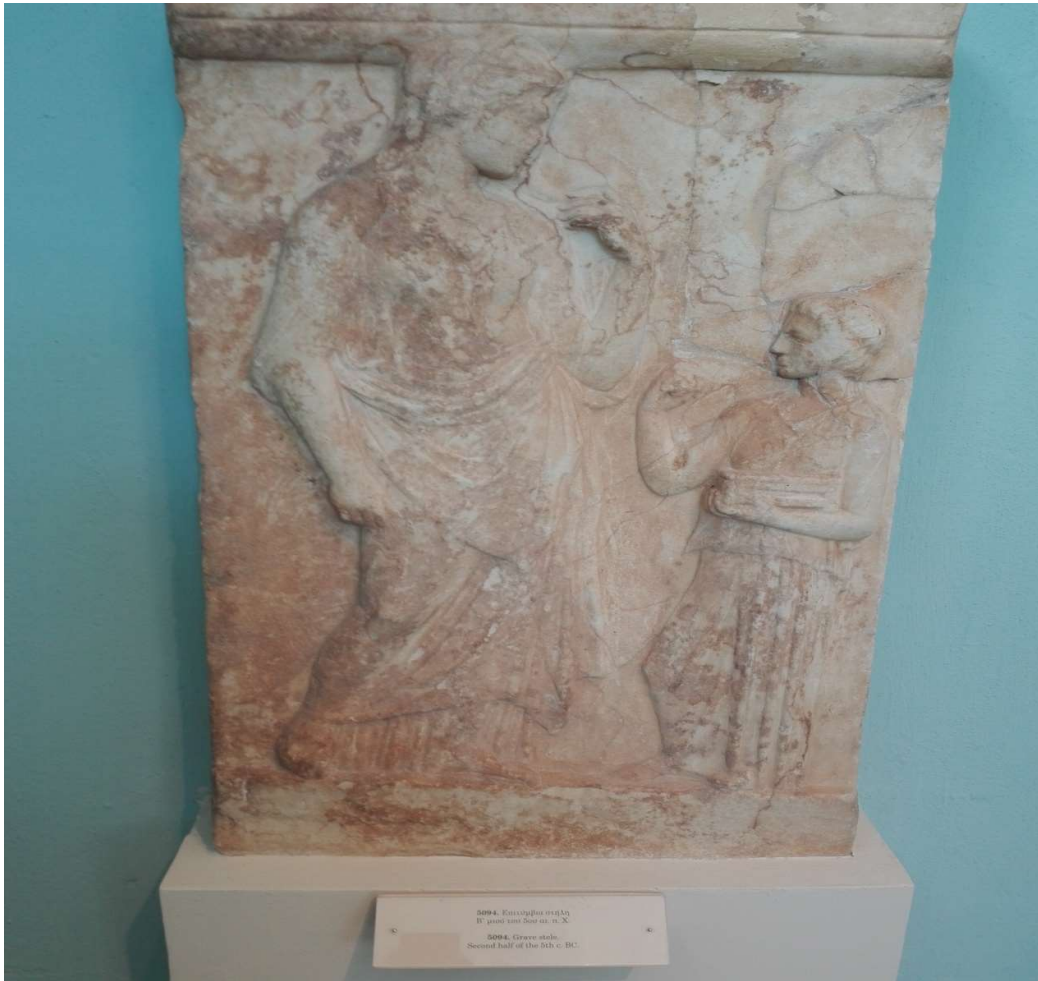

Εικόνα: *Ανάγλυφο πεντελικού μαρμάρου*

Πηγή: *Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος*

Λίγο πιο δίπλα απεικονίζεται μια στήλη εξίσου φτιαγμένη από πεντελικό μάρμαρο. Μια γυναίκα με μακρύ χιτόνα και ιμάτιο είναι στραμμένη προς μια

μικρότερη μορφή ανθρώπου που κρατάει ένα είδος κουτιού στο αριστερό της χέρι.

Εικόνα:Μαρμάρινη μορφή γυναίκας

Πηγή:Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Στην συνέχεια,πιο ψηλά από τα δύο προηγούμενα γλυπτά,υπάρχουν έξι όμοια μαρμάρινα ανθεμωτά ακροκέραμα (πήλινα διακοσμητικά που τοποθετούνταν στις άκρες κεραμοσκεπών) από την στέγη του Πεισιστράτιου Τελεστηρίου. Τα φύλλα από

αυτά τα διακοσμητικά έχουν χρώμα κόκκινο που μετά βίας διακρίνεται.

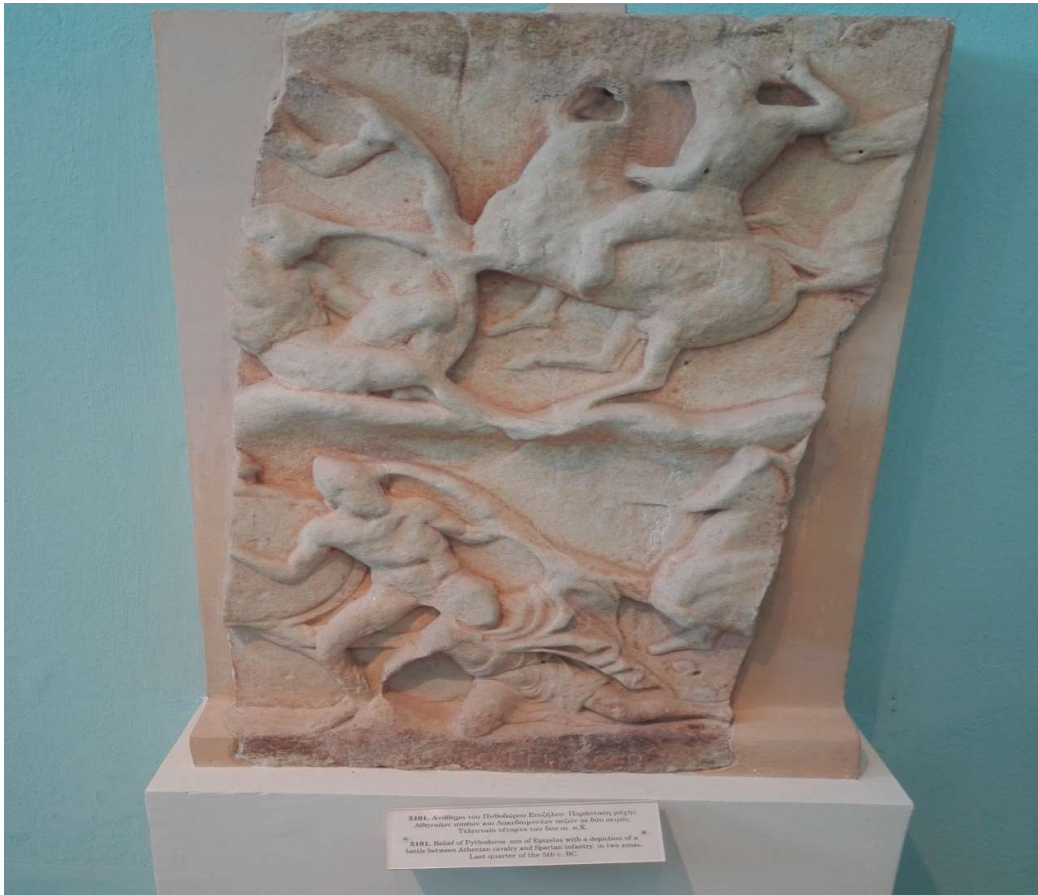

Εικόνα: Πήλινα διακοσμητικά στέγης Πεισιστράτιου Τελεστήριου

Πηγή: Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Ένα δραματικό στιγμιότυπο, κατασκευασμένο από πεντελίσιο μάρμαρο, απεικονίζει την μάχη μεταξύ Αθηναίων και Σπαρτιατών οπλιτών στον Πελοποννησιακό πόλεμο. Αυτό το γλυπτό μέσω της γραφικότητας του μας μεταδίδει έντονα συναισθήματα για το πώς οδηγήθηκε η τότε Ελλάδα σε τόσες δεινές καταστάσεις. Μια επιγραφή ‘Σ’ΕΠΙΖΗΛΟ ΙΠΠΑΡΧΕ’ αναγράφεται πάνω στο γλυπτό αφιερωμένη από τον ίδιο τον ίππαρχο ο οποίος επέζησε στην μάχη. Η επιγραφή αναφέρεται συγκεκριμένα στον Πυθόδωρο που ήταν γιος του Επίζηλου (χορηγός της Αιγηΐδας φυλής το 415π.Χ). Ο Πυθόδωρος έγινε στρατηγός μαζί με τον Νικία, τον γιό του Νικήρατου και αποτέλεσε ένας από τους ελάχιστους που ορκίστηκαν για ειρήνη με τους Σπαρτιάτες το 421π.Χ. Έκτοτε κατάφερε να γίνει

επίσης και πρόεδρος της Επιτροπής των Θησαυρών της Αθήνας το 418π.Χ.

Εικόνα: Απεικόνιση μάχης Πελοποννησιακού πολέμου

Πηγή: Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλαΐος

Δεν μπορούμε να παραλείψουμε ασφαλώς την αρχαιότερη ανάγλυφη παράσταση που υπάρχει στην Ελευσίνα, αυτή της θεάς Δήμητρας και της Κόρης. Καθισμένη στον θρόνο της η θεά σαν αρχόντισσα φοράει έναν χιτώνα και στο κεφάλι της έναν περίφημο ‘πόλο’. Τα μαλλιά της πέφτουν ανέμελα στους ώμους της. Με το αριστερό της χέρι κρατάει ένα σκήπτρο της εποχής και με το δεξί της χέρι στάχνα από χωράφια. Μπροστά από εκείνη στέκεται η Κόρη με δύο λαμπάδες. Φημολογείται πως αυτή η Κόρη δεν είναι άλλη από την την θεά Εκάτη, προστάτρια των δρόμων και των ψυχών, ερχόμενη με πρόθεση να παρηγορήσει την θεά στην μεγάλη της λύπη. Παρ’όλο που η μία στέκεται όρθια και η άλλη καθιστή, φτάνουν στο ίδιο ύψος, γεγονός που μας αποκαλύπτει ότι αυτή η απεικόνιση αποτελεί χαρακτηριστικό στοιχείο της αρχαϊκής τέχνης. Η συγκεκριμένη παράσταση ανακαλύφθηκε από τον αρχαιολόγο Δημήτριο Φίλιο περίπου το 1893 δυτικά των

Μεγάλων Προπυλαίων.

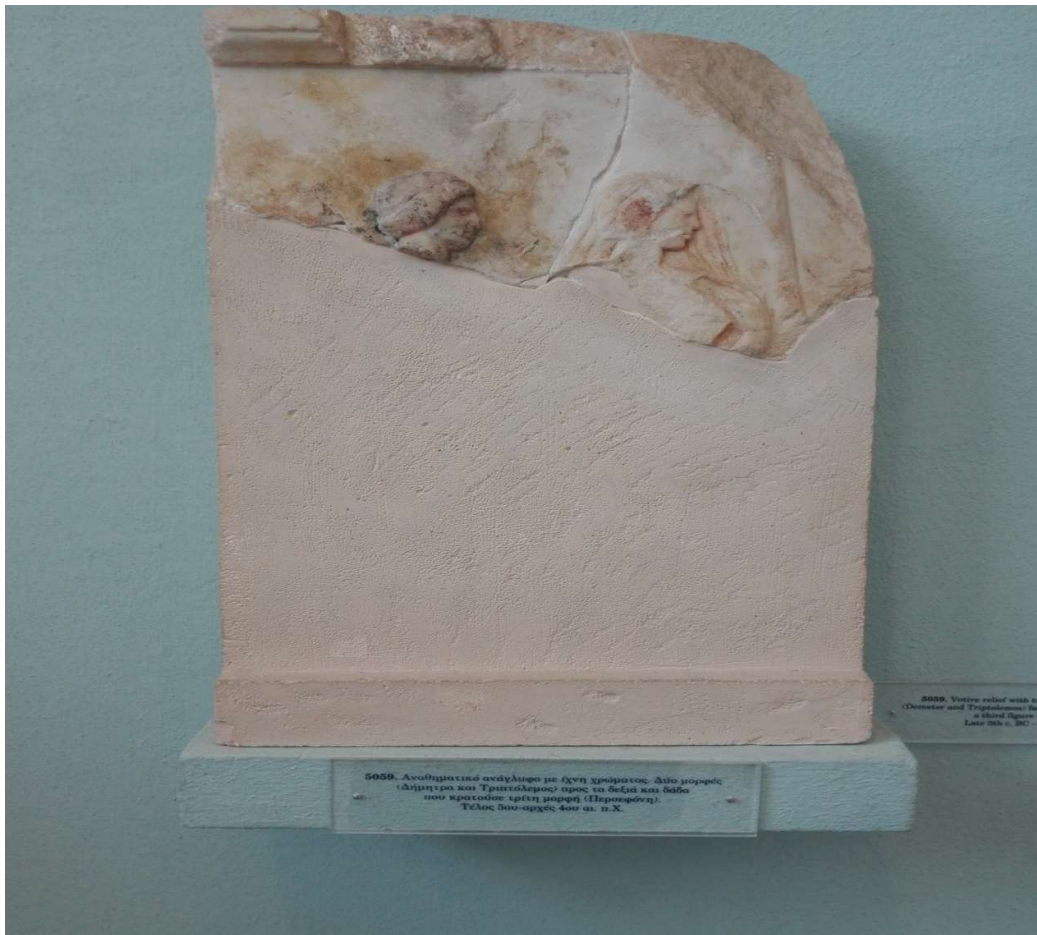

Εικόνα: Ανάγλυφη παράσταση θεάς Δήμητρας-Κόρης

Πηγή: Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Έπειτα, παρατηρείται ένα χρωματιστό κομμάτι αναθηματικού ανάγλυφου που κατάφερε να διατηρήσει τα χρώματά του γιατί είχε θαφτεί αρκετά νωρίς σε μεγάλο βάθος. Παρατηρούνται ίχνη γαλάζιου χρώματος τα οποία σώθηκαν ολοκληρωτικά στην δεύτερη πιο νεανική έκδοση του Τριπτολέμου. Μπροστά απεικονίζεται η θεά Δήμητρα φορώντας ένα πέπλο και πιο πίσω η Περσεφόνη προοριζόταν να συμπληρώσει την σύνθεση κρατώντας δύο δάδες ωστόσο εδώ υπάρχει μόνο μία. Το ξεχωριστό αυτό ανάγλυφο το ανακάλυψε ο Κωνσταντίνος Κουρουνώτης στο

βουλευτήριο σε μεγάλο βάθος γύρω στο 1895.

Εικόνα: Ανάγλυφο απεικόνισης θεάς Δήμητρας-Περσεφόνης

Πηγή: Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηγιάϊος

Στο κέντρο της πρώτης αίθουσας κυριαρχεί ο μεγαλύτερος ‘‘Αμφορέας της Ελευσίνας’’ όπως αποκαλείται αποτελώντας ταυτόχρονα ένα από τα λαμπρότερα δείγματα Πρωτοαττικού ρυθμού (μία από τις περιόδους αρχαίας ελληνικής αγγειογραφίας). Ανακαλύφθηκε τον Ιούλιο του 1954 στην ανατολική άκρη προς τα Μέγαρα δυτικού νεκροταφείου από τον αρχαιολόγο Γεώργιο Μυλωνά. Ο συγκεκριμένος αμφορέας ακριβώς επειδή στο εσωτερικό του βρέθηκαν παιδικά κόκκαλα, χρησιμοποιήθηκε για την ταφή αυτού του παιδιού το οποίο ενδείκνυται πως ήταν μεταξύ 10 έως 12 χρονών. Ο αγγειογράφος που ανέλαβε την ολική διακόσμηση του κατάφερε με σκληρή δουλειά από μέρους του και βάζοντας όλη του την τέχνη να διατηρήσει σε πολλή κατάσταση το συγκεκριμένο εύρημα. Πάνω στον αμφορέα εικονογραφούνται δύο ξεχωριστοί μύθοι. Ο ένας μύθος λοιπόν αφορά την τύφλωση

του κύκλωπα Πολύφημου από τον Οδυσσέα και τους δύο Αχαιούς συντρόφους του. Το κεφάλι και τα πόδια είναι σε στάση προφίλ, ενώ ο κορμός είναι γυρισμένος μπροστά ενώ παράλληλα στο ύψος της μέσης στρέφεται προς πλάγια μεριά. Με αυτό τον τρόπο ο ζωγράφος ήθελε να τονίσει την ορμητικότητα της στιγμής. Η σημαντικότητα του άθλου φαίνεται στην αντίθεση που υπάρχει μεταξύ του ογκώδους και δυνατού κύκλωπα με τους μικροσκοπικούς Αχαιούς. Ο Οδυσσέας εδώ απεικονίζεται με αραιωμένο χρώμα ώστε να αντισταθμίζεται το μαύρο χρώμα των υπόλοιπων φιγούρων. Η αγωνία και ο πόνος του κύκλωπα φαίνονται έντονα χάρη στο ορθάνοιχτο αλλά τραυματισμένο μάτι του από την κοφτερή μύτη του δόρατος του Οδυσσέα. Σκιαγραφείται τόσο όμορφα που θα μπορούσε κανείς να πει ότι θα ακούσει τις κραυγές του κύκλωπα. 'Κατηφορίζοντας' στον αμφορέα αντικρίζεις ένα θέαμα της εποχής μεταξύ ενός λιονταριού και ενός κάπρου, καθένα από τα οποία εκφράζουν έντονα την άγρια φύση τους με επιβλητικότητα και περηφάνεια. Ο δεύτερος μύθος που βρίσκεται στο κάτω μέρος του αμφορέα είναι αυτός της Μέδουσας, των Γοργόνων και του Περσέα. Στο αριστερό μέρος του αμφορέα κείται αποκεφαλισμένη η Μέδουσα ενώ πιο δίπλα στέκονται οι αθάνατες γοργόνες αδελφές της, η Ευρύαλη και η Σθεννώ, στραμμένες και οι δυο προς τα δεξιά καταδιώκοντας τον Περσέα που δολοφόνησε την θνητή αδελφή τους. Φορούν μονάχα ένα Δωρικό ανοιχτό πέπλο ώστε να είναι πιο γρήγορες κηνυγώντας τον Περσέα. Τα πρόσωπα τους είναι τερατόμορφα, πιθανότατα συμβολίζοντας το εκδικητικό τους πνεύμα για τον άδικο θάνατο της αδερφής τους. Η ορμητική στάση των Γοργόνων διακόπτεται σχεδόν απότομα από την θεά Αθηνά η οποία εμφανίζεται για να σώσει τον Περσέα. Δυστυχώς οι μορφές τους είναι λίγο κατεστραμμένες. Σε ολόκληρη την πίσω μεριά του αμφορέα κυριαρχεί φυτική διακόσμηση. Χάρη σε αυτόν τον αμφορέα, για πρώτη φορά απεικονίστηκε επιτυχώς ο μύθος του Περσέα σε μεγάλη ελεύθερη επιφάνεια που μέχρι προηγουμένως κανείς δεν είχε καν διανοηθεί να προσπαθήσει κάτι τέτοιο. Προς τιμήν αυτού του κατορθώματος, ο ζωγράφος του αμφορέα κέρδισε τον τίτλο

“Ζωγράφος του Πολύφημου”.

Εικόνα: Αμφορέας Ελευσίνας πρωτοαττικού ρυθμού

Πηγή: Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλαΐος

Στην πρώτη αίθουσα εντυπωσιάζει σε μεγάλο βαθμό επίσης το ψηφισματικό ανάγλυφο των Ρειτών. Τα ονόματα που αναφέρονται από κάτω στην επιγραφή

αποτελούν τους κύριους αρμόδιους για το γεφύρωμα του ‘Ρειτόν’ (το οποίο είναι σήμερα η λίμνη του Κουμουνδούρου στο Σκαρामαγκά). Μαζί τους κουβαλούσαν τους λίθους από τον αρχαίο ναό υπακούοντας τις εντολές και τις οδηγίες του τότε δημόσιου αρχιτέκτονα Δημομέλους. Πάνω πρώτη φαίνεται η θεά Αθηνά με δωρικό χιτώνα και ιμάτιο και έχοντας πάνω της κράνος και δόρυ προσπαθεί να πλησιάσει με το δεξί της χέρι έναν ήρωα ή δημότη των Ελευσινίων. Σε πιο αριστερή θέση βρίσκονται οι θεές Αθηνά και Περσεφόνη συνομιλώντας αλλά χωρίς να συμμετέχουν σε εκείνα που συμβαίνουν δίπλα τους. Η Κόρη κρατά τις δάδες. Παρατηρείται βέβαια πως εδώ η θεά Δήμητρα δεν κρατά σκήπτρο και αυτό γιατί η θεά Αθηνά θεωρείται ανώτερη από αυτήν καθώς ταυτόχρονα βρισκόμαστε στην περίοδο όπου η Ελευσίνα βρίσκεται υπό την εξουσία της Αθηνάς.

Εικόνα: Ψηφισματικό ανάγλυφο Ρειτόν

Πηγή:Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Αξίζει επιπλέον να σημειωθεί το αναθηματικό χοιρίδιο από πεντελικό μάρμαρο καθώς ήταν το ιερό ζώο των Ελευσινιακών θεοτήτων που κάθε μύστης έφερνε μαζί του στην πομπή των Ελευσίνιων μυστηρίων και τα θυσίαζε στην θεά την τρίτη μέρα των γιορτών.

Εικόνα:Ιερός χοίρος Ελευσίνιων θεοτήτων

Πηγή:Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Βγαίνοντας από την πρώτη αίθουσα,το τελευταίο αλλά αξιοπρόσεκτο εύρημα αποτελεί ένα αντίγραφο του περίφημου πήλινου πίνακα της Νινίου με στέψη βασισμένη σε αρχιτεκτονική που θυμίζει αετούς. Το γνήσιο εύρημα μπορεί να το δει κανείς στο Εθνικό Μουσείο.Βρέθηκε το 1895 στην νότια αυλή του Ιερού στην Ελευσίνα. Όλο αυτό το αφιέρωμα της Νινίου αποτελεί τεράστια βοήθεια στην γενικότερη μελέτη που έχει πραγματοποιηθεί με το πέρασμα των αιώνων σχετικά με την Ελευσινιακή λατρεία. Ανήκει στα ελάχιστα μνημεία των Ελευσινιακών ευρημάτων. Αυτό που το κάνει ακόμη πιο ξεχωριστό είναι ότι πολλοί μελετητές δεν έχουν καταφέρει να προσδιορίσουν την ακριβή ερμηνεία των παραστάσεων που

σκιαγραφούνται. Κάποιοι υποστηρίζουν ότι η παράσταση απεικονίζει μια σκηνή από τα Μεγάλα Μυστήρια ή το προκαταρκτικό στάδιο αυτών ενώ άλλοι ισχυρίζονται πως ο Ίακχος παρουσιάζει τους μύστες στην θεά Δήμητρα η οποία κρατά ένα είδος φιάλης καθισμένη μπροστά στο ιερό ψωμί “πέλανος” όπως το αποκαλούσαν. Όλη αυτή η παράσταση γίνεται στην γιορτή των Μικρών (που υπάγεται στα Ελευσίνια Μυστήρια) που πραγματοποιούνταν προς τιμήν της δίπλα σε ένα ιωνικό ναό όπως δηλώνει ο ιωνικός κίονας που βρίσκεται πάνω αριστερά. Τέλος, στο αέτωμα στο πάνω μέρος του ευρήματος παρουσιάζεται η παννυχίδα (ολονύκτια εορτή).

Αντίγραφο ερυθρόμορφου πέλικας από την Ελευσίνα που βρίσκεται στο Εθνικό Μουσείο. Αφιέρωμα της Νιννίου. Εικονίζονται μύστες προσερχόμενοι στο ιερό. Β' μισό του 4ου αι. π.Χ.

Copy of a red-figure plate from Eleusis, now in the National Archaeological Museum, Athens. Dedicated by Ninnion. It depicts initiates arriving at the sanctuary. Second half of the 4th c. BC.

Εικόνα: Πήλινος πίνακας της Νιννίου

Πηγή: Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Κατευθυνόμενοι έπειτα στην δεύτερη αίθουσα, μένει κανείς έκπληκτος και εντυπωσιασμένος από τα τεράστια και εκθαμβωτικά ανάγλυφα. Το πρώτο ανάγλυφο μάλιστα, αν και αντίγραφο διότι το γνήσιο έχει τοποθετηθεί στο Εθνικό μουσείο, αποτελεί παράλληλα και αναπόσπαστο στοιχείο στην ιστορία της Ελευσίνας καθώς το χρησιμοποιούσαν οι χριστιανοί για κατώφλι (ευτυχώς με την ανάγλυφη πλευρά προς τα κάτω). Βρέθηκε στην εκκλησία του Αγίου Ζαχαρία στην κεντρική πλατεία της Ελευσίνας το 1859. Η ιστορία που απεικονίζεται πάνω στο ανάγλυφο είναι επίσης πολύ ενδιαφέρουσα. Η νεαρή μορφή αφορά τον Τριπτόλεμο, ο οποίος για κάποιους ήταν γιος του βασιλιά Κελεού ενώ για κάποιους άλλους αποτελούσε ένας από τους κριτές του Άδη ευνοούμενος από την θεά Δήμητρα. Σύμφωνα με το συγκεκριμένο ανάγλυφο η θεά της γεωργίας αποφάσισε πως ο Τριπτόλεμος θα ήταν ικανός να αναλάβει την διδασκαλία σχετικά με την καλλιέργεια της γης στους ανθρώπους. Εδώ λοιπόν γυμνός όπως απεικονίζεται, κρατώντας απαλά στον ώμο του μια χλαμύδα (κοντός μανδύας που φορούσαν οι έφηβοι ιππείς που περιπολούσαν) και φορώντας σανδάλια στα πόδια, φαίνεται να είναι έτοιμος να φέρει εις πέρας τον δύσκολο αυτό "άθλο". Στο αριστερό μέρος του ανάγλυφου, η θεά Δήμητρα κρατώντας ένα σκήπτρο δίνει τις ευλογίες της στον Τριπτόλεμο καθώς η Κόρη στο δεξί μέρος του ανάγλυφου δίνει ταυτόχρονα και αυτή τις ευλογίες της κρατώντας στο αριστερό της χέρι μια δάδα. Η εικόνα αποτελεί ένα είδος λατρείας της εποχής καθώς οι στάσεις και οι κινήσεις έχουν παρουσιαστεί με τέτοιο τρόπο που διακατέχονται

από μυστηριακό θρησκευτικό πνεύμα.

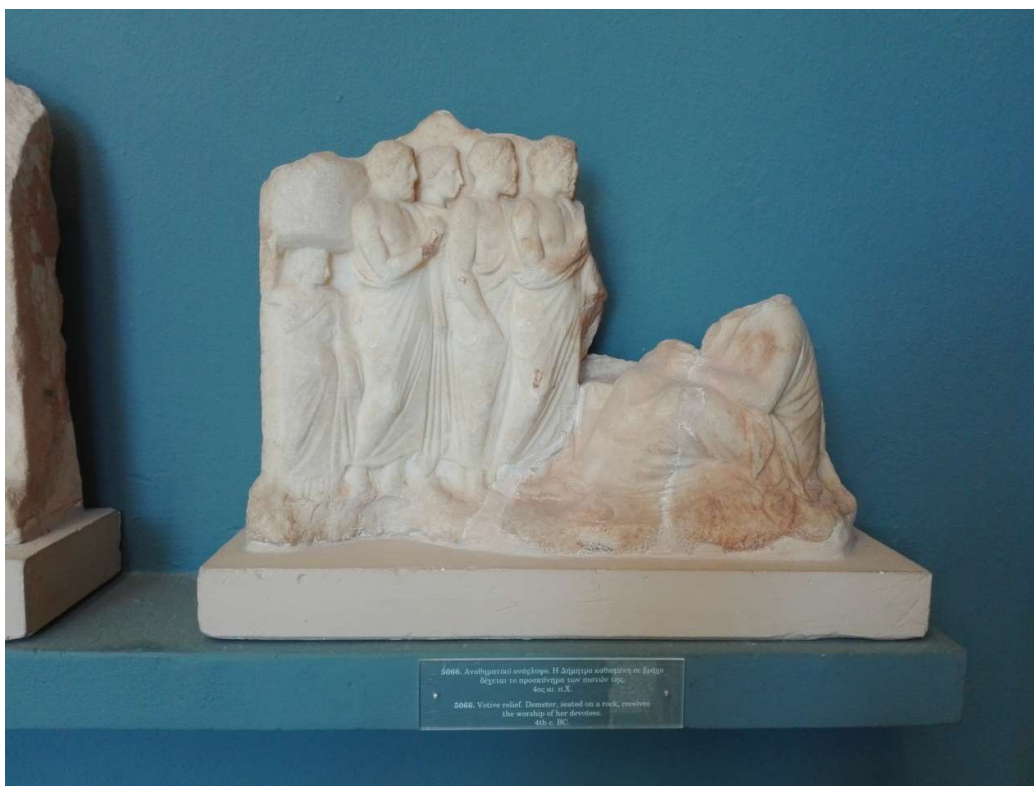

Εικόνα: Απεικόνιση Τριπτόλεμου-Θεάς Δήμητρας-Κόρης

Πηγή: Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Ένα επιπλέον ανάγλυφο που μας μεταφέρει την μοναδικότητα και την σημαντικότητα της μάνας είναι αυτό το οποίο έχει πάνω του μια “αγέλαστη πέτρα” όπως αποκαλείται διότι η θεά Δήμητρα κουρασμένη και θλιμμένη από την αναζήτηση της Κόρης καθόταν πάνω θρηνώντας για τον άδικο χαμό της. Στην αριστερή πλευρά ακολουθεί μια οικογένεια ικετών (άτομα που κατέφευγαν σε ιερό χώρο προσδοκώντας άσυλο) καθώς επίσης μια νεαρή υπηρέτρια κουβαλά στο κεφάλι της ένα κάνιστρο με δώρα. Φημολογείται πως βρέθηκε στην Ρωμαϊκή Ιερή Οδό λίγο πριν

φτάσει κανείς στο Τελεστήριο Ελευσίνας.

Εικόνα:Θρήνος Θεάς Δήμητρας για τον χαμό της Κόρης

Πηγή:Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Το “Λακρατείδειο” ανάγλυφο είναι το επόμενο που τραβάει αμέσως την προσοχή καθώς παρουσιάζει μια παράσταση “σπασμένη” σε κομμάτια. Αυτή η παράσταση είναι ουσιαστικά η αποστολή του Τριπτόλεμου από την θεά Δήμητρα που προαναφέρθηκε. Αναλύοντας από τα αριστερά προς τα δεξιά παρατηρούμε αρχικά την θεά Δήμητρα φορώντας ένα πέπλο στο κεφάλι,στραμμένη προς τα δεξιά και επιδιώκοντας να δώσει τα στάχυα στον Τριπτόλεμο. Έπειτα εκείνος καθισμένος στο άρμα του από φτερωτούς δράκους απλώνει το χέρι του να δεχτεί τα στάχυα.Ανάμεσα τους στέκεται η Κόρη στραμμένη προς την θεά Δήμητρα ενώ λίγο πιο πίσω της στέκεται ο άντρας της και θεός Πλούτωνας κρατώντας ένα σκήπτρο διατηρώντας στο βλέμμα του μια αυστηρή έκφραση. Δεξιά από τον θεό Πλούτωνα στέκεται μια σεμνή αλλά άγνωστη θεά κρατώντας ένα σκήπτρο και ταυτόχρονα μπροστά από αυτήν εξίσου ένας άγνωστος θεός ξεπροβάλλει καθισμένος σε ένα βασιλικό θρόνο. Τα πραγματικά ονόματα των δύο αυτών θεοτήτων δεν γράφτηκαν ποτέ ίσως επειδή ο καλλιτέχνης (από σεβασμό στα πρόσωπα τους) πίστευε πως ήταν προγενέστεροι θεοί

της Ελευσίνας (πριν την θεά Δήμητρα) οι οποίοι λατρεύονταν από τον κόσμο μυστικά. Πίσω στο βάθος σώθηκε ένα κεφάλι με επιγραφή “Λακρατείδης”, εξού και η ονομασία του ανάγλυφου. Φτάνοντας στην δεξιά άκρη του ανάγλυφου παρατηρούμε μια αντρική μορφή με μακριά μαλλιά και κοντό χιτώνα κρατώντας μια λαμπάδα. Υποστηρίζεται πως αυτός ο άντρας δεν είναι άλλος παρά ένας από τους Ελευσίνιους θεούς Ίακχο ή Ευβουλέα. Παρ’όλα αυτά κάποιοι αρχαιολόγοι ισχυρίζονται σε μεγάλο βαθμό πως είναι ο ένας από τους δυο γιους του Λακρατεΐδη, ο Σώστρατος. Αριστερά από τον Σώστρατο βρίσκεται ο αδερφός του Διονύσιος και πίσω του η γυναίκα του Διονυσία. Δεν είναι τυχαίο φυσικά πως όλο αυτό το αφιέρωμα είναι προς τιμήν του Λακρατεΐδη καθώς εκείνος ήταν επίσης ιερέας από την Ικαρία των Μεσογείων. Είναι γνωστό όπως προαναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο πως οι Ελευσίνιοι ήταν πολύ αυστηροί στην πίστη τους καθώς σε ότι ή όποιον πίστευαν, έφταναν σε σημεία φανατισμού και θρησκευτικής ευλάβειας. Οι ιερείς τότε είχαν τεράστια σημασία για τους πιστούς. Το ανάγλυφο βρέθηκε στο Πλουτώνειο.

Εικόνα: Λακρατίδειο ανάγλυφο

Πηγή: Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Καθώς γνωρίζουμε ότι η θεά Δήμητρα ήταν ιερή στην Ελευσίνα, ήταν σίγουρο πως κάποιος θα αναλάμβανε ένα έργο αφιερωμένο στο πρόσωπο της. Υπάρχει μια διαφωνία στο ποιος τελειοποίησε το έργο. Εικάζεται ότι το άγαλμα δημιουργήθηκε από τον μαθητή του Φειδία Αγοράκριτο διότι το άγαλμα μοιάζει με εκείνο της Νέμεσης από το Ραμνούντα που επίσης είχε φτιάξει ο ίδιος. Ωστόσο, ο αρχαιολόγος

Γεώργιος Δεσπίνης αποδίδει το έργο της θεάς σε μαθητή παλιότερο του Αγοράκριτου με έρευνες που έκανε ο ίδιος. Το άγαλμα της θεάς λοιπόν διασώθηκε χωρίς κεφάλι,φτιαγμένο από πεντελικό μάρμαρο σε υπερφυσικό μέγεθος. Το πέπλο χαρακτηρίζεται από πλούσιες πτυχώσεις και φαίνεται η σάρκα της θεάς με έντονα χαρακτηριστικά. Η εκθαμβωτική προσωπικότητα της υποστηρίζεται από την συγκεκριμένη κλίση του σώματος της καθώς παράλληλα τα πόδια της ακουμπάνε απαλά την βάση. Πρωτότυπη και γεμάτη ζωντάνια είναι η σύνθεση του χιτώνα που πέφτει μαζεμένος δίπλα στο δεξί της πόδι ενώ στην αριστερή μεριά του ποδιού της κατεβαίνει σε πιο ίσια μορφή.

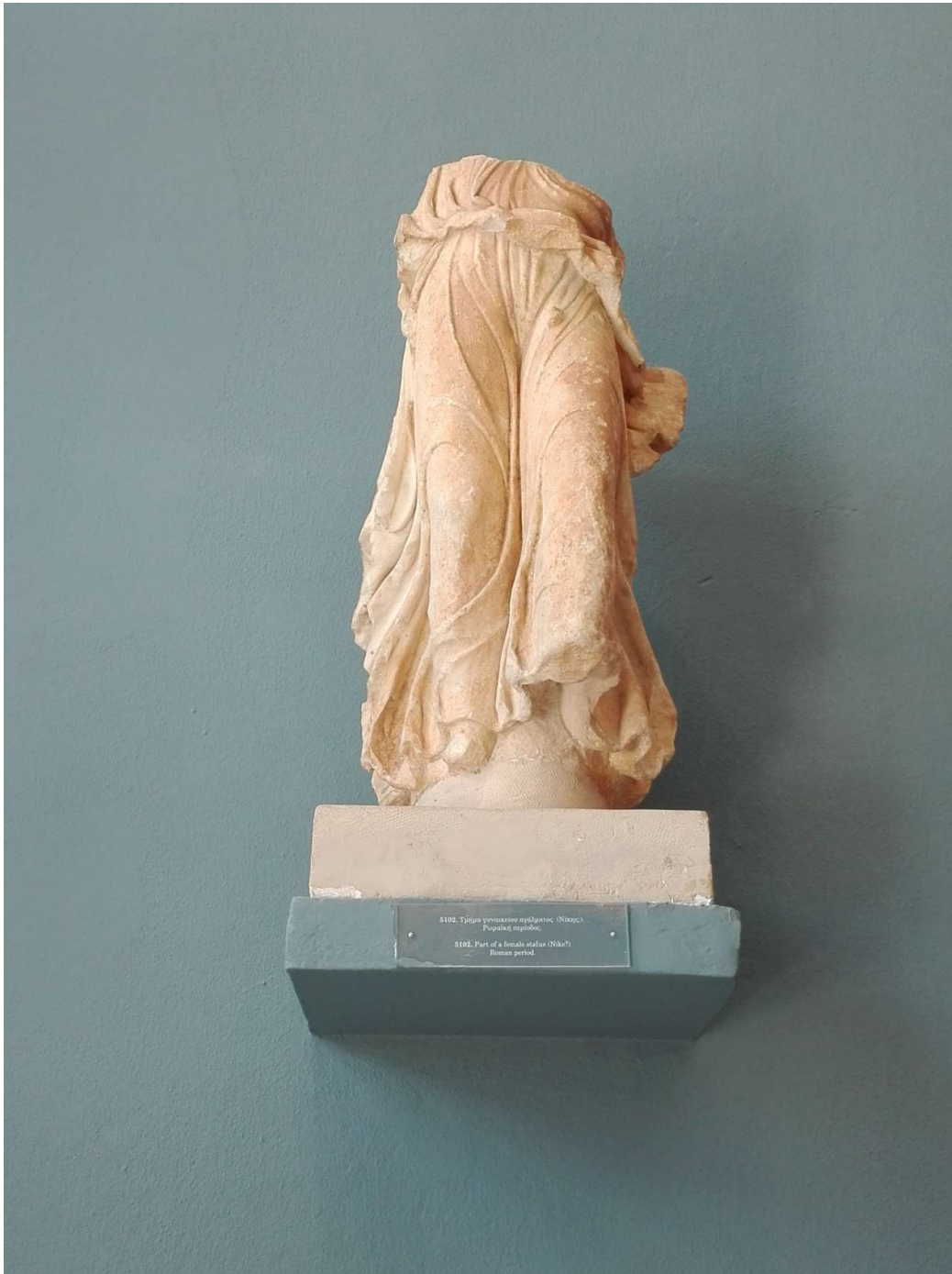

Εικόνα:Εκθαμβωτικό άγαλμα θεάς Δήμητρας

Πηγή:Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Μεγάλη εντύπωση προκαλεί επίσης το άγαλμα Νίκης φτιαγμένο από το στήθος μέχρι τους αστραγάλους.Θυμίζει την Νίκη του Παιωνίου στο μουσείο της Ολυμπίας. Τον χιτώνα τον φυσάει ανέμελα αλλά ελαφρά ο αέρας αφήνοντας έτσι να φανεί η μεστή σάρκα της γυναικείας μορφής. Το άγαλμα αυτό αποτελεί καλό

αντίγραφο από τα ρωμαϊκά χρόνια.

Εικόνα:Άγαλμα Νίκης του Παιωνίου

Πηγή:Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Στην συνέχεια ακολουθούν δύο μικρά αναθηματικά ανάγλυφα στα οποία απεικονίζονται Νεκρόδειπνα (ανάγλυφα που δείχνουν την διαδικασία συμπόσιου στα

αρχαία χρόνια) και Θεοξένεια (λατρεία ή γιορτή προς συγκεκριμένο θεικό πρόσωπο). Στο πρώτο ανάγλυφο παριστάνεται ο Πλούτωνας ξαπλωμένος κρατώντας στο σηκωμένο του δεξί χέρι το ρυτό (δοχείο για πόσιμα υγρά) και στο αριστερό μια φιάλη. Στην άκρη ενός καθίσματος κάθετα γυρτά η θεά Περσεφόνη κρατώντας ένα κιβώτιο. Πίσω ακριβώς στέκονται πέντε ικέτες από τους οποίους οι τέσσερις είναι άνδρες και η μια γυναίκα,ο ρόλος των οποίων δεν έχει προσδιοριστεί. Δεξιά στο “δοκάρι” του ανάγλυφου φαίνεται ένας οινοχόος ο οποίος κερνάει από τον κρατήρα που κρατεί τα πρόσωπα που έχει μπροστά του τα οποία είναι δυστυχώς πολύ φθαρμένα. Στο δεύτερο ανάγλυφο αντικατοπτρίζονται στην μέση οι ίδιες θεικές μορφές. Στην αριστερή μεριά υπάρχει εξίσου ένας οινοχόος ενώ παράλληλα πίσω από αυτόν τον συνοδεύει ένας ικέτης με θεατρική μάσκα στα χέρια.

Εικόνες:Απεικόνιση Νεκροδείπνων και Θεοξενίας

Πηγή:Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Τέλος,λίγο πριν προχωρήσει κανείς στην τρίτη αίθουσα του μουσείου θα παρατηρήσει το υπέρλαμπρο ανάγλυφο προς τιμήν της θεάς Δήμητρας η οποία ακέφαλη κάθετα πάνω σε μια κίστη (θεωρείται και ένα από τα ιερά της σύμβολα).Η

κίστη αυτή (είδος πολύτιμου μπαούλου) περιλάμβανε στο εσωτερικό της άγνωστα ιερά αντικείμενα που χρησιμοποιούνταν εκείνη την εποχή στα Μυστήρια. Δίπλα της,ακέφαλη στέκεται η Κόρη υποστηρίζοντας όμορφα το σκηνικό.

Συνεχίζοντας στην τρίτη αίθουσα αυτό που κινεί σε όλους το ενδιαφέρον είναι οι πέντε φιγούρες,η μία δίπλα στην άλλη καθώς έχουν εθμικό χαρακτήρα αφού ο τρόπος που είναι σχεδιασμένες είναι επιτηδευμένος ούτως ώστε να αναφερθεί το έθιμο της αφιέρωσης των μαλλιών στους θεούς. Πιο συγκεκριμένα λοιπόν,βλέπουμε αρχικά ένα μαρμάρινο κεφάλι που είναι ολοφάνερο εφόσον στο πρόσωπο του διατηρείται αυτή η τρυφερή παιδικότητα έχοντας φουσκωμένα μάγουλα και παίρνοντας μια αφελή έκφραση. Δυστυχώς όμως είναι αρκετά κατεστραμμένο. Δίπλα του ακριβώς ένα μικρότερο εξίσου μαρμάρινο κεφάλι μας προϊδεάζει για το έθιμο που θα ακολουθήσει. Τα μαλλιά του απεικονίζονται κουρεμένα στο μεγαλύτερο μέρος ενώ ένα του κομμάτι ακούρευτο πάνω από το δεξί του αυτί πέφτει με κυματοειδή μορφή. Το έθιμο λοιπόν της αφιέρωσης των μαλλιών των παιδιών στους θεούς δεν ήταν τίποτα άλλο παρά μια παράσταση που ονομαζόταν ‘ΐερή κόμη’.Οι αρχαίοι συνήθιζαν να αφιερώνουν είτε τα δικά τους μαλλιά είτε των παιδιών τους με σκοπό να τους ευχαριστήσουν για τυχόν ευχές που εκπληρώθηκαν χάρη σε αυτούς. Διατηρούσαν τα μαλλιά από την στιγμή που θα γινόταν η ευχή έως την ώρα εκπλήρωσης της. Ύστερα τα έκοβαν και τα αφιέρωναν στους θεούς που λάτρευε ο καθένας όπως μαρτυρεί ο Όμηρος αλλά και άλλοι μεταγενέστεροι συγγραφείς.Με το έθιμο αυτό συσχετίζονται και τα υπόλοιπα τρία μαρμάρινα κεφάλια από τα οποία η μία παιδική μορφή εκφράζει έναν πιο πονηρό τόνο παιδικής ηλικίας στα χαρακτηριστικά του ενώ ταυτόχρονα οι τελευταίες δυο παιδικές φάτσες στεφανώνονται από πλεγμένα κλαδιά μυρτιάς,στα μαλλιά των οποίων διακρίνεται μια

μικρή χωρίστρα η οποία μαρτυρεί την αφιέρωση πιθανώς στους θεούς.

Εικόνα: Απεικόνιση εθίμου αφιέρωσης μαλλιών στους θεούς

Πηγή: Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηγιάϊος

Προχωρώντας βαθύτερα στην αίθουσα αξίζει να αναφερθεί το ακέφαλο άγαλμα Ασκληπιού (θεραπευτής θεός) από πεντελικό μάρμαρο. Αποτελεί σημαντικό αφιέρωμα του Επικράτη, γιού του Παμφίλου από το δήμο της Λευκονόης (περιοχή της αρχαίας Αττικής και φυλή της αρχαίας Αθήνας), όπως αποκαλύπτεται από την επιγραφή του βάθρου που έχει χαραχτεί με τρομερή προσοχή και επιμέλεια. Βρέθηκε το 1895 περίπου ένα χιλιόμετρο βόρεια του Ιερού μαζί με άλλες επιγραφές και γλυπτά που αναφέρονται στον Ασκληπιό και δηλώνουν την πιθανή ύπαρξη του εκεί. Δυστυχώς εκτός από το κεφάλι του λείπει και το δεξί του χέρι το οποίο κρατούσε μια βακτηρία (είδος μαστουνιού). Είναι ντυμένος με ένα βαρύ μιάτιο το οποίο ξεσκεπάζει ελαφρά τον δεξί του ώμο και την περιοχή του στήθους στεκούμενος παράλληλα σε μια ελεύθερη στάση όπως εκφράζεται με αυτόν τον τρόπο η τέχνη του 4^{ου} π.Χ. αιώνα. Σε αντίθεση έρχονται πολλά άλλα αγάλματα ή γλυπτά 5^{ου} αιώνα π.Χ. καθώς εκεί τα πρόσωπα απεικονίζονταν με μια πιο αυστηρή έκφραση και γενναιότητα κρύβοντας έτσι όσο το δυνατόν περισσότερο τα ανθρώπινα πάθη. Όλη

αυτή η φυσική παρουσίαση του αγάλματος μας μαρτυρεί ότι αποτελεί αναμφίβολα έργο της σχολής του Πραξιτέλη (μεγάλος γλύπτης της αρχαιότητας) αν όχι του ίδιου.

Εικόνα: Ακέφαλο άγαλμα Ασκληπιού

Πηγή: Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Στην συνέχεια παρατηρείται ένα γλυπτό από πεντελικό μάρμαρο στο οποίο παριστάνεται ένα λουλούδι που ανοίγει τα πέταλα του ενώ ταυτόχρονα από το στήθος και πάνω ξεπροβάλλει η θεά Αθηνά φορώντας ένα αττικό κράνος και την αιγίδα με το γοργόνειο (καπέλο από δέρμα κατσίκας). Δίπλα ακριβώς, στέκεται αρμονικά ένα

αρχαϊστικό άγαλμα Κόρης. Δυστυχώς λείπουν τα χέρια και το κεφάλι της. Φοράει ένα χειριδωτό χιτώνα με πλάγιες λεπτές κυματοειδείς πτυχώσεις ενώ από πάνω καλύπτεται από ένα πιο βαρύ ύφασμα ιωνικής προέλευσης. Αυτό που αξίζει να σημειωθεί περισσότερο σε αυτό το άγαλμα είναι το κοίλωμα στην περιοχή της κοιλιάς το οποίο υποστηρίζεται πως είναι μια λεκάνη με νερό με το οποίο εξαγνίζονταν οι πιστοί πριν εισέλθουν στο Ιερό.

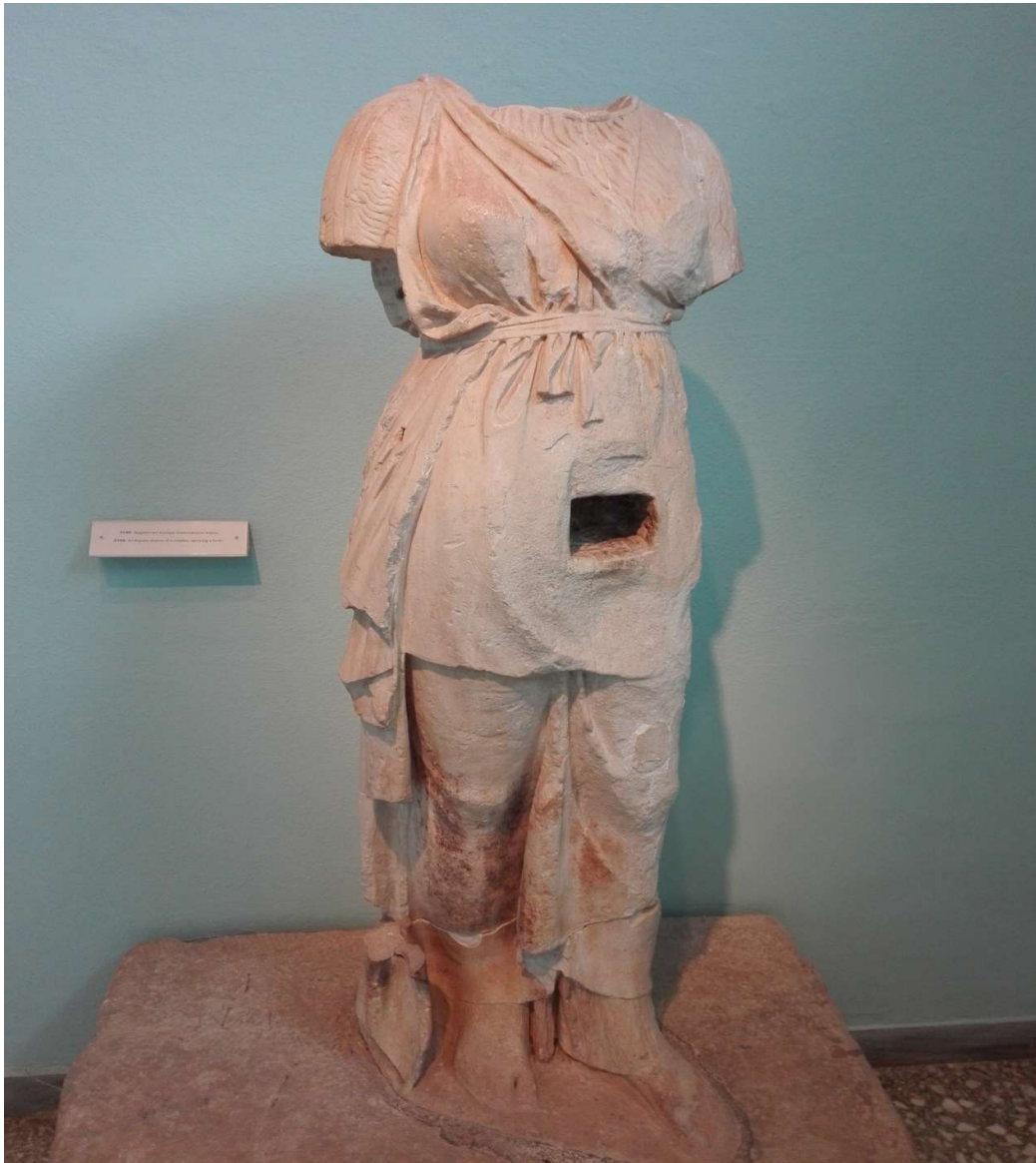

Εικόνες: Απεικόνιση θεάς Αθηνάς και Κόρης

Πηγή: Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηγιάϊος

Τελειώνοντας την ξενάγηση στην τρίτη αίθουσα, αξιοπρόσεκτο αποτελεί επίσης το αρχαίο άγαλμα της ‘‘λεκανηφόρου’’ κόρης που τοποθετείται πάνω σε τετράγωνη βάση με επιγραφή που χαραχτηκε με απόλυτη προσοχή και αφιερώθηκε αποκλειστικά στους θεούς από τον δήμο των Αθηνών. Φοράει ένα απαλό μάτιο που φτάνει ελαφρά έως τους αστραγάλους. Στην τετράγωνη τρύπα που βρίσκεται στην κοιλιακή χώρα στηριζόταν μια μαρμάρινη λεκάνη. Δίπλα σε αυτό το άγαλμα είχε βρεθεί ένα παρόμοιο του παράπλευρα του Τελεστηρίου απ’ όπου περνάγανε οι μύστες και προτού εισέλθουν στο Ιερό εξαγνίζονταν από το νερό που κρατάγανε οι μαρμάρινες αυτές κοπέλες. Το δεύτερο μαρμάρινο άγαλμα που προαναφέρθηκε

βρίσκεται στο Λονδίνο διότι δυστυχώς κλάπηκε από τον Έλγιν.

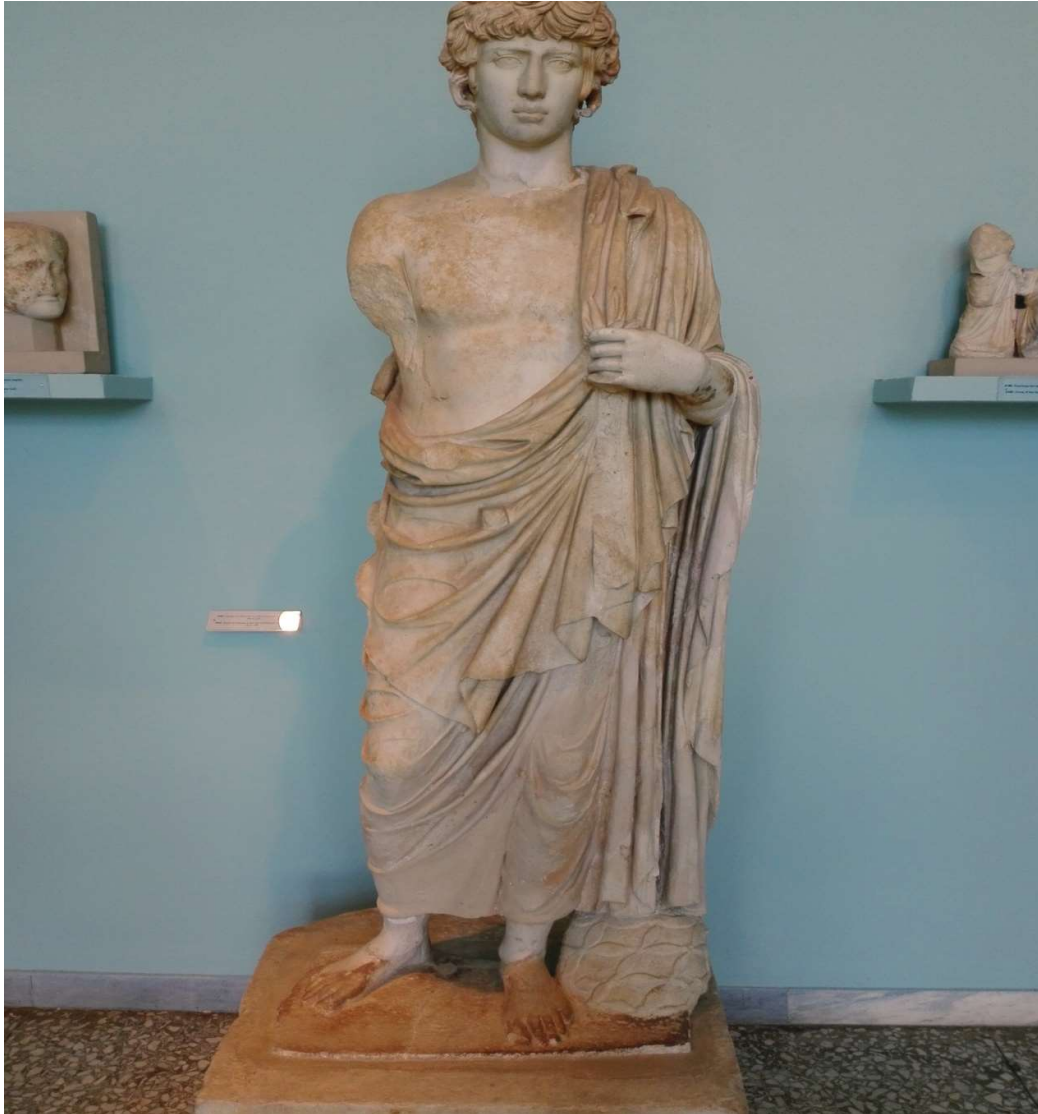

Εικόνα: Αρχαίο άγαλμα λεκανηφόρου κόρης

Πηγή: Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Μπαίνοντας στην τέταρτη αίθουσα το πρώτο πράγμα που παρατηρείς είναι το άγαλμα του Αντίνοου που ήταν ο εκλεκτός του Αδριανού, με καταγωγή από την Βιθυνία, φτιαγμένος από μάρμαρο της Θάσου. Η ιστορία του είναι αρκετά λυπηρή καθώς αυτοκτόνησε πέφτοντας στον Νείλο πιστεύοντας πως έτσι θα βοηθούσε στο να παραταθεί η ζωή του Αυτοκράτορα. Ο Αδριανός απαρηγόρητος διέταξε να στηθούν αγάλματα του κακόμοιρου νέου σε κάθε γωνιά όλων των ιερών της αυτοκρατορίας

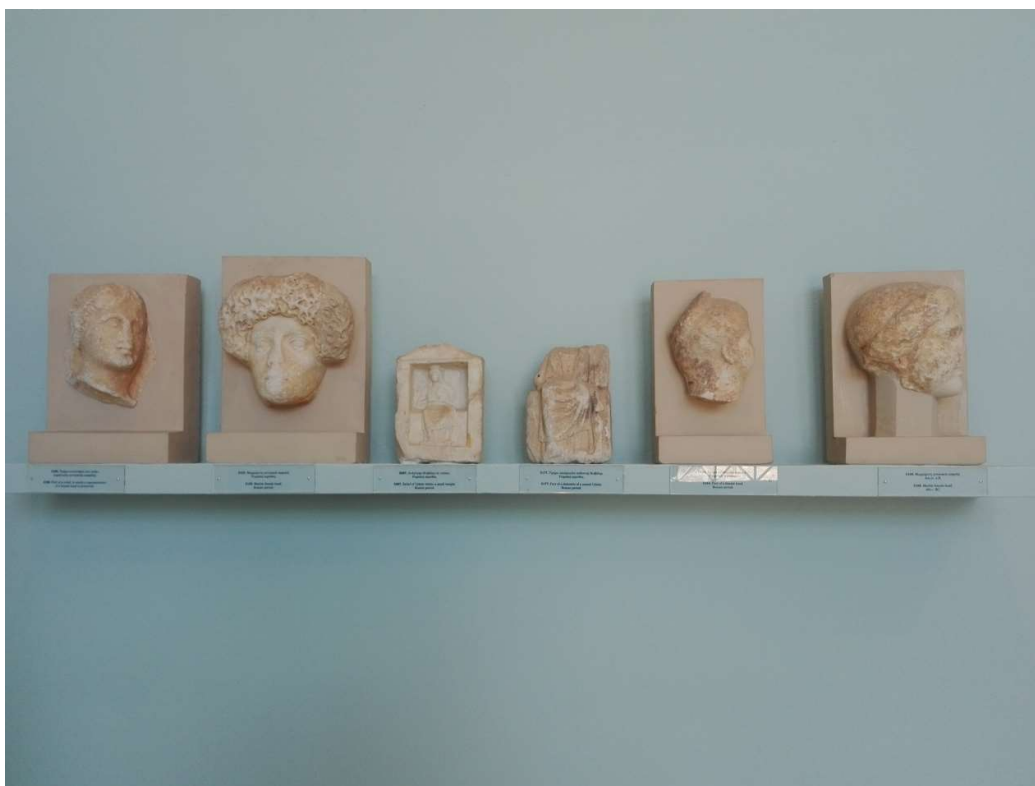
του. Επίσης θέσπισε τις εφηβικές γιορτές που ονομάζονταν ‘‘τα Αντιόνεια’’. Εδώ απεικονίζεται σαν Ασκληπιός ή σαν Διόνυσος πάνω σε Δελφικό ομφαλό. Το δεξί του χέρι είναι ακρωτηριασμένο ενώ παράλληλα ο ώμος του είναι σκεπασμένος πρόχειρα από γύψο. Το πανέμορφο αυτό άγαλμα βρέθηκε από τον Γάλλο ιστορικό αλλά και αρχαιολόγο Φρανσουά Λενορμάν το 1860 στην εξωτερική αυλή του Ιερού.

Εικόνα: Άγαλμα Αντίνοου

Εντύπωση προκαλούν επίσης τα εντοιχισμένα ρωμαϊκά κεφάλια δύο από τα οποία είναι αγάλματα Κυβέλης μέσα σε ναϊσκόμορφα πλαίσια (αρχαία αρχιτεκτονική). Στην αρχαία Ελλάδα τοποθετώντας ένα τέτοιο ανάγλυφο στον τοίχο ως διακοσμητικό σήμαινε ταυτόχρονα και την προστασία της οικογένειας φέρνοντας

επίσης καλοτυχία και ευδαιμονία.

Εικόνα:Εντοιχισμένα Ρωμαϊκά κεφάλια

Πηγή:Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηγιάϊος

Ο θαυμάσιος Διόνυσος ξεπροβάλλει φτιαγμένος από ολόλευκο κρυσταλλικό μάρμαρο της Πάρου στη γνωστή Πραξιτέλεια στάση (ο Πραξιτέλης είχε την ιδιότητα να αποτυπώνει στα έργα του την γλυκύτητα και την τρυφερότητα των προσώπων που σχεδίαζε με μοναδικό τρόπο, πράγμα που συμβαίνει και εδώ). Στηριζόμενος σε έναν κορμό στην δεξιά μεριά της βάσης, κρατάει στο δεξί του χέρι ένα κάνθαρο (είδος αρχαίου ελληνικού αγγείου με σώμα σχήματος ποτηριού που αποτελούσε σύμβολο αποκλειστικά του συγκεκριμένου θεού) καθώς γύρω από τον λαιμό του κρέμονται κλαδιά αμπελιού και σταφύλια. Η εξάλειψη των ανωμαλιών της επιφάνειας του αγάλματος πραγματοποιήθηκε με απόλυτη φροντίδα και ευαισθησία. Αποτελεί έργο Ρωμαϊκών αυτοκρατορικών χρόνων. Δίπλα από τον Διόνυσο κλέβει την παράσταση ένα σύμπλεγμα που απεικονίζει το πόσο κοντά πλησίαζαν την εκδήλωση ανθρώπινων συναισθημάτων οι θεές της Ελευσίνας. Η μάνα και θεά Δήμητρα κρατάει στα πόδια της την κόρη και εξίσου θεά Περσεφόνη με τέτοιο τρόπο που εκφράζει την επιθυμία της μάνας να συμβουλευτεί την κόρη της ή γενικότερα να είναι δίπλα στο παιδί της

για κάτι που την απασχολεί.Θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει πως αυτό το έργο είναι περισσότερο ενδιαφέρον για την θεματολογία του παρά για την τέχνη του.

Εικόνες:Θεός Διόνυσος στα Αριστερά,Θεές Δήμητρα και Περσεφόνη στα δεξιά

Πηγή:Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλαΐος

Αποχωρώντας και από την τέταρτη αίθουσα του μουσείου,στην αριστερή μεριά της βρίσκονται δύο γύψινες μακέτες του Ιερού,δουλειά που ανέλαβε ο αρχιτέκτονας και αρχαιολόγος Ιωάννης Τραυλός. Πάνω στις μακέτες λοιπόν απεικονίζονται δύο είδη παραστάσεων του Ιερού σε δυο διαφορετικές εκφάνσεις της ύπαρξης του. Η μία παράσταση απεικονίζει την ύπαρξη του Ιερού την εποχή του Πεισίστρατου (550-510 π.Χ.). Το τελεστήριο ήταν ακόμα μικρό και το γύρω γύρω της αυλής ήταν περιορισμένο. Η δεύτερη αναπαράσταση εμφανίζει το Ιερό στα Ρωμαϊκά αυτοκρατορικά χρόνια. Αποτελεί την δεύτερη εποχή της μεγάλης ακμής του. Στο μεσαίο μέρος της παράστασης δεσπόζει το Τελεστήριο καλύπτοντας την μεγαλύτερη έκταση της βάσης που υποστηρίχτηκε ποτέ πάνω σε μακέτα.Αριστερά βρίσκεται το Βουλευτήριο καθώς ταυτόχρονα έξω από την αυλή τοποθετείται η Ιερή Οικία,το Μίθραϊο κ.α.Στην υπόλοιπη έκταση της παράστασης κυριαρχούν ο ναός της Κόρης,τα μικρά και μεγάλα Προπύλαια,η Ρωμαϊκή αυλή με τον ναό της Αρτέμιδας,η Εσχάρα καθώς επίσης και η δυτική και ανατολική θριαμβική αδίψα και άλλα πολλά.

Εικόνες:Μακέτες Ιερού

Πηγή:Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Η πέμπτη είναι και η τελευταία αίθουσα όσον αφορά τα ανάγλυφα, τα γλυπτά ή τα αγάλματα του μουσείου. Το πρώτο αξιοπρόσεκτο εύρημα της αίθουσας αυτής είναι η αναθηματική πλάκα που αποτυπώνει πάνω της την διαδικασία επεξεργασίας λαδιού. Στην στρογγυλή τρύπα στην αριστερή μεριά της πλάκας τρίβονταν οι ελιές ενώ έπειτα το λάδι κυλούσε στην ορθογώνια λεκάνη από τα αυλάκια και στην συνέχεια έπαιρναν το καθαρό λάδι και το έχυναν σε ένα βαρέλι. Το βαρέλι όπως φαίνεται και στην επιφάνεια της πλάκας ήταν διακοσμημένο με το κεφάλι της θεάς Αθηνάς που θεωρούνταν και προστάτρια του λαδιού. Η πλάκα αυτή βρέθηκε στο δυτικό νεκροταφείο της Ελευσίνας.

Εικόνα: Αναθηματική πλάκα απεικόνισης επεξεργασίας λαδιού

Πηγή: Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Ρίγος προκαλεί επιπρόσθετα μια στενόμακρη πήλινη λάρνακα με γυάλινη πλέον προστασία από πάνω η οποία παριστάνει την ταφή ενός μικρού παιδιού. Το σώμα φαίνεται σε καλύτερη μορφή όταν ζουμαριστεί η εικόνα. Το νεκρό σώμα λοιπόν είναι τεντωμένο και τα χέρια τοποθετημένα κατά μήκος. Τα αγαπημένα αντικείμενα του νεκρού παιδιού ακολουθούν τον τάφο αυτό καθώς διακρίνεται ένα μικρό σε μέγεθος είδος αμφορέα το οποίο περιείχε άρωμα της εποχής με το οποίο ραντίζανε το νεκρό τους παιδί οι απαρηγόρητοι γονείς. Οι αστράγαλοι που φαίνονται λίγο πιο κάτω αποτελούν χαρακτηριστικά κτερίσματα (αγαπημένα αντικείμενα του νεκρού) τόσο για τους παιδικούς τάφους όσο και για αυτούς των ενηλίκων. Φημολογείται πως οι αστράγαλοι τοποθετούνταν στους τάφους ως παιχνίδι για τον Άδη. Επίσης δίνονταν και ως βραβεία. Σε γενικότερα πλαίσια η ύπαρξη των κοτσιών στους τάφους θεωρούνταν ένδειξη ξεχωριστής φροντίδας ως προς τους νεκρούς. Επιπλέον πάνω από το κεφάλι των νεκρών αλλά κυρίως των ανδρών αθλητών τοποθετούνταν και μια στλεγγίδα (χάλκινο αντικείμενο με το οποίο οι αθλητές ξεφορτώνονταν από πάνω τους τον ιδρώτα και το χρώμα μετά τους αγώνες). Τέλος, υπάρχουν και κελύφη αυγών που συμβόλιζαν την γονιμότητα και ευνοούσαν

την αναγέννηση της ζωής μετά τον θάνατο.

Εικόνα: Πήλινη λάρνακα ταφής μικρού παιδιού

Πηγή: Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Πριν αποχαιρετήσουμε και αυτή την όμορφη αίθουσα με όλα αυτά τα θαυμαστά ευρήματα θα πρέπει οπωσδήποτε να αναφερθεί επίσης η περίφημη Καρυάτιδα-Κιστοφόρος από πεντελικό μάρμαρο η οποία καλύπτει σε έκταση σχεδόν όλο το κέντρο της αίθουσας. Τοποθετήθηκε κατά αυτόν τον τρόπο ώστε να τιμάται η σημαντικότητα της ιστορίας της από τον έλληνα αρχαιολόγο της Ελευσίνας Δημήτριο Φίλιο. Η πανομοιότυπη αδερφή της Καρυάτιδας βρίσκεται στο μουσείο Fitzwilliam του Cambridge στην Αγγλία. Το συγκεκριμένο κομμάτι βρέθηκε από τον άγγλο περιηγητή Edward Daniel Clarke το 1801 κάτω από σωρό κοπριάς στο χώρο του ναού της θεάς Δήμητρας. Το άγαλμα αυτό για τους κατοίκους της Ελευσίνας εκείνης της εποχής ήταν άκρως ιερό και η παράδοση υποστηρίζει ακράδαντα πως οι κάτοικοι πίστευαν πως αν το έχαναν θα τους έβρισκε μεγάλη συμφορά. Έτσι λοιπόν έγιναν δύο προσπάθειες κλοπής της Καρυάτιδας. Την πρώτη φορά είχε μεταφερθεί από τους Φράγκους στον γιαλό και το πρωί ως δια μαγείας βρισκόταν πίσω στην θέση της. Την δεύτερη φορά φορτώθηκε σε πλοίο με προορισμό την Σμύρνη, το πλοίο όμως

βούλιαξε σε ατύχημα μαζί με το άγαλμα αλλά εκείνο κατάφερε να σωθεί για άλλη μια φορά ως εκ θαύματος. Η αρπαγή του αγάλματος ωστόσο και στις δύο περιπτώσεις επιβεβαίωσε τους φόβους των κατοίκων και από τότε δυστυχώς δεν ξαναείδαν καλή σοδειά. Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά της Καρυάτιδας, διακατέχεται από αδρά στοιχεία. Φοράει ένα χιτώνα που πέφτει ανέμελα έως το στήθος της ενώ το περισσευούμενο ύφασμα μαζεύεται κάτω από τις μασχάλες. Έχει έντονα σγουρά μαλλιά ενώ παράλληλα πάνω στο κεφάλι της κουβαλάει την κίστη, το ιερό αυτό

καλάθι που περιέχει μυστικό περιεχόμενο,πιθανώς για την τέλεση των Μυστηρίων.

Εικόνα:Καρυάτιδα-Κιστοφόρος

Πηγή:Αρχείο Εμμανουήλ Χατζηλάϊος

Αποχαιρετώντας το εκπληκτικό και πανέμορφο αυτό μουσείο ρίχνεις την τελευταία σου ματιά στην αίθουσα αγγείων. Αυτή η αίθουσα αποτελεί την τελευταία

προσθήκη στο μουσείο και περιλαμβάνει αποκλειστικά ευρήματα και δείγματα αγγειοπλαστικής και μικροτεχνίας φτιαγμένα από πηλό ή μέταλλα ξεκινώντας από τα πρωτοελλαδικά χρόνια (2500 π.Χ.) και καταλήγοντας στα πρωτοχριστιανικά χρόνια (450 μ.Χ.). Έτσι αποδεικνύεται ταυτόχρονα η αδιαμφισβήτητη ιστορική ζωή της Ελευσίνας. Το μεγαλύτερο μέρος αυτών ανακαλύφθηκαν στον χώρο του Ιερού και στο δυτικό νεκροταφείο και πιο συγκεκριμένα κοντά στο γήπεδο του Πανελευσινιακού. Μοναδική εξαίρεση ξένου στοιχείου στο μουσείο της Ελευσίνας είναι τα δύο κυκλαδικά ειδώλια που τα έφερε από την Αμοργό ο έλληνας κλασικός αρχαιολόγος μας Χρήστος Τσουντας. Τέλος, με εξαίρεση ορισμένους αμφορείς, όλα τα υπόλοιπα αγγεία, κεραμικά σκεύασματα, κρατήρες και άλλα πολλά, είναι τοποθετημένα αποκλειστικά σε βιτρίνες και δυστυχώς δύσκολα αποκτάει κανείς οπτικό υλικό καθώς απαγορεύεται αυστηρώς το άνοιγμα τους έστω και για αυτή την χρήση.

2.2. Μουσείο Μικρασιατών Ελευσίνας

Ύστερα από κόπους πολλών δεκαετιών και σκληρών διαπραγματεύσεων, την Κυριακή 15 Δεκεμβρίου 2013 εγκαινιάστηκε το Μουσείο Μικρασιατών στον Ελευσίνιο χώρο το οποίο δεν ήταν τίποτα άλλο παρά μια προσφυγική κατοικία η οποία επισκευάστηκε και διατηρήθηκε στο επίπεδο που βρισκόταν στο τέλος της δεκαετίας του '20. Σήμερα αποτελεί ασφαλώς μουσειακό έκθεμα στο οποίο στεγάζονται όλων των ειδών κειμήλια από τις πατρίδες των προγόνων των Μικρασιατών. Στο μουσείο έχουν πρόσβαση όλοι και ειδικότερα ομάδες μαθητών και νέων οι οποίοι μέσω αυτού αποκτούν την δυνατότητα να μάθουν το πώς έζησαν οι Έλληνες της Μικράς Ασίας όταν ήρθαν πρόσφυγες στην Ελευσίνα το 1922. Το μουσείο γενικότερα, μικρό αλλά ταυτόχρονα τόσο όμορφο, στεγάζει έγγραφα, επιστολές, πλήθος φωτογραφιών καθώς και χρηστικά αντικείμενα και ενδυμασίες της εποχής βοηθώντας έτσι τον επισκέπτη να σχηματίσει μια πιο εμπειριστατωμένη άποψη και εικόνα για τον πολιτισμό των Μικρασιατών ενώ παράλληλα περιγράφονται τα ιστορικά γεγονότα της Μικρασιατικής καταστροφής. Το προσφυγικό αυτό σπίτι ανήκε στην Καλλιόπη Φαγαδέα το γένος Κοντρογιάννη από την Σμύρνη. Οι κληρονόμοι αυτής της γυναίκας το δώρισαν στον Σύλλογο ο οποίος και φρόντισε να το αξιοποιήσει πολιτιστικά και μελλοντικά ίσως και τουριστικά.

Μεγάλο ρόλο για όλα αυτά έπαιξε εξίσου ο Σύλλογος που προαναφέρθηκε. Ο Σύλλογος Μικρασιατών Ελευσίνας όπως ονομάζεται σήμερα λοιπόν ιδρύθηκε επίσημα το 1932 από τους Έλληνες της Μικράς Ασίας που ήρθαν ως πρόσφυγες το 1922 μετά την Μικρασιατική καταστροφή. Η επωνυμία του Συλλόγου διατηρούσε μέχρι το 2002 τον τίτλο <<Σύνδεσμος Αμύνης Δικαιωμάτων Αστών Προσφύγων Ελευσίνας>>. Μόνιμος σκοπός του Συλλόγου είναι η διατήρηση του Μικρασιάτικου Πολιτισμού με ότι συνεπάγεται αυτό καθώς και η διάδοση του Ελληνισμού της Μικράς Ασίας όσο περισσότερο γίνεται. Για να το πετύχει αυτό διοργανώνει πολιτιστικές εκδηλώσεις επιμορφωτικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα, έχει ιδρύσει βιβλιοθήκη στην οποία υπάρχουν άπειρα βιβλία σχετικά με την ιστορία της Μικράς Ασίας, διαθέτει χορωδία με 35 μέλη καθώς και χορευτικά τμήματα παραδοσιακών χορών όλων των ηλικιών. Επιπλέον κάθε Σεπτέμβριο διοργανώνει εκδηλώσεις εις μνήμην του προστάτη Αγίου Χρυσοστόμου Σμύρνης. Τέλος ασχολείται με πάρα πολλές δραστηριότητες που αφορούν την περισυλλογή, την μελέτη και αξιοποίηση του λαογραφικού και ιστορικού υλικού που φέρανε μαζί τους οι πρόγονοι τους.

2.3. Μνημείο Μικρασιάτισσας Μάνας στην πλατεία Μικρασιατών της Ελευσίνας

Για το μνημείο Μικρασιάτισσας Μάνας δεν υπάρχουν και πολλές πληροφορίες παρά μόνο ότι εγκαινιάστηκε το 2005. Η κεντρική ιδέα προς ίδρυση της βασίστηκε στα πάθη της και τις δυσκολίες που αντιμετώπισε για να μεγαλώσει τα παιδιά της. Το μνημείο είναι τοποθετημένο στην πλατεία Μικρασιατών όπου και γίνονται οι πολιτιστικές εκδηλώσεις, οι θεαματικοί χοροί και άλλα πολλά.

Κεφάλαιο 3: Πολιτιστικές εκδηλώσεις

Η πολιτιστική δραστηριότητα αποτελεί στοιχείο του πολιτισμού κάθε πόλης και μέσα σε αυτήν ανήκουν και οι εκδηλώσεις που διοργανώνονται είτε από πολιτιστικούς οργανισμούς είτε από τους ίδιους τους πολίτες της περιοχής με κύριο σκοπό την επέκταση γνώσεων σχετικά με παλιά πολιτιστικά μας πρότυπα. Οι

πολιτιστικές εκδηλώσεις λοιπόν αποτελούν έναν από τους χιλιάδες τρόπους να εκφράζονται οι κοινωνικές ομάδες μιας πόλης.

Αναφορά στην έννοια της πολιτιστικής δραστηριότητας γίνεται στον νόμο Ν. 3525/2007 (Πολιτιστική χορηγία, άρθρο 1) υποδεικνύοντας ως δραστηριότητα εκείνη που αποσκοπεί στην προστασία,αξιοποίηση και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και στην προβολή και ενίσχυση του νεότερου και σύγχρονου πολιτισμού,ο οποίος περιλαμβάνει κάθε δράση που αποσκοπεί κυρίως στην παραγωγή,καλλιέργεια,προαγωγή και διάδοση των γραμμάτων,της μουσικής,του χορού,του θεάτρου,του κινηματογράφου,της αρχιτεκτονικής,της ζωγραφικής,της γλυπτικής,των εικαστικών τεχνών.

Ως απόρροια των παραπάνω,είναι εμφανές πως οι πολιτιστικές εκδηλώσεις επηρεάζουν άμεσα τόσο την πολιτιστική πολιτική μιας πόλης όσο και την κοινωνικο-οικονομική της ανάπτυξη. Έτσι,και η Ελευσίνα προσθέτει την δικιά της πινελιά με τις πολιτιστικές της εκδηλώσεις,δύο εκ των οποίων είναι και οι πιο γνωστές και σημαντικές,οι οποίες μάλιστα αναφέρονται στο πανηγύρι του Αγίου Γεωργίου και στην διοργάνωση των Αισχυλείων.

3.1.Πανηγύρι Αγίου Γεωργίου

Η πρώτη όμορφη εκδήλωση της Ελευσίνας αφορά τον Άγιο Γεώργιο στην μνήμη του οποίου κάθε χρόνο πραγματοποιείται ένα πανηγύρι. Ξεκινώντας από τα παλιότερα χρόνια,αξίζει να αναφερθεί πως αυτό το πανηγύρι αποτελούσε ξεχωριστό κομμάτι της ιστορίας της Ελευσίνας καθώς οι διασκεδάσεις ήταν περιορισμένες και ειδικότερα για τις γυναίκες της εποχής. Την παραμονή μετά την θεία λειτουργία γινόταν η περιφορά της εικόνας του αγίου. Στην συνέχεια,τα κορίτσια ντυμένα με παραδοσιακές φορεσιές που κρέμονταν πάνω τους χρυσά φλουριά έκαναν έναν κύκλο τραγουδώντας και χορεύοντας παράλληλα μπροστά στην πλατεία της εκκλησίας.Το 1932 ιδρύθηκε η Φιλαρμονική Ελευσίνας η οποία συνόδευε και εκείνη έκτοτε την εικόνα του αγίου ενώ ταυτόχρονα από εκείνη την χρονιά καθιερώθηκε από τους πολίτες της Ελευσίνας να συνεισφέρουν οικονομικά ούτως ώστε να ρίχνονται βεγγαλικά την ώρα της περιφοράς προσθέτοντας έτσι έναν πιο γιορτινό τόνο στην εκδήλωση.

Το 1937 ήταν η χρονιά που κυριολεκτικά σημαδεύτηκε η πολιτιστική αυτή εκδήλωση. Και αυτό διότι την ώρα που χόρευαν τα κορίτσια, επέμβηκαν οι χωροφύλακες (με εντολές της κεντρικής διοίκησης Αθηνών) για να τις σταματήσουν επειδή τραγουδούσαν στα αρβανίτικα, πράγμα που για την τότε εποχή θεωρούνται απαράδεκτο. Ωστόσο, οι χωροφύλακες γελοιοποιήθηκαν αφού τα κορίτσια κατάφεραν να τους αφοπλίσουν. Δυστυχώς όμως την επόμενη χρονιά δεν πραγματοποιήθηκε η εκδήλωση διότι οι χωροφύλακες (εξίσου με εντολές της διοίκησης) είχαν πάρει τα μέτρα τους.

Το 1978 το πανηγύρι του αγίου Γεωργίου ενέπνευσε προσωπικά κάποιους του Δημοτικού Συμβουλίου με αποτέλεσμα να προταθεί αυτή η γιορτή να πραγματοποιείται ταυτόχρονα με εκείνη της εργατικής πρωτομαγιάς. Παρ' όλα αυτά όμως απερρίφθη από την Νομαρχία.

Σήμερα το πανηγύρι ξεκινά από την παραμονή της γιορτής με αρχιερατικό εσπερινό και ολοκληρώνεται με την περιφορά της εικόνας του Αγίου, η οποία όταν κοντεύει να φτάσει στο παλιό Δημαρχείο επί της οδού Νικολαΐδου, ρίχνονται βεγγαλικά φωτίζοντας όλο το τοπίο.

Ο άγιος Γεώργιος γιορτάζεται στις 23 Απριλίου αλλά όταν το Πάσχα πέφτει πριν την γιορτή του, γιορτάζεται την δεύτερη μέρα του Πάσχα. Θεωρείται προστάτης των αιχμαλώτων, των ασθενών, της γεωργίας και της κτηνοτροφίας για αυτό και με την λατρεία του αντικαταστάθηκε η θεά Δήμητρα. Έκτοτε αποτελεί τον πολιούχο του Ελευσίνιου χώρου.

3.2. Διοργάνωση Αισχυλείων

Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που αφορούν την διοργάνωση των Αισχυλείων ξεκίνησε για πρώτη φορά το 1975 εις μνήμην του αρχαίου δραματουργού μας Αισχύλο ο οποίος καταγόταν κιόλας από την Ελευσίνα. Στην πραγματοποίηση των εκδηλώσεων συμβάλλουν και οι πολίτες καθώς και ειδικά τμήματα από την Αισχύλεια βιβλιοθήκη Ελευσίνας. Το ετήσιο αυτό πολιτιστικό γεγονός λαμβάνει χώρα στο τέλος του καλοκαιριού και στις αρχές Φθινοπώρου (κατά κανόνα από τέλη Αυγούστου ως τις αρχές Οκτωβρίου). Συνολικά το 2017 φιλοξενήθηκαν 23

παραστάσεις θεάτρου,χορού και χοροθεάτρου,15 μουσικές,14 κινηματογραφικές προβολές,3 εικαστικές εκθέσεις με ενδιαφέροντα θέματα σύγχρονης εποχής,2 περφόρμανς,ένας ημιμαραθώνιος αγώνας δρόμου,ένα διεθνές συνέδριο καθώς και δύο διαλέξεις. Πρέπει να τονιστεί ότι τα προγράμματα αυτά γίνονται κάτω από πιεστικές συνθήκες (όσον αφορά τον χρόνο προσαρμογής τους),και τα περισσότερα από αυτά ολοκληρώνονται στο παλαιό ελαιουργείο της Ελευσίνας στην παραλία του Ελευσίνιου χώρου. Πιο συγκεκριμένα οι παραστάσεις γίνονται σε λυόμενο θέατρο ενώ παράλληλα τα υπόλοιπα εικαστικά δρώμενα σε παρακείμενες αίθουσες του κτηρίου. Είναι αξιοσημείωτη η μεγάλη επιτυχία των καλλιτεχνικών δράσεων κάθε χρόνο καθώς πλέον προστίθενται όλο και περισσότερες καλλιτεχνικές δραστηριότητες.

Κεφάλαιο 4:Λοιποί ελκτικοί πόροι

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθούμε στο ελαιουργείο και σαπωνοποιείο Ελευσίνας το οποίο έχει την δική του ιστορία σημαδεύοντας ταυτόχρονα την βιομηχανική δραστηριότητα της πόλης καθώς και τις ζωές συγκεκριμένων ανθρώπων που θα ανακοινωθούν παρακάτω.

Το 1875 τα αδέρφια Λύσανδρος και Εμμανουήλ Χαρίλαος ερχόμενοι από την Ρουμανία ξεκίνησαν την ίδρυση του εργοστασίου με αρχική ισχύ των εσωτερικών εγκαταστάσεων στους 30 ίππους. Από την αρχή αυτό που τους παρότρυνε να έρθουν στην Ελευσίνα για να επενδύσουν ήταν η παραγωγή σαπουνιού. Το προϊόν που παρήγαγαν μεταφερόταν αρκετά εύκολα με πλοία της εποχής στην Σύρο,στην Πάτρα καθώς και στον Πειραιά. Την διεύθυνση του εργοστασίου ανέλαβαν το 1895 ο εικοσάχρονος Επαμεινώνδας Χαρίλαος (ο οποίος σπούδασε χημεία στην Ελβετία και στην Γερμανία) με τον χημικό Νικόλαο Κανελλόπουλο. Το εργοστάσιο λοιπόν ξεκίνησε αρχικά μόνο με 29 εργάτες οι οποίοι παρήγαγαν ημερησίως 125.000 οκάδες σαπουνιού ημερησίως τα οποία στέλνονταν κυρίως σε μεσογειακές χώρες. Το 1900 είχε στο ενεργητικό του 90 εργάτες από τους οποίους 10 ήταν γυναίκες ενώ παράλληλα μέσα στα επόμενα 30 χρόνια κατάφερε να απασχολεί περίπου 250 άτομα. Πηγή ενέργειας του εργοστασίου αποτελούσε ο ατμός καθώς οι εργάτες χρησιμοποιούσαν ως πρώτες ύλες τους πυρήνες ελαιοκάρπου. Ωστόσο,εκτός από σαπούνια,το εργοστάσιο παρήγαγε και άλλα αγαθά όπως πυρηνέλαιο (υπόλειμμα κυρίως από ελαιόλαδο που χρησιμοποιούνταν στην παραγωγή σαπουνιού),κικινέλαιο

(ή αλλιώς ρετσινόλαδο το οποίο πέρα από την εφαρμογή του στα σαπούνια χρησιμοποιούνταν επίσης για την κατασκευή υδραυλικών και υγρών για φρένα αυτοκινήτων,χρωστικών ουσιών,βαφών και βερνικιών,φαρμακευτικών ειδών και αρωμάτων),γλυκερίνη (ακατέργαστο προϊόν υδρόλυσης λιπαρών ουσιών και ελαίων γενικότερα),λινέλαιο (φυτικό έλαιο που εξάγεται από τους ώριμους καρπούς του λιναριού) και λινάλευρο (φυτικό προϊόν και άμεση χρήση του στην παραγωγή σαπουνιού). Δυστυχώς το εργοστάσιο έπαψε να λειτουργεί στην δεκαετία του 1960.

Τραγικά γεγονότα στιγμάτισαν την ιστορία του παλαιού Ελαιουργείου στην Ελευσίνα ύστερα από μαρτυρίες πονεμένων ανθρώπων (Δήμος Ελευσίνος,2006).Η πρώτη μαρτυρία αφορά την ζωή του κυρίου Γκιώνη Σταμάτιου ο οποίος γεννήθηκε το 1935 στην Ελευσίνα. Εκείνος δούλευε στα αποστακτήρια λαδιού και όχι στο τμήμα σαπωνοποιείου. Αυτός και οι υπόλοιποι εργάτες φορτώνανε και ξεφορτώνανε τα προϊόντα. Τα χρήματα που κέρδιζε με τον ιδρώτα του ήταν κάτι παραπάνω από ελάχιστα με αποτέλεσμα να πάρει την απόφαση για απεργία μαζί με τους συναδέλφους του οι οποίοι ήταν εξίσου δυσαρεστημένοι με τις απολαβές τους.Η απεργία κράτησε περίπου ενάμισι μήνα ώσπου το ίδιο το αφεντικό του έβαλε φωτιά στο εργοστάσιο και κήρυξε πτώχευση. Αυτό το γεγονός συνέβη στα τελευταία χρόνια λειτουργίας του εργοστασίου. Το πιο τραγικό γεγονός όμως συνέβη πριν την πτώχευση,όταν ο κύριος Σταμάτης με την βοήθεια ενός συναδέλφου προσπάθησαν να ανεβάσουν μια μεγάλη μπουκάλα οξύ στο σαπωνοποιείο η οποία και έσπασε σπρώχνοντας τον μέσα στο καζάνι που βρισκόταν εκεί δίπλα ενώ ταυτόχρονα το οξύ μπήκε στο μάτι του. Σαν να μην έφτανε αυτό,καθώς κατέβαλε τρομερές προσπάθειες για να κατευθυνθεί στην κοντινότερη βρύση για να ρίξει νερό στο μάτι του μήπως προλάβαινε την χειρότερη ζημιά,αφού δεν έβλεπε καλά μπροστά του,έπεσε από την δεξαμενή στο πάτωμα από ύψος 5 μέτρων με αποτέλεσμα να χτυπήσει άσχημα την μέση του,ατύχημα το οποίο τον κατέστησε παράλυτο. Θα μπορούσε να πει κανείς πως μέσα στην ατυχία του στάθηκε και τυχερός καθώς το καζάνι μέσα στο οποίο έπεσε περιελάμβανε λάδι το οποίο για καλή του τύχη ήταν κρύο και όχι ζεστό αλλιώς θα μπορούσε κάλλιστα να είχε καεί ζωντανός. Το σωματείο τότε το κατέγραψε ως ‘‘κοινή νόσο’’ όπως το αποκαλούσαν και δεν το θεώρησαν καν ατύχημα. Έτσι,έφυγε αθόρυβα από το εργοστάσιο και μάλιστα χωρίς να αποζημιωθεί. Όσον αφορά το μάτι του,ύστερα από επαναλαμβανόμενες εγχειρήσεις,το μόνο που κατάφερε ήταν να το αντικαταστήσει με ένα ξένο καθώς η τεχνολογία δεν ήταν και τόσο εξελιγμένη.

Η δεύτερη μαρτυρία αφορά τον κύριο Στυλιανό Ιορδάνου του οποίου η ζωή υπήρξε πολύ δύσκολη αλλά κατάφερε πολλά με την ψυχική δύναμη που τον διακατείχε. Τραγικά γεγονότα δεν συνέβησαν στον ίδιο,ωστόσο όμως τα βίωσε με κάθε λεπτομέρεια καθώς ήταν παρών σε όλα αυτά. Πριν φτάσουμε στο σημείο αυτό,θα αναφερθούμε λίγο στην ζωή του. Ήταν μόλις 14 ετών όταν ξεκίνησε να δουλεύει για πρώτη φορά στην ζωή του σε έναν εργολάβο και ασφαλώς η εκμετάλλευση λόγω του ότι ήταν ανήλικος θεωρούνταν δεδομένη. Ένσημα δεν λάμβανε και οι συνθήκες ήταν σχεδόν απάνθρωπες. Ο πατέρας του αμέσως μόλις έμαθε αυτή την “αδικία” μίλησε στον διευθυντή ο οποίος και απέλυσε το παιδί του χωρίς δεύτερη σκέψη. Έτσι τον πήγε στο Ελαιουργείο και Σαπωνοποιείο Ελευσίνας. Ο αείμνηστος τότε διευθυντής του ελαιουργείου κύριος Σχοινάς τον τοποθέτησε να δουλέψει στο τμήμα λινελαίου ως απλός εργάτης. Τελικά όπως αποδείχτηκε,αν και παιδί,ήταν πολύ ικανός και έτσι κατάφερε μέσα στα επόμενα 3 χρόνια να γίνει προϊστάμενος του συγκεκριμένου τμήματος. Παράλληλα έμαθε και άλλες εργασίες όπως να βγάζει από τις πίττες τα μούταφια,να παρακολουθεί τον μύλο να αλέθει το λινόσπορο ούτως ώστε να γίνει αλεύρι καθώς και άλλες πολλές.Αυτή την δουλειά την έκανε έως ότου πήγε φαντάρος.Μετά την θητεία του έπρεπε ο πρώην εργοδότης του να τον επαναπροσλάβει (διότι έτσι επέβαλε η τότε νομοθεσία) και πράγματι έτσι έγινε. Ο μισθός όμως ήταν πλέον ελλιπής (μιας και έκανε οικογένεια) με αποτέλεσμα να ζητήσει να δουλέψει στο ξερανήρι του εργοστασίου διότι προσέφερε διπλά μεροκάματα αν και ήταν πολύ περισσότερες οι ώρες εργασίας. Με καλή θέληση όλα κύλισαν ευνοϊκά και τα έξοδα της οικογένειας του καλύπτονταν πλήρως. Πήρε ταυτόχρονα και το δίπλωμα οδήγησης και η τύχη του χαμογέλασε για ακόμη μια φορά. Δύο ατυχή γεγονότα συνέβησαν λοιπόν μετά από λίγο καιρό. Το πρώτο συνέβη κατά την διάρκεια της απεργίας των εργαζομένων του εργοστασίου όπου κάποιος ονόματι Γκικόκας Μίσθος συζητούσε στην μέση του δρόμου με ένα άλλο άτομο και ταυτόχρονα,ο γενικός διευθυντής του εργοστασίου,ερχόμενος με το αυτοκίνητο του ήταν έκπληκτος από την απεργία που μόλις έβλεπε ότι πραγματοποιούνταν που δεν είδε τον κύριο Γκικόκα με αποτέλεσμα να τον χτυπήσει σοβαρά. Ευτυχώς βέβαια,ο άνθρωπος σώθηκε λαμβάνοντας μια μικρή αποζημίωση για τα έξοδα νοσοκομείου.Η απεργία παρ’όλα αυτά δεν έληξε ποτέ με αποτέλεσμα το εργοστάσιο να χάνει το κύρος της και τα έσοδα της. Στην συνέχεια,κατά την διάρκεια άλλων απεργιών του εργοστασίου ο κύριος Στυλιανός βίωσε δύο επιπλέον ατυχήματα. Το ένα αφορά τον αντικαταστάτη του στο ξερανήρι ο οποίος κατά την αλλαγή βάρδιας,καθώς επέβλεπε

τον μύλο να αλέθει, γλίστρησε και έπεσε μέσα το αριστερό του πόδι το οποίο και ακρωτηριάστηκε από τον μηρό. Ο άνθρωπος αυτός ευτυχώς ζει και βασιλεύει έως σήμερα και είναι κάτοικος του Συνοικισμού στην Ελευσίνα. Το δεύτερο τραγικό ατύχημα συνέβη κατά την διάρκεια φόρτωσης φορτηγού με βαμβακόπιτα με προορισμό τα Σπάτα όπου ο τότε χειριστής εκσκαφέα ονόματι Λαζάρου πίεσε κατά λάθος με το πίσω μέρος του εκσκαφέα βάρους 5 τόνων τον οδηγό ονόματι Φώτη με αποτέλεσμα να του σπάσει τα κόκκαλα από όλο του το σώμα. Ο κύριος Στυλιανός τον έτρεξε όσο πιο γρήγορα μπορούσε στο νοσοκομείο αλλά πέθανε στον ώμο του σχεδόν ακαριαία. Ο κύριος Λαζάρου από τύψεις στην αρχή υποστήριξε ότι ο οδηγός είχε πρόβλημα με την καρδιά του, κάτι που διαψεύστηκε από τον γιατρό του νοσοκομείου. Έπειτα, αφού αποκαλύφθηκε η αλήθεια, ο Λαζάρου κατέθεσε στον αρμόδιο τεχνικό υπάλληλο. Ο θάνατος του άτυχου άνδρα χαράχτηκε στην μνήμη του κύριου Ιορδάνου. Σήμερα ο κύριος Ιορδάνου είναι συνταξιούχος και Πρόεδρος του Σωματείου Ερασιτεχνών αδειούχων Ιστιοπλόων και Κωπηλατών.

Ο ανενεργός χώρος του παλιού ελαιουργείου σήμερα φιλοξενεί πολιτιστικές εκδηλώσεις καθώς και παραστάσεις των αισχυλείων, ενώ παράλληλα στις εγκαταστάσεις του προβλέπεται η δημιουργία χώρων πρασίνου, χώρων στάθμευσης και πολιτιστικών λειτουργιών γενικότερα.

Κεφάλαιο 5^ο: Η Ελευσίνα ως προορισμός.

Σαν πόλη βρίσκεται σε απόσταση 20 χιλιομέτρων από την Αθήνα. Εξυπηρετείται από την νέα Εθνική Οδό Αθηνών-Κορίνθου καθώς και την παλαιά Εθνική Οδό Αθηνών-Κορίνθου η οποία διασχίζει τα διωλιστήρια Ελευσίνας των ΕΛΠΕ, την σιδηροδρομική γραμμή Πειραιά-Πάτρας και την Αττική Οδό. Συνορεύει με τον Ασπρόπυργο, την Μάνδρα, την Νέα Πέραμο καθώς και τον Λουτρόπυργο. Διαθέτει μεγάλο εμπορικό λιμένα και μάλιστα αποτελεί τον δεύτερο μεγαλύτερο στην αττική μετά του Πειραιώς. Διαθέτει επίσης μεγάλο στρατιωτικό αεροδρόμιο.

Η Ελευσίνα ως προορισμός μπορεί να είναι από τους πιο εκλεκτούς ωστόσο δεν είναι και τόσο προσβάσιμος όπως άλλες περιοχές. Αυτό συμβαίνει διότι η πρόσβαση στον ελευσίνιο χώρο όσον αφορά τα μέσα μαζικής μεταφοράς μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο με λεωφορεία και σε πιο ειδικές περιπτώσεις με ταξί. Τα

λεωφορεία στα οποία μπορούν τόσο οι ντόπιοι όσο και οι επισκέπτες να έχουν πρόσβαση τοποθετούνται στο τέρμα των λεωφορειακών γραμμών στην παραλία Ελευσίνας. Το θετικό είναι ότι οι τα λεωφορεία αυτά καλύπτουν πολλές διαδρομές μεταξύ Ελευσίνας και άλλων περιοχών όπως Αθήνα και Πειραιά. Αυτά τα λεωφορεία είναι τα εξής:

- ✓ A16: Διαδρομή Ελευσίνας-Πλατείας Κουμουνδούρου μέσω Ιεράς Οδού.
- ✓ 845: Διαδρομή Ελευσίνας-Πειραιά μέσω Θηβών-Λεωφόρο Αθηνών.
- ✓ 871: Διαδρομή Ελευσίνας-Πειραιά μέσω Λεωφόρο Σχιστού.
- ✓ 876: Διαδρομή Ελευσίνας-Σταθμό Αγίας Μαρίνας όπου βρίσκεται το μετρό που συνδέει όλες τις περιοχές της Αθήνας και του Πειραιά.

Υπάρχουν εξίσου και τοπικές γραμμές που συνδέουν τις γύρω περιοχές μεταξύ τους. Πρέπει να προστεθεί επίσης πως το 2017 ανακοινώθηκε η πιθανή δημιουργία μιας νέας διπλής σιδηροδρομικής γραμμής Θριασίου χώρου Ελευσίνας-Θήβας παρακάμπτοντας έτσι την Αττική γλυτώνοντας παράλληλα 30 χιλιόμετρα περιττής διαδρομής. Σε αυτό το σχέδιο είχε προταθεί επίσης να δημιουργηθεί μια επιπλέον γραμμή Ελευσίνας-Θήβας-Υλικής Ευβοίας μέσω της οποίας γλυτώνονται 50 χιλιόμετρα περιττής διαδρομής. Και τα δυο σχέδια δυστυχώς ή ευτυχώς απορρίφθηκαν με την δικαιολογία ότι δεν υπάρχουν τα απαραίτητα κονδύλια για την ολοκλήρωση αυτού του project. Το δεύτερο όμως απορρίφθηκε επίσης διότι θα δημιουργούσε γεγονός ευθύνης του δημοσίου, λόγω παραχώρησης της Νέας Οδού πίσω από την οποία διεκδικούνται τεράστια χρηματικά ποσά. Προσπάθειες για έγκριση κατασκευής αυτών των γραμμών γίνονται έως σήμερα.

Προχωρώντας αξίζει να αναφέρουμε ορισμένα ιστορικά σημεία της Ελευσίνας τα οποία δεν απέχουν πολύ από το κέντρο της. Πρώτα απ' όλα, κατά μήκος της οδού Δήμητρος έχουν διασωθεί υπέργεια τμήματα του Ρωμαϊκού υδραγωγείου που κτίστηκε από τον αυτοκράτορα Αδριανό το 125μ.Χ. ο οποίος έφερνε νερό από τις πηγές της Πάρνηθας ούτως ώστε να δημιουργηθεί σωστά ένα σύστημα ύδρευσης για το Ιερό και την αρχαία πόλη της Ελευσίνας. Στην συνέχεια, οι επισκέπτες μπορούν να περάσουν από το δυτικό Νεκροταφείο Ελευσίνας που δημιουργήθηκε από ανασκαφές του 1950 και μάλιστα ορισμένα από τα ευρήματα των τάφων εκτίθενται στο αρχαιολογικό μουσείο Ελευσίνας. Αξιοπρόσεκτος αποτελεί επίσης ο παλιός σιδηροδρομικός σταθμός Ελευσίνας που οικοδομήθηκε το 1884 εξυπηρετώντας τότε

πολύ κόσμος από διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Τέλος, είναι εξίσου αξια θυμασμού η Ρωμαϊκή γέφυρα μήκους 50 μέτρων, φτιαγμένη την Ρωμαϊκή περίοδο (2^ο μ.Χ αιώνα) από λίθους, αποτελούμενη από 4 τόξα. Βρίσκεται περίπου ένα χιλιόμετρο πριν την λήξη της Ιεράς Οδού Ελευσίνας και θεωρείται ένα από τα καλύτερα σωζόμενα μνημεία αυτού του τόπου.

Κλείνοντας αυτό το κεφάλαιο θα κάνουμε μια αναφορά και στους δρόμους μέσω των οποίων συνδέεται η υπόλοιπη Ελευσίνα και πως μπορεί κάποιος επισκέπτης να περάσει ευχάριστα την ώρα του. Πρώτα απ' όλα, η οδός Ηρώων Πολυτεχνείου που είναι αρκετά μεγάλη συνδέει την πλατεία Ηρώων με τον κεντρικό δρόμο όπου και βρίσκονται όλα τα μαγαζιά ένδυσης, καφετέριες και διαφόρων ειδών φαστφουντάδικα. Στην πλατεία Ηρώων υπάρχουν γύρω γύρω ταβέρνες όπου συνήθως τα σαββατοκύριακα επισκέπτονται από τον κόσμο για ένα χαλαρό φαγοπότι. Κάθετα στην πλατεία Ηρώων βρίσκεται ένας πεζόδρομος στον οποίο βρίσκονται διάφορα μαγαζιά νυχτερινής διασκεδάσεως και όχι μόνο. Επιπρόσθετα, γυρνώντας πίσω στην Ηρώων Πολυτεχνείου, κάθετα επί της οδού Δήμητρος βρίσκεται ο αρχαιολογικός χώρος Ελευσίνας που είναι και εύκολα προσβάσιμος. Παίρνοντας τις κάθετες οδούς που συνδέονται με την Ηρώων Πολυτεχνείου παρατηρείς την σύνδεση της υπόλοιπης πόλης με το κέντρο της. Αυτό που μπορεί να ειπωθεί με σιγουριά πάντως είναι πως η Ελευσίνα αξίζει σίγουρα πιο συχνές επισκέψεις.

Κεφάλαιο 6^ο: Μέθοδοι προσέλκυσης τουρισμού στον ελευσίνιο χώρο.

Η Ελευσίνα κατάφερε να διεκδικήσει επάξια τον τίτλο Πολιτιστικής Πρωτεύουσας Ευρώπης (ΠΠΕ) για το έτος 2021 ύστερα από ένα ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε τοπικό, μιας και ο τίτλος αφορούσε αποκλειστικά τον ελευσίνιο χώρο. Αυτό το σχέδιο αποτέλεσε κρίσιμο παράγοντα για την πολιτιστική στρατηγική της πόλης. Εννοώντας με αυτό την αναζήτηση μεθόδων προσέλκυσης τουρισμού στην ιερή πόλη. Παρακάτω δίνεται ο πίνακας στον οποίο αναφέρονται αναλυτικά οι στόχοι που είχαν τεθεί.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ 2021	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΠΙΡΡΟΗΣ
Αύξηση και αναβάθμιση της πολιτιστικής δραστηριότητας	<p>Εμπλουτισμός του Φεστιβάλ Αισχύλεια και εισαγωγή 3 νέων διεθνών φεστιβάλ.</p> <p>Σύνδεση της σύγχρονης εικόνας της Ελευσίνας με το σημαντικό παρελθόν της στην αρχαιότητα με την έννοια της μετάβασης.</p> <p>Ενίσχυση των ευρωπαϊκών και διεθνών συνεργασιών μέσω της συνεργασίας με μεγάλα δίκτυα όπως IETM, CAE, On the Move.</p> <p>Δημιουργία νέων προγραμμάτων, δράσεων και υποδομών όπως οι Κάθετοι Κήποι, το Κέντρο Ανάπτυξης Ικανοτήτων και Καινοτομίας, το πρόγραμμα "Eleusis: The Living Museum" κ.α.</p>
Ενίσχυση των πολιτιστικών υποδομών και ενίσχυση της ικανότητας του πολιτιστικού τομέα.	<p>Χρήση ανενεργών πρώην βιομηχανικών εγκαταστάσεων και μετατροπή τους σε πολιτιστικούς χώρους (Ελαιουργική, Ίρις, Παλιός Σιδηροδρομικός Σταθμός).</p> <p>Σχεδιασμός και ισόρροπη χωρική κατανομή των πολιτιστικών χώρων ανά αστική μονάδα, κάνοντας ίση χρήση του δημόσιου και ιδιωτικού χώρου.</p> <p>Δημιουργία residencies με παράλληλη χρηματοδότηση για την παραγωγή και την υποστήριξη Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών.</p>
Ανάπτυξη βιώσιμου κοινωνικο - οικονομικού περιβάλλοντος	<p>Δημιουργία του "Κέντρου Ανάπτυξης Ικανοτήτων και Καινοτομίας", το οποίο θα υποστηρίζει τους επαγγελματίες από τον δημιουργικό και πολιτιστικό τομέα, παρέχοντας διάφορες μορφές διά βίου μάθησης.</p> <p>Εφαρμογή των προγραμμάτων, όπως το "Art Industry", "Το μέλλον αρχίζει εδώ", "Δήμητρα - Μητέρα Γη" και "EcoCulture", για την προώθηση συνεργιών μεταξύ των διαφόρων τομέων της ανθρώπινης δραστηριότητας και τη διαμόρφωση του μελλοντικού εργασιακού περιβάλλοντος.</p> <p>Παρακή κινήτρων για την εγκατάσταση πολιτιστικών και εκπαιδευτικών φορέων στην Ελευσίνα.</p> <p>Δημιουργία του "Δικτύου Εθελοντών" και του "Δικτύου Δημιουργικών Πολιτών".</p>
Ενωμάτωση του πολιτισμού στην καθημερινή ζωή των πολιτών και στις λειτουργίες του Δήμου.	<p>Άμεση συμμετοχή και συν-δημιουργία στις δραστηριότητες του προγράμματος</p> <p>Σχεδιασμός μαθημάτων καλλιτεχνικής εκπαίδευσης για παιδιά, νέους και για προγράμματα δια βίου μάθησης.</p> <p>Ενωμάτωση ΜΚΟ, όπως το "Κοινωνικό Ανταλλακτήριο" και η "Φιλική Φωλιά" στις δραστηριότητες του προγράμματος.</p> <p>Δημιουργία Πολιτιστικών Συμβουλίων Γειτονίας</p> <p>Δράσεις και έργα που αφορούν περιβαλλοντικά θέματα (κλιματική αλλαγή, ενέργεια, ρύπανση, ανακύκλωση) ή τη συνύπαρξη διαφορετικών πληθυσμών (μετανάστευση προσφύγων, αστικών εξεγέρσεων, κατασκευή της εθνικής ταυτότητας).</p>

Πίνακας 1 Σχέδιο ανάπτυξης

Πηγή:Ελευσίνα 2021,Πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης/Τελικός φάκελος Υποψηφιότητας

Παρ'όλο που η Ελευσίνα κέρδισε τον τίτλο,η εξέλιξη των παραπάνω στόχων θα συνεχιστεί να ελέγχεται με την πάροδο του χρόνου για τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Μέσα από τις δράσεις αυτές κινητοποιούνται διάφορες ομάδες πολιτιστικού ενδιαφέροντος βοηθώντας παράλληλα τον οικονομικό και κοινωνικό τομέα της πόλης. Προκειμένου όμως να υπάρξουν θετικά αποτελέσματα πρέπει να τηρηθούν οι χρόνοι υλοποίησης του συγκεκριμένου project και τα προβλεπόμενα έργα (π.χ.οι χώροι στους οποίους θα στεγάζονται διάφορα δρώμενα) να παραδίδονται στα χρονικά πλαίσια που έχουν συμφωνηθεί. Τα αποτελέσματα αυτά είναι διαθέσιμα για όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο διασφαλίζοντας έτσι την γνωστοποίησή τους. Με αυτόν τον τρόπο και εφ'όσον θα έχει εξελιχθεί η παροχή της υψηλής ποιότητας εκδηλώσεων και όχι

μόνο,θα αυξηθεί ταυτόχρονα και ο αριθμός επισκεπτών. Μην ξεχνάμε άλλωστε πως η Ελευσίνα συνδέεται και με άλλες τουριστικές πόλεις έχοντας έτσι το πλεονέκτημα να φιλοξενεί μια ‘μερίδα’ επισκεπτών ανάλογα με το πόσο έχει διαφημιστεί ο πολιτισμός της.

Όλα αυτά τα προγράμματα καθώς και άλλα παρεμφερή έχουν ως κεντρικό γνώμονα την πολιτιστική κληρονομιά της Ελευσίνας. Έτσι,μέσα από τους μύθους που ξετυλίγονται από τις παραστάσεις,περιγράφονται οι σύγχρονοι προβληματισμοί σχετικά με την αγροτική παραγωγή,την κτηνοτροφία καθώς και γενικότερα φαινόμενα αστικών καλλιέργειών. Για αυτό άλλωστε υπάρχει ξεχωριστό project αναφερόμενο ως ‘Eco-culture’ (Οικοπολιτισμός) του οποίου κύριο μέλημα είναι η περιβαλλοντική προστασία και ανάπτυξη ασφαλέστερων τρόπων ανακύκλωσης σε όλους τους τομείς. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα συνδέεται άρρηκτα με μία από τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Για αυτό τον λόγο κάθε project από τον παραπάνω πίνακα έχει τον σκοπό του.

Επιπρόσθετα,σε όλα τα παραπάνω events,μπορούν να συμμετάσχουν και οι επισκέπτες συμβάλλοντας στην διάδοση αυτής της πολιτιστικής κληρονομιάς.Να προστεθεί επίσης ότι μέσω όλων αυτών των προγραμμάτων συμμετέχουν άμεσα τοπικοί αλλά και διεθνείς καλλιτέχνες που ασχολούνται με όλες τις μορφές τέχνης,θεάτρου,μουσικής και άλλων καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων,με αποτέλεσμα την ανταλλαγή ιδεών και κουλτούρας.

Η Ελευσίνα καλύπτει επίσης και άλλα είδη εναλλακτικού τουρισμού συγκεντρώνοντας έτσι ένα σεβαστό αριθμό επισκεπτών κάθε χρόνο.Πιο συγκεκριμένα,στον ελευσίνιο χώρο αναπτύσσεται ο θρησκευτικός τουρισμός καθώς οι επισκέπτες μπορούν να επισκεφτούν συγκεκριμένες εκκλησίες που έχουν την δικιά τους ιστορία (όπως του αγίου Γεωργίου όπως προανέφερα).Ταυτόχρονα αναπτύσσονται ο συνεδριακός τουρισμός και ο εκπαιδευτικός τουρισμός καθώς μέσα από τα εκπαιδευτικά προγράμματα και τα συνέδρια που γίνονται κατά την διάρκεια των Αισχυλείων,κυρίως οι νέοι αποκτούν ειδικές γνώσεις σε διεθνές επίπεδο.Τηνη αγροτουρισμού υποδηλώνουν οι δραστηριότητες περιβαλλοντικής προστασίας στην οποία μπορούν να συμβάλλουν όλοι μιας και η Ελευσίνα ήταν ανέκαθεν πρωτοπόρα σε τέτοια ζητήματα ειδικότερα όταν αυτά τα ζητήματα αφορούν την βιωσιμότητα της. Τέλος,η Ελευσίνα ως πόλη έχει όλες τις δυνατότητες ανάπτυξης και έτσι ελπίζουμε

ότι μελλοντικά θα προσθέσει και άλλα είδη εναλλακτικού τουρισμού στο ενεργητικό της.

Κεφάλαιο 7^ο: Η έρευνα.

Η έρευνα που πραγματοποίησα έχει ως θέμα τον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας καθώς επίσης και το μουσείο που βρίσκεται στο εσωτερικό του. Ο λόγος που επέλεξα τον συγκεκριμένο χώρο για να πραγματοποιήσω την έρευνα αυτή είναι για να διεξάγω συμπεράσματα σχετικά με το αν υπάρχει επισκεψιμότητα τόσο από ντόπιους, κατοίκους άλλων περιοχών της Ελλάδας καθώς και από τουρίστες, ειδικά αφ'ότου η Ελευσίνα ανακηρύχθηκε πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης για το 2021.

Για να καταφέρω να βγάλω ορισμένα συμπεράσματα που θα βοηθούσαν στον σκοπό αυτής της έρευνας, συμπληρώθηκαν 100 ερωτηματολόγια τα οποία διανεμήθηκαν από χέρι σε χέρι. Τα ερωτηματολόγια μπορούσαν να απαντηθούν αποκλειστικά και μόνο από όσους είχαν επισκεφθεί έστω και μία φορά τον συγκεκριμένο αρχαιολογικό χώρο. Πιο συγκεκριμένα λοιπόν, η διανομή αρχικά πραγματοποιήθηκε στις 4, 5, και 6 Δεκεμβρίου 2017 στον πεζόδρομο που συνδέει το μουσείο με την κεντρική πλατεία Ελευσίνας όμως η συλλογή ερωτηματολογίων απέτυχε καθώς δεν υπήρχε μεγάλη κίνηση. Στην συνέχεια, τα επόμενα 4 σαββατοκύριακα του Δεκεμβρίου και ώρες 10 το πρωί έως 2 το μεσημέρι όπου ο κόσμος είχε αρκετό ελεύθερο χρόνο, κατάφερα να συλλέξω το 80% των ερωτηματολογίων. Αναλυτικότερα, το πρώτο Σαββατοκύριακο σύλλεξα 16 ερωτηματολόγια, το δεύτερο 14, το τρίτο 22 και το τέταρτο 28. Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες επιχείρησα να μαζέψω τα ερωτηματολόγια ήταν σχετικά δύσκολες καθώς υπήρξαν και περίοδοι συχνών βροχοπτώσεων και ο κόσμος μετά βίας ήταν δεκτικός στο να απαντήσει το ερωτηματολόγιο. Το υπόλοιπο 20% των απαντήσεων το σύλλεξα με ευκολία στις 7 Ιανουαρίου του 2018 και ώρα 10 το πρωί με 3 το μεσημέρι εντός του αρχαιολογικού χώρου Ελευσίνας καθώς η είσοδος ήταν ελεύθερη και έτσι υπήρχε μεγάλη προθυμία επίσκεψης στο μουσείο του χώρου.

Κατά την διάρκεια της έρευνας προσπάθησα να απευθυνθώ σε άτομα όλων των ηλικιών (εκτός των παιδιών ασφαλώς) ώστε το δείγμα μου να είναι όσο το

δυνατόν περισσότερο αξιόπιστο. Τέλος, αν και αντιμετώπισα πολλές δυσκολίες, θα ήθελα να ευχαριστήσω προσωπικά όλους αυτούς τους ανθρώπους για τον πολύτιμο χρόνο που μου αφιέρωσαν και την “όρεξη” που έδειξαν για να με βοηθήσουν να διεξάγω την έρευνα.

Κεφάλαιο 8^ο: Στατιστική περιγραφική ανάλυση των στοιχείων της έρευνας.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 20 ερωτήσεις. Οι 6 πρώτες ερωτήσεις αποτελούν τις ανεξάρτητες μεταβλητές, δηλαδή τις ερωτήσεις στις οποίες στηρίζονται οι υπόλοιπες 14 οι οποίες αποτελούν τις εξαρτημένες μεταβλητές. Από τις ανεξάρτητες μεταβλητές οι 5 πρώτες είναι κλειστές ερωτήσεις και η 6^η ερώτηση είναι ανοιχτή ερώτηση και υπάρχει η δυνατότητα απάντησης της εφ’όσον και αν έχει κάποιος απαντήσει θετικά στην ερώτηση 5. Από τις υπόλοιπες 14 εξαρτημένες μεταβλητές, υπάρχουν ερωτήσεις με μορφή απλή εναλλακτική, πολλαπλής επιλογής, απλής επιλογής, πλέγμα πολλαπλών επιλογών, γραμμική κλίμακα καθώς επίσης και δυνατότητα απάντησης σε μικρή παράγραφο.

Αρχαιολογικός χώρος Ελευσίνας/Archaeological site of Eleusis

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ/QUESTIONNAIRE

1. Φύλο/Gender

Να επισημανθεί μόνο μία έλλειψη.

- Άντρας/Male
 Γυναίκα/Female

2. Ηλικία/Age

Να επισημανθεί μόνο μία έλλειψη.

- 18-25
 26-35
 36-45
 46-55
 56 και άνω/56 and above

3. Εκπαίδευση/Education

Να επισημανθεί μόνο μία έλλειψη.

- Υποχρεωτική/Compulsory education
 Λύκειο/High school
 ΙΕΚ/School of continuing education (SCE)
 Πανεπιστήμιο/TEI/University
 Μεταπτυχιακό/Διδακτορικό/Master's degree/Doctoral degree
 Άλλο: _____

4. Επαγγελματική κατάσταση/Occupation

Να επισημανθεί μόνο μία έλλειψη.

- Ελεύθερος επαγγελματίας/Self-employed
 Φοιτητής/Student or undergrad
 Οικιακό/Household
 Δημόσιος υπάλληλος/Civil servant
 Ιδιωτικός υπάλληλος/Private employee
 Συνταξιούχος/Pensioner
 Άλλο: _____

5. Είναι η πρώτη σας φορά που επισκέπτεστε τον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας./Is this your first time to visit the archaeological site of Eleusis?

Να επισημανθεί μόνο μία έλλειψη.

- Ναι/Yes
 Όχι/No

6. Αν ναι, τι σας κίνηρε το ενδιαφέρον να τον επισκεφτείτε./If yes, what interested you the most in visiting it?

Να επισημανθεί μόνο μία έλλειψη.

- Η ιστορία της Ελευσίνας./The history of Eleusis.
 Τα αρχαιολογικά ευρήματα της./Her archaeological findings.
 Το μουσείο που βρίσκεται στον λόφο του αρχαιολογικού χώρου./The museum located at the top of the hill.
 Η ιερή τοποθεσία στην οποία βρίσκεται ο αρχαιολογικός χώρος./The sacred location in which the archaeological site is located.
 Άλλο: _____

7. Ήρθατε να επισκεφτείτε τον αρχαιολογικό χώρο; You are here to visit the archaeological site:

Na επιστρωμαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Μόνοι./Alone.
- Με φίλους./With friends.
- Με τον/την σύζυγο/σύντροφο και τα παιδιά./With husband/wife along with your kids as well.
- Με τα παιδιά./Only with your children.
- Άλλο: _____

8. Ενημερωθήκατε για τον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας από; You've been informed about the archaeological site of Eleusis:

Na επιστρωμαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Διαδικτυακά μέσα./Internet or networking in general.
- Κοινωνικά δίκτυα./Social media.
- Πρόταση ενός φίλου./At a suggestion of a friend.
- Διαφημιστικό φυλλάδιο./Brochures.
- Τουριστικό πακέτο στην τιμή του οποίου συμπεριλαμβάνεται η επίσκεψη του./A touristic package in which the price of the visitation of the archaeological site is also paid.
- Άλλο: _____

9. Ποιά ήταν το κίνητρό σας για την επίσκεψη του συγκεκριμένου αρχαιολογικού χώρου; What motivated you the most in visiting this specific archaeological site?

Na επιστρωμαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Περιέργεια./Just curiosity.
- Εκπαιδευτικοί λόγοι./Educational reasons.
- Πολιτισμικοί λόγοι./Cultural reasons.
- Περπάτημα./A relaxing amble.
- Άλλο: _____

10. Επισκεπτόμενοι το μουσείο του αρχαιολογικού χώρου, πώς θα αξιολογούσατε την παρουσίαση των ευρημάτων στο εσωτερικό του; Having visited the museum of the archaeological site, how would you appraise the display of the findings on the inside?

Na επιστρωμαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	Απόλυτα ικανοποιημένος./Totally satisfied.	Πολύ ικανοποιημένος./Satisfied a lot.	Ικανοποιημένος./Satisfied.	Λίγο δυσανεστημένος./A little unsatisfied.	Απόλυτα δυσανεστημένος./Totally unsatisfied.	Δεν γνωρίζω/ Δεν απαντώ./Don't know/Don't answer.
Επίδειξη γλυπτών και αγαλμάτων./Display of sculptures and statues.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Λεζάντες και περιγραφή τεχνουργημάτων./Captions and description of the artifacts.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Φωτισμός χώρου./The lighting of the inner area.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Συλλογή πιθαρών, πεφοδύχων και άλλων χειροποίητων αντικειμένων./Collection of pots, urns and other artifacts.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Πολυμέσα (ήχος κατά την διάρκεια ξενάγησης)/Multimedia (sound during the guided tour)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

11. Οι λεζάντες ή οι πινακίδες των γλυπτών ήταν ευκρινείς; Were the captions or labels of the sculptures sharp and clear?

Na επιστρωμαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι./Yes.
- Όχι./No.

12. Αν ναι, πόσο εύκολη ήταν η κατανόηση της περιγραφής του εκάστοτε αντικειμένου; If yes, how easy was the understanding of the description of each object?

Na επιστρωμαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου./Totally confusing.	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα./Totally graspable.

13. Τι σας έκανε θετική και τι αρνητική εντύπωση στο μουσείο;/What impressed you positively and what negatively inside the museum?

14. Πώς θα αξιολογούσατε τις υπηρεσίες του αρχαιολογικού χώρου;/Which are your assessments regarding the services of the archaeological site?

Να επισμαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	Απόλυτα ικανοποιημένος /Totally satisfied.	Πολύ ικανοποιημένος /Satisfied a lot.	Ικανοποιημένος /Satisfied.	Λίγο δυσανεστημένος /A little unsatisfied.	Απόλυτα δυσανεστημένος/Totally unsatisfied.	Δεν γνωρίζω/ Δεν απαντώ /Don't know/Don't answer.
Ασφάλεια /Safety and security.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Καθαριότητα /Cleanliness.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Προσωπικό /Staff.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Εξυπηρέτηση και επικοινωνία /Catering to your demands and communication.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Τιμή εισιτηρίου /Ticket price.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ξεναγήση /Guided tour.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

15. Πόσο χρόνο περάσατε περίπου στο μουσείο;/How much time did you approximately spend at the museum?

Να επισμαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 1-10 λεπτά /1-10 minutes.
 11-20 λεπτά /11-20 minutes.
 20-30 λεπτά /20-30 minutes.
 Περισσότερο από 30 λεπτά /More than 30 minutes.

16. Είστε ευχαριστημένος/η γενικότερα από την επίσκεψή σας στον αρχαιολογικό χώρο;/Are you generally happy with your visitation at this archaeological site?

Να επισμαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι /Yes.
 Όχι /No.

17. Τι θα σας μείνει στο μυαλό φεύγοντας από τον αρχαιολογικό χώρο;/What will be memorable to you leaving this site?

18. Προβήκατε σε αγοράς, στο κατάστημα εντός του αρχαιολογικού χώρου;/Did you buy any kind of souvenir or memento during your visit at the store inside the archaeological site?

Να επισμαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι /Yes.
 Όχι /No.

19. Αν ναι,τι ακριβώς;/If yes,what shall that be?

20. Θα επισκεπτόσασταν ξανά τον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας;/Would you be keen on visiting the archaeological site of Eleusis again?

Να επισμαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι /Yes.
 Όχι /No.
 Δεν ξέρω/Δεν απαντώ /Don't know/Don't answer.

Ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας!/Thank you so much for your valuable time!

Με την υποστήριξη της

<https://docs.google.com/forms/d/1NtQh0U1SF7NghfAbxtRppKuryiKH4VCis6C25p-tVC8/edit>

3/4

Ερώτηση 1^η:Φύλο

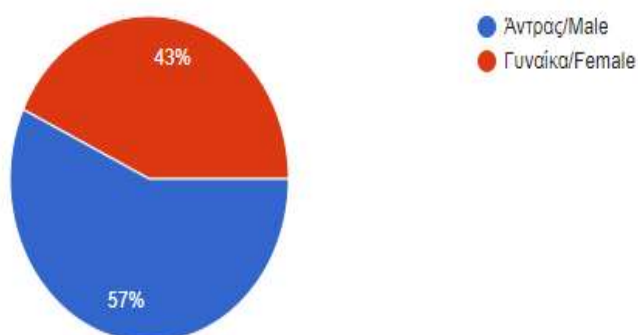
Η πρώτη ερώτηση που είναι απλή εναλλακτική,αφορά το φύλο των ερωτηθέντων. Από το συνολικό δείγμα,προέκυψε ότι έχουμε 43 γυναίκες (οι οποίες αποτελούν το 43 των ερωτηθέντων) και 57 άντρες (οι οποίοι αποτελούν το 57% των ερωτηθέντων).

ΦΥΛΟ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΑΝΔΡΕΣ	57	57%
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	43	43%
ΣΥΝΟΛΟ	100	100%

Πίνακας 1 Φύλο

Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνεται η γραφική απεικόνιση των αντίστοιχων δεδομένων.

100 απαντήσεις

Διάγραμμα 1 Φύλο

Ερώτηση 2^η: Ηλικία

Όσον αφορά την δεύτερη ερώτηση, είναι πολλαπλής επιλογής και αφορά την ηλικία των ερωτηθέντων. Παρατηρούμε λοιπόν από τα αποτελέσματα ότι 30 άτομα των ερωτηθέντων (δηλαδή το 30%) είναι ηλικίας 36-45 ετών, 40 άτομα (δηλαδή 20% +20%) είναι ηλικίας 46-55 και 56 και άνω αντίστοιχα, ενώ παράλληλα 16 άτομα (δηλαδή το 16%) ανήκουν στην κατηγορία ηλικίας 18-25. Τέλος, μόνο 14 άτομα (δηλαδή το 14%) ανήκουν στην ηλικία 26-35. Όπως είναι εμφανές, τα άτομα που απάντησαν τα ερωτηματολόγια ανήκουν σε όλες τις ομάδες ηλικίας, γεγονός που αποδεικνύει την αξιοπιστία των απόψεων τους σχετικά με τον αρχαιολογικό χώρο.

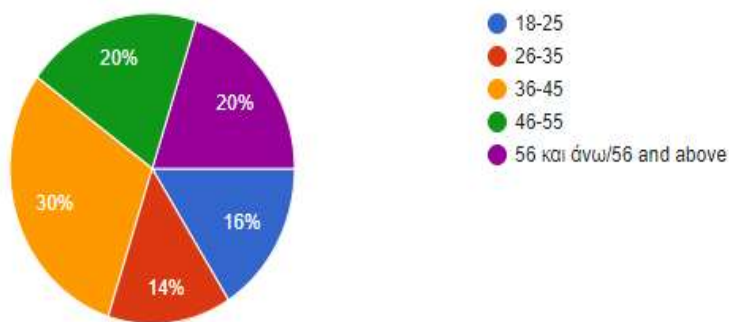
ΗΛΙΚΙΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
18-25	16	16%
26-35	14	14%

36-45	30	30%
46-55	20	20%
56 και άνω	20	20%
ΣΥΝΟΛΟ	100	100%

Πίνακας 2 Ηλικία

Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνεται η γραφική απεικόνιση των αντίστοιχων δεδομένων.

100 απαντήσεις

Διάγραμμα 2 Ηλικία

Ερώτηση 3^η: Εκπαίδευση

Η τρίτη ερώτηση αποτελεί πολλαπλής επιλογής και αναφέρεται στην εκπαίδευση των ερωτηθέντων. Από το συνολικό δείγμα λοιπόν, 39 άτομα (δηλαδή το 39%) απάντησαν πως έχουν εκπαίδευση πανεπιστημιακού επιπέδου, 30 άτομα του συνόλου (δηλαδή το 30%) ότι έχουν τελειώσει το λύκειο, 16 άτομα (το 16%) που έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση, καθώς τα μικρότερα ποσοστά καλύπτονται από άτομα που φοιτούν σε ΙΕΚ ή βρίσκονται στην διαδικασία απόκτησης κάποιου μεταπτυχιακού. Πιο συγκεκριμένα, 6 άτομα σπουδάζουν σε ΙΕΚ και 8 εξειδικεύονται σπουδάζοντας σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Τέλος, ιδιαίτερη λεπτομέρεια αποτελεί 1 άτομο το οποίο απάντησε πως φοιτεί σε παιδαγωγική σχολή.

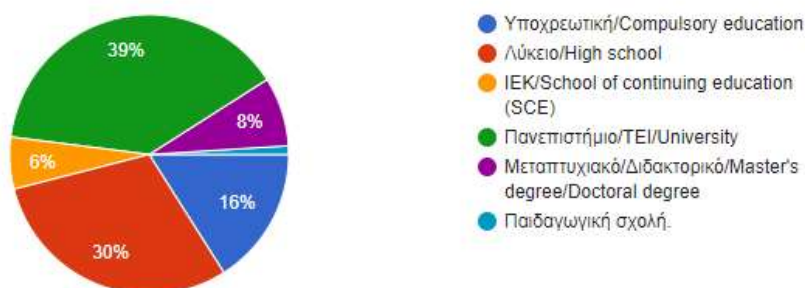
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Υποχρεωτική	16	16%

Λύκειο	30	30%
ΙΕΚ	6	6%
Πανεπιστήμιο	39	39%
Μεταπτυχιακό	8	8%
Άλλο	1	1%
ΣΥΝΟΛΟ	100	100%

Πίνακας 3 Εκπαίδευση

Στο παρακάτω διάγραμμα απεικονίζεται γραφικά η εκπαίδευση των ερωτηθέντων. Εδώ παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο μέρος αυτών που απάντησαν καλύπτουν το πανεπιστήμιο και το λύκειο ενώ αντίστοιχα το μικρότερο μέρος των ερωτηθέντων καλύπτει τις υπόλοιπες κατηγορίες.

100 απαντήσεις

Διάγραμμα 3 Εκπαίδευση

Ερώτηση 4^η:Επαγγελματική κατάσταση

Η τέταρτη ερώτηση είναι εξίσου πολλαπλής επιλογής και γίνεται αναφορά στο με τι ασχολούνται οι ερωτηθέντες. Στην συγκεκριμένη ερώτηση υπάρχει μεγάλη ποικιλία απαντήσεων. Πιο συγκεκριμένα, όλες οι κατηγορίες απαντήθηκαν σχεδόν ισόποσα καλύπτοντας έτσι η καθεμία ξεχωριστά το 20% του συνόλου. Παρ'όλα αυτά όμως υπάρχουν και ορισμένες μικρές εξαιρέσεις που καλύπτουν ένα χ ποσοστό του συνόλου των ερωτηθέντων. Ο ένας που απάντησε ασκεί την πρακτική του άσκηση ενώ παράλληλα άλλος ένας είναι υπάλληλος σε ξενοδοχείο στον ελευσίνιο χώρο. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι ένας τουρίστας, ναυτικός στο επάγγελμα καλύπτει το

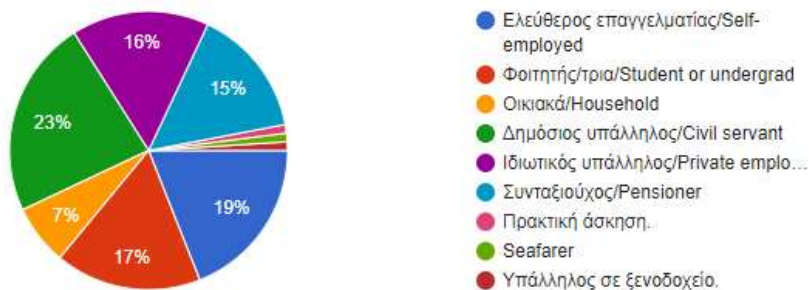
1% του συνόλου. Όντας δε,ο μοναδικός τουρίστας που υπήρξε στο δείγμα,αποτελεί ένα λόγο παραπάνω για να αναφερθεί ως ξεχωριστή κατηγορία.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Ελεύθερος επαγγελματίας	19	19%
Φοιτητής/τρια	17	17%
Οικιακά	7	7%
Δημόσιος υπάλληλος	23	23%
Ιδιωτικός υπάλληλος	16	16%
Συνταξιούχος	15	15%
Άλλο	3	3%
ΣΥΝΟΛΟ	100	100%

Πίνακας 4 Επαγγελματική εκπαίδευση

Στην παρακάτω “πίτα” φαίνονται καλύτερα και αναλυτικότερα τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης ερώτησης.

100 απαντήσεις

Διάγραμμα 4 Επαγγελματική κατάσταση

Ερώτηση 5^η:Είναι η πρώτη σας φορά που επισκέπτεστε τον αρχαιολογικό χώρο Ελευσίνας;

Η πέμπτη ερώτηση είναι η πρώτη αρκετά σημαντική ερώτηση μέσα από την οποία διεξάγουμε το συμπέρασμα για το αν ο αρχαιολογικός χώρος Ελευσίνας έχει μεγάλη επισκεψιμότητα. Είναι απλής επιλογής και απαντήθηκε μονολεκτικά. Από το σύνολο του δείγματος λοιπόν οι 59 ανταποκρίθηκαν θετικά ενώ αντίστοιχα οι 49 όχι.

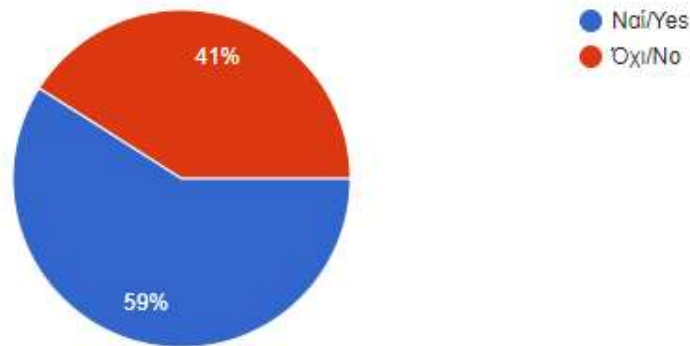
Αυτό μας δείχνει ανάμικτα αποτελέσματα. Οι μεν ότι δεν είχαν επισκεφτεί ξανά τον αρχαιολογικό χώρο αλλά με την πρώτη ευκαιρία αποφάσισαν να υλοποιήσουν αυτή την σκέψη, οι δε ότι έχουν επισκεφτεί πάνω από μια φορά τον χώρο αυτό, προφανώς επειδή ήταν άξιος επανέπισκεψης του.

ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΧΩΡΟ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Ναί	59	59%
Όχι	41	41%
ΣΥΝΟΛΟ	100	100%

Πίνακας 5 Πρώτη φορά επίσκεψη στον αρχαιολογικό χώρο

Παρακάτω παρουσιάζεται μια ενδεικτική απεικόνιση διαγράμματος της επισκεψιμότητας του χώρου.

100 απαντήσεις

Διάγραμμα 5 Πρώτη φορά επίσκεψη στον αρχαιολογικό χώρο

Ερώτηση 6^η: Αν ναι, τι σας κίνησε το ενδιαφέρον να τον επισκεφτείτε;

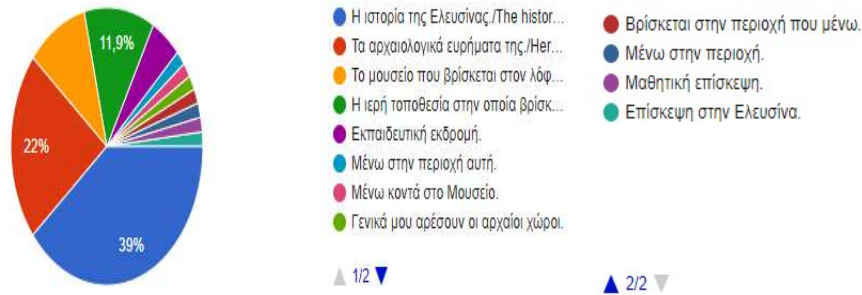
Σε αυτή την ερώτηση θα παρατηρήσουμε πως υπάρχουν μόνο 59 απαντήσεις γιατί όπως προαναφέραμε 41 άτομα των ερωτηθέντων είχαν επισκεφτεί ξανά τον αρχαιολογικό χώρο. Συνεπώς, από τα 59 άτομα που είναι η πρώτη τους επίσκεψη στον

χώρο,θα συμπεράνουμε τι ήταν αυτό που τους παρακίνησε περισσότερο στο να κάνουν την επιθυμία τους πράξη. Ένα μεγάλο ποσοστό της τάξης του 39% (δηλαδή οι 23 από τους 59) απάντησαν πως μεγάλο ρόλο στην απόφαση τους έπαιξε η ιστορία της Ελευσίνας και η θέληση τους να την μάθουν λίγο καλύτερα. Επιπλέον,13 άτομα (δηλαδή το 22%) ισχυρίστηκαν πως τα αρχαιολογικά ευρήματα της Ελευσίνας αποτέλεσαν σοβαρό κριτήριο για να επισκεφτούν τελικά τον χώρο αυτό καθώς και το μουσείο του που στεγάζει αυτά τα αριστουργήματα. Επιπρόσθετα,η ιερή τοποθεσία στην οποία βρίσκεται ο χώρος αυτός μάγεψε ένα μέτριο ποσοστό της τάξης του 11.9% (δηλαδή 7 άτομα). Αρκετά άτομα που συμπληρώνουν το υπόλοιπο ποσοστό αναφέρθηκαν σε διάφορες αιτίες που τους ώθησαν στην επιλογή αυτή όπως το γεγονός ότι μένουν στην περιοχή αλλά λόγω υποχρεώσεων δεν κατάφεραν να επισκεφτούν τον συγκεκριμένο αρχαιολογικό χώρο. Τέλος,κάποιοι πρόσθεσαν ότι λόγω απόστασης,η μόνη λύση που κατόρθωσαν να πραγματοποιήσουν την επίσκεψη ήταν μέσω εκπαιδευτικών εκδρομών και μαθητικών επισκέψεων. Συνεπώς,μέσω της προσωπικής επικοινωνίας με τους ερωτηθέντες συνειδητοποίησα πως υπάρχει ακόμη μεγαλύτερη θέληση προς επίσκεψη του χώρου από αυτή που δείχνουν τα γραφήματα.

ΚΙΝΗΤΡΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Η ιστορία της Ελευσίνας	23	39%
Τα αρχαιολογικά ευρήματα της.	13	22%
Το μουσείο που βρίσκεται στον λόφο του αρχαιολογικού χώρου.	6	10.2%
Η ιερή τοποθεσία στην οποία βρίσκεται ο αρχαιολογικός χώρος.	7	11.9%
Άλλο	10	16.9%
ΣΥΝΟΛΟ	59	100%

Πίνακας 6 Κίνητρο ενδιαφέροντος

Πιο κάτω δίδεται και η αναλυτική πίτα που μας δείχνει τα αποτελέσματα.

Διαγράμματα 6 και 6.1 Κίνητρο ενδιαφέροντος

Ερώτηση 7^η: Ηρθατε να επισκεφθείτε τον αρχαιολογικό χώρο:

Αυτή η ερώτηση είναι επίσης πολλαπλής επιλογής και ταυτόχρονα εξέχουσας σημασίας καθώς από αυτήν βγάζουμε χρήσιμες πληροφορίες. Πρώτα απ' όλα αξίζει να σημειωθεί πρώτο το ποσοστό που αναφέρεται στην κατηγορία "με τα παιδιά". Και αυτό γιατί 16 άτομα απάντησαν πως πήγαν να επισκεφτούν τον χώρο σχεδόν αποκλειστικά για τα παιδιά τους το οποίο υποδηλώνει ότι ως γονείς προσπαθούν να τους μυήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο στην ιστορία μας και στον πολιτισμό μας. Επιδιώκουν την εκμάθηση γνώσεων σε προσωπικό επίπεδο. Αυτό είναι πολύ θετικό απο δικής τους πλευράς το οποίο ως αποτέλεσμα αντιτίθεται στο γεγονός ότι κάποιιο άλλοι ερωτηθέντες εξέφρασαν την απογοήτευσή τους όσον αφορά την απάθεια της νέας γενιάς, το οποίο θα αναπτύξουμε στις μετέπειτα ερωτήσεις όπου θα δούμε και αναλυτικότερα τα σχόλια αυτών των ερωτηθέντων. Στην συνέχεια μεγάλα ποσοστά, σχεδόν ισάξια, καταλαμβάνουν τόσο εκείνοι που επισκέφτηκαν τον αρχαιολογικό χώρο είτε με φίλους είτε μόνοι, όσο και εκείνοι που αποφάσισαν να τον επισκεφτούν με την οικογένειά τους. Οι οικογένειες περιλαμβάνουν παιδιά ασφαλώς, γεγονός που αποδεικνύει ακόμη μεγαλύτερο ποσοστό ένταξης των παιδιών στην γνώση σχετικά με ένα αναπόσπαστο κομμάτι της αρχαίας Ελλάδας. Τέλος, τα ελάχιστονα ποσοστά καλύπτονται από τις υπόλοιπες κατηγορίες.

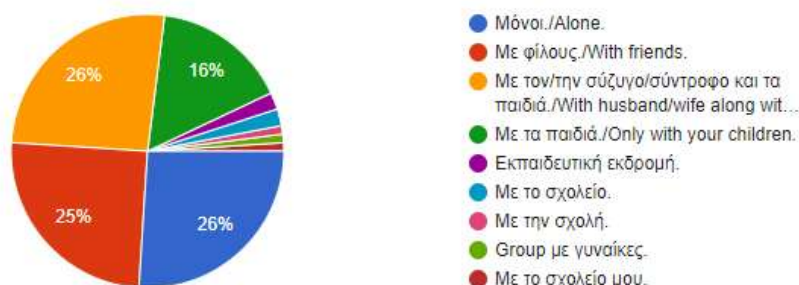
ΗΡΘΑΤΕ ΝΑ ΕΠΙΣΚΕΦΤΕΙΤΕ ΤΟΝ ΧΩΡΟ:	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Μόνοι.	26	26%

Με φίλους.	25	25%
Με τον/την σύζυγο/σύντροφο και τα παιδιά.	26	26%
Με τα παιδιά.	16	16%
Άλλο.	7	7%
ΣΥΝΟΛΟ	100	100%

Πίνακας 7 Ήρθατε να επισκεφτείτε τον χώρο:

Παρακάτω φαίνεται το διάγραμμα με τα ανάλογα στοιχεία. Από τα αποτελέσματα επίσης θα μπορούσε να πει κανείς ότι επισκεπτόμενοι τον αρχαιολογικό χώρο με παρέα,καθιστά πιο ευχάριστη την βόλτα καθόλη την διάρκεια της.

100 απαντήσεις

Διάγραμμα 7 Ήρθατε να επισκεφτείτε τον χώρο:

Ερώτηση 8^η:Ενημερωθήκατε για τον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας από:

Και η συγκεκριμένη ερώτηση είναι πολλαπλής επιλογής. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι το 51% του δείγματος (δηλαδή 51 άτομα),κάτι παραπάνω από τους μισούς ερωτηθέντες,αποκρίθηκαν πως ενημερώθηκαν για τον αρχαιολογικό χώρο μέσω της χρήσης διαδικτυακών μέσων. Άλλωστε,η τεχνολογία έχει εξελιχθεί τόσο πολύ την τελευταία εικοσαετία που είναι απόλυτα λογικό να την χρησιμοποιούν προς δική τους διευκόλυνση. Επιπρόσθετα,25 άτομα (δηλαδή το 25%) επισκέφτηκε τον χώρο κατόπιν πρότασης ή παρότρυνσης ενός φίλου. Αυτό μας ωθεί στο συμπέρασμα πως αυτοί οι φίλοι ή οι γνωστοί των ερωτηθέντων σίγουρα είχαν επισκεφτεί τον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας αφήνοντας τους θετική εντύπωση και για αυτόν

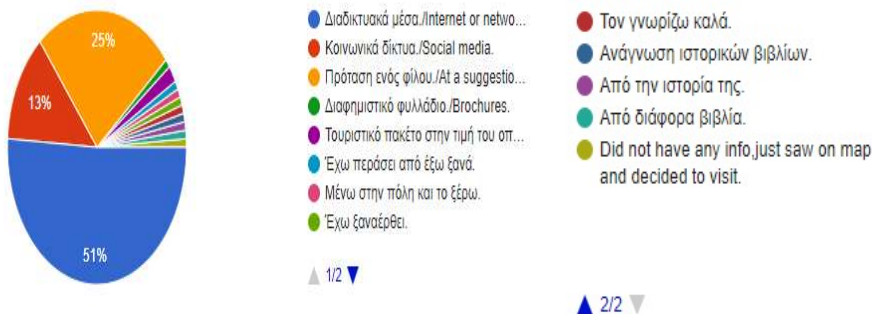
ακριβώς τον λόγο πρότειναν έντονα την μετάβαση στον χώρο αυτό. Τα κοινωνικά δίκτυα (όπως facebook,instagram κ.λ.π) δεν ασχολούνται και τόσο με την διάδοση συγκεκριμένων χώρων και ίσως για αυτό υπάρχει μικρό ποσοστό σε αυτήν την κατηγορία. Τέλος,οι υπόλοιπες κατηγορίες συμπληρώνουν το υπόλοιπο ποσοστό.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΧΩΡΟ ΑΠΟ:	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Διαδικτυακά μέσα.	51	51%
Κοινωνικά δίκτυα.	13	13%
Πρόταση ενός φίλου.	25	25%
Διαφημιστικό φυλλάδιο.	1	1%
Τουριστικό πακέτο στην τιμή του οποίου συμπεριλαμβάνεται και η επίσκεψη του.	2	2%
Άλλο.	8	8%
ΣΥΝΟΛΟ	100	100%

Πίνακας 8 Ενημέρωση για τον αρχαιολογικό χώρο από:

Παρακάτω μας δείχνει αναλυτικά τα αποτελέσματα η ‘πίτα’. Αξίζει να αναφερθεί επίσης ότι στην κατηγορία ‘Άλλο’ υπήρξαν δύο άτομα,πολύ διαβασμένα σχετικά με την ιστορία της Ελευσίνας καθώς και για τα ευρήματα της,αφορμή που τους ώθησε στην επαναλαμβανόμενη επίσκεψη του μουσείου στο εσωτερικό του χώρου χωρίς να ενημερωθούν από άλλα πιο σύγχρονα είδη πηγών. Επίσης,ο τουρίστας που επισκέφτηκε το μουσείο απάντησε εξίσου στην κατηγορία ‘Άλλο’ αναφέροντας ότι δεν ενημερώθηκε από πουθενά για τον αρχαιολογικό χώρο παρά μόνο από το βιβλίο-οδηγό που κατείχε κατά τις διακοπές του στην Ελλάδα,και εφ’όσον βρισκόταν κοντά,του κίνησε το ενδιαφέρον να περάσει για ένα χαλαρό περίπατο και να γνωρίσει το μεγαλείο της ιστορικής αυτής πόλης.

100 απαντήσεις

Διάγραμμα 8 και 8.1 Ενημέρωση για τον αρχαιολογικό χώρο από:

Ερώτηση 9^η: Ποιο ήταν το κίνητρό σας για την επίσκεψη του συγκεκριμένου αρχαιολογικού χώρου;

Η έννατη ερώτηση επικεντρώνεται στο πραγματικό κίνητρο που ώθησε τους ερωτηθέντες στην απόφαση να επισκεφτούν τον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας.

Συνειδητοποιούμε λοιπόν πως ένα σεβαστό ποσοστό του δείγματος αφιέρωσε την επίσκεψη του στον χώρο καθαρά για πολιτιστικούς λόγους. Όχι μόνο για να συνδεθούν σε προσωπικό επίπεδο με ένα κομμάτι του πολιτισμού μας, αλλά εξίσου για την ανάπτυξη της προσωπικής τους πνευματικής και ηθικής καλλιέργειας. Τα υπόλοιπα τρία ποσοστά αναφέρονται σε ανθρώπους που επισκέφτηκαν τον χώρο για ένα χαλαρό περίπατο, για εκπαιδευτικούς λόγους ακόμη και από περιέργεια για το τι θα συναντήσουν. Μην ξεχνάμε, πως πολλές φορές λόγω υποχρεώσεων πολλοί από εμάς δεν έχουμε χρόνο να αφιερώσουμε για προσωπική εκμάθηση γνώσεων, πόσο μάλλον για στοιχεία του πολιτισμού μας. Συνεπώς, είναι λογικό να υπάρχουν άτομα όλων των κατηγοριών.

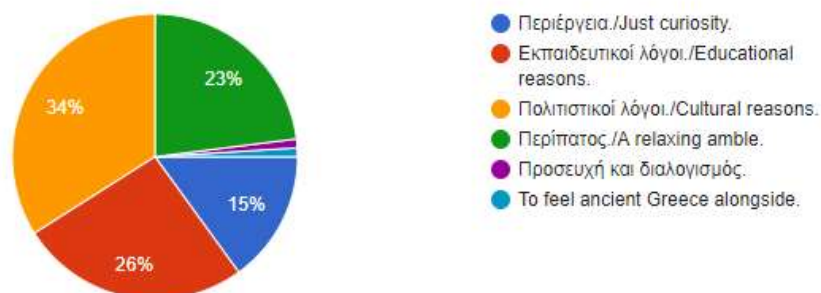
ΚΙΝΗΤΡΟ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Περιέργεια.	15	15%
Εκπαιδευτικοί λόγοι.	26	26%
Πολιτιστικοί λόγοι.	34	34%

Περίπατος.	23	23%
Άλλο.	2	2%
ΣΥΝΟΛΟ	100	100%

Πίνακας 9 Κίνητρο επίσκεψης αρχαιολογικού χώρου

Επιπρόσθετα,πρέπει να αναφερθούμε σε δυο ξεχωριστές απαντήσεις που ανήκουν στην κατηγορία “Άλλο” οι οποίες κρύβουν μεγάλο ενδιαφέρον. Η μία γιατί αναφέρεται στο κίνητρο ενός από τους ερωτηθέντες να επισκεφτεί τον αρχαιολογικό χώρο για προσευχή και διαλογισμό,έθιμο που ήταν ευρέως διαδεδομένο στην αρχαιότητα. Άλλωστε,στα αρχαία χρόνια ο κόσμος πήγαινε στα σπήλαια και προσευχόταν. Και η δεύτερη αναφέρεται στο κίνητρο του τουρίστα ερωτηθέντα μέσα από το οποίο διαφαίνεται η αγάπη του για την Ελλάδα καθώς ανέφερε πως πραγματοποίησε την επίσκεψη για να νιώσει την χώρα μας πιο κοντά του.Ενδεικτικά,βλέπουμε την παρακάτω “πίτα”.

100 απαντήσεις

Διάγραμμα 9 Κίνητρο επίσκεψης αρχαιολογικού χώρου

Ερώτηση 10^η:Επισκεπτόμενοι το μουσείο του αρχαιολογικού χώρου,πώς θα αξιολογούσατε την παρουσίαση των ευρημάτων στο εσωτερικό του;

Η 10^η ερώτηση λοιπόν είναι της μορφής πλέγματος πολλαπλών επιλογών.Σε αυτήν την ερώτηση τοποθετήθηκαν ορισμένα κριτήρια που αφορούν τα ευρήματα στο εσωτερικό του μουσείου και με βάση τα οποία οι ερωτηθέντες αξιολόγησαν είτε θετικά είτε αρνητικά.

Το πρώτο κριτήριο αναφέρεται στην επίδειξη γλυπτών και αγαλμάτων όπου το 51% περίπου του συνολικού δείγματος έμεινε πολύ ικανοποιημένο ενώ αντίστοιχα το 32% έμεινε απλά ικανοποιημένο. Μόνο 3 άτομα θεώρησαν πως ήταν λίγο

δυσανεστημένοι από τον τρόπο που παρουσιάζονταν τα εκθέματα, γεγονός που δεν μας ανησυχεί ιδιαίτερα εφ'όσον η πλειοψηφία ανταποκρίθηκε θετικά. Το 14% ισχυρίζεται ωστόσο ότι ήταν απόλυτα ικανοποιημένο, γεγονός που δημιουργεί μια αντίθεση σε όλο το υπόλοιπο δείγμα καθώς μέχρι και οι ερωτηθέντες που απάντησαν ότι ήταν πολύ ικανοποιημένοι, για να μην επέλεξαν την απολυτότητα, σημαίνει ότι μπορεί να κρύβουν ένα μικρό ίχνος δυσανεστίας (αν και αμελητέο).

Το δεύτερο κριτήριο το οποίο είναι και πολύ σημαντικό, αφορά τις λεζάντες καθώς και την περιγραφή των τεχνουργημάτων. Είναι υψίστης σημασίας όσο επισκέπτονται το μουσείο να κατανοούν το τι ακριβώς βλέπουν και ποια είναι η ιστορία που συνοδεύει το εκάστοτε άγαλμα, γλυπτό ή άλλο εύρημα γενικότερα. Έτσι λοιπόν, 13 άτομα μείνανε απόλυτα ικανοποιημένοι από τις περιγραφές των τεχνουργημάτων ενώ ταυτόχρονα τα 2 επόμενα μεγαλύτερα ποσοστά καλύπτουν εξίσου την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ικανοποίηση των επισκεπτών. Ωστόσο, το ελάχιστο ποσοστό της τάξης του 9% έμεινε λίγο δυσανεστημένο και μάλιστα πολλές απορίες δημιουργήθηκαν κατά την διάρκεια επίσκεψης τους στο μουσείο, οι οποίες και λύθηκαν ασφαλώς είτε με ξενάγηση στον χώρο είτε από τους υπεύθυνους στο εσωτερικό του.

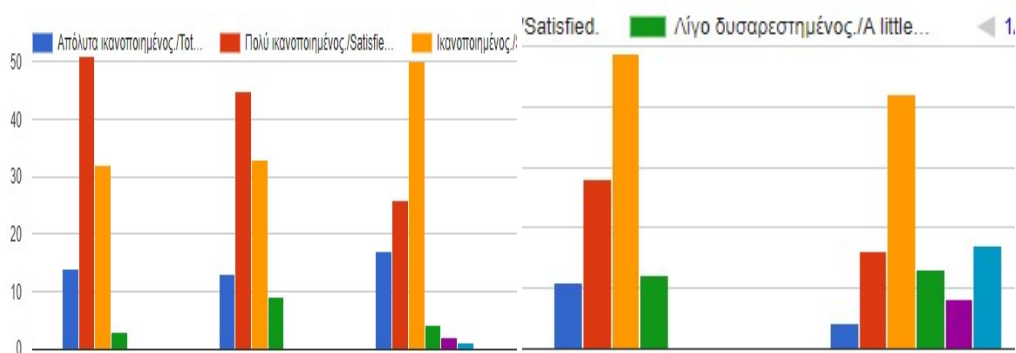
Συνεχίζοντας στο τρίτο κριτήριο στο οποίο γίνεται αναφορά στον φωτισμό του χώρου, αξίζει να σημειωθεί πως γενικότερα υπήρξε μια μέτρια διαφωνία και ταυτόχρονα συμφωνία ως προς αυτό. Πιο συγκεκριμένα, το μισό δείγμα απάντησε πως έμεινε απλά ικανοποιημένο από τον φωτισμό και ταυτόχρονα 43 άτομα υποστήριξαν πως έμειναν από πολύ έως απόλυτα ικανοποιημένοι. Ωστόσο, δεν μπορούμε να μην λάβουμε υπ' όψη μας το ποσοστό της τάξης του 6% των ερωτηθέντων οι οποίοι αποδείχτηκε πως ήταν από λίγο έως πολύ δυσανεστημένοι, ειδικά για ανθρώπους μεγάλης ηλικίας που αδυνατούσαν να δουν καθαρά λόγω φωτεινότητας. Επιπρόσθετα, αυτά τα άτομα διαμαρτυρήθηκαν προσωπικά για τον φωτισμό συγκεκριμένα της τελευταίας αιθούσης του μουσείου όπου βρίσκονται όλα τα πιθάρια καθώς και άλλα χειροποίητα αντικείμενα.

Προχωρώντας στο τέταρτο κριτήριο που αφορά την συλλογή πιθαριών, τεφροδόχων καθώς και άλλων χειροποίητων αντικειμένων, να τονίσουμε ότι διακρίνεται γενικά ένα σταθερό ποσό ικανοποίησης των επισκεπτών. Συγκεκριμένα, το 49% των ερωτηθέντων ανταποκρίθηκε θετικά στο επίπεδο βασικής

ικανοποίησης ενώ παράλληλα το 28% ανταποκρίθηκε ακόμη θετικότερα. Όμως, πρέπει να αναφερθεί επίσης πως από τους ερωτηθέντες, 14 εξέφρασαν την δυσαρέσκεια τους κρίνοντας πως το μουσείο θα μπορούσε να έχει ακόμη μεγαλύτερη συλλογή από αρχαία δισκοπότηρα, κανάτες και άλλα χειροποίητα αντικείμενα καθημερινής χρήσης της τότε εποχής.

Τέλος, τα πολυμέσα κατά την διάρκεια πιθανούς ξενάγησης συμπληρώνουν το τελευταίο κριτήριο αυτού του πλέγματος. Μέσα από αυτήν την ερώτηση θα συμπεράνουμε αν υπήρχε καλό ηχητικό σύστημα και αν βοήθησε τους επισκέπτες του μουσείου καθ' όλη την διάρκεια ξενάγησης τους. Συνεπώς, ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων (42%) έμεινε ικανοποιημένο από τα πολυμέσα που χρησιμοποιούνται για πιο διασκεδαστική ξενάγηση στο χώρο. Τα υπόλοιπα ποσοστά τόσο της ικανοποίησης των επισκεπτών όσο και της δυσαρέσκειας τους κυμαίνονται πάνω κάτω το ίδιο. Αξίζει ωστόσο να τονιστεί ένα μέτριο ποσοστό (17%) που δεν ήξεραν ή δεν γνώριζαν να απαντήσουν σχετικά με αυτό το κριτήριο. Και αυτό διότι με προσωπικές πληροφορίες δεν είναι απαραίτητο να γίνεται ξενάγηση ή χρήση των πολυμέσων εάν δεν έχει γίνει κάποια παράκληση ή συνεννόηση με το σωματείο μουσείων ή ακόμη και με την προϊσταμένη του αρχαιολογικού χώρου Ελευσίνας κ. Παπαγγελή.

Στα παρακάτω διαγράμματα λοιπόν φαίνεται και η αναλυτική γραφική απεικόνιση των αντίστοιχων δεδομένων.

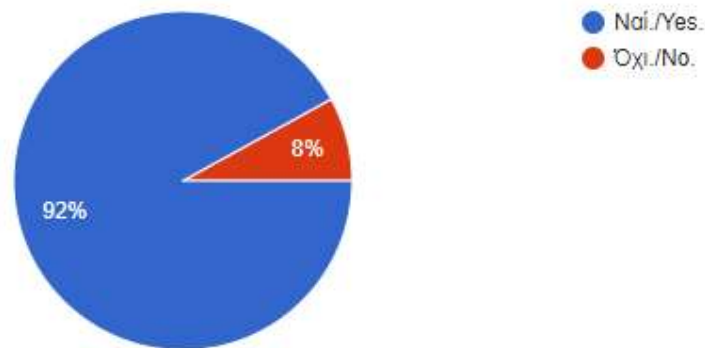

Διαγράμματα 10 και 10.1 Αξιολόγηση παρουσίασης ευρημάτων

Ερώτηση 11^η: Οι λεζάντες ή οι πινακίδες των γλυπτών ήταν ευκρινείς;

Η 11^η ερώτηση είναι επίσης απλής επιλογής και απαντήθηκε μονολεκτικά από τους ερωτηθέντες για το αν ήταν κατανοητές τόσο οι λεζάντες όσο και οι πινακίδες των γλυπτών στο εσωτερικό του μουσείου. Εδώ βλέπουμε πως το 92% ανταποκρίθηκε θετικά ενώ μόλις το 8% αρνητικά. Μέσα από αυτό το αποτέλεσμα παρατηρείται μια γενικότερη ταύτιση με την προηγούμενη ερώτηση καθώς διαπιστώνουμε πως και εδώ διατηρείται ένα όμοιο σχεδόν ποσοστό δυσαρέσκειας ως προς την κατανόηση των περιγραφών στα γλυπτά. Αυτό μας επιβεβαιώνει για άλλη μια φορά την αξιοπιστία του δείγματος μας. Παρακάτω φαίνεται και το διάγραμμα δείχνοντας το αναμενόμενο αποτέλεσμα.

100 απαντήσεις

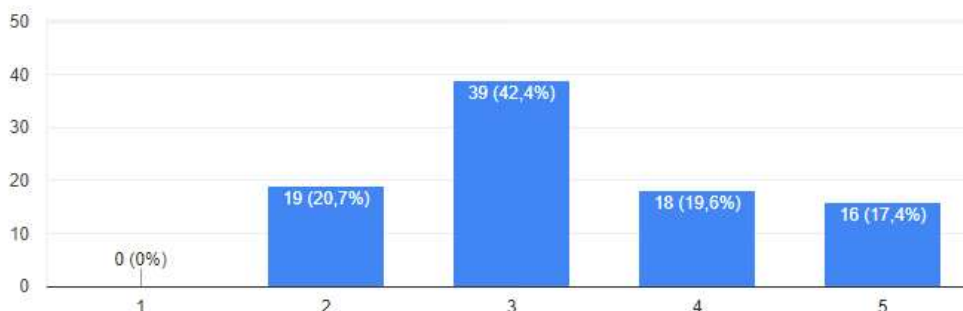
Διάγραμμα 11 Ποσοστό ευκρίνειας γλυπτών

Ερώτηση 12^η: Αν ναι, πόσο εύκολη ήταν η κατανόηση της περιγραφής του εκάστοτε αντικειμένου;

Αυτή η ερώτηση είναι γραμμικής κλίμακας και μας δείχνει ουσιαστικά τον βαθμό κατανόησης της περιγραφής όλων των αντικειμένων στο εσωτερικό του μουσείου. Εδώ λοιπόν, με κλίμακα από το 1 έως το 5 (καθόλου κατανοητό έως απόλυτα κατανοητό), υπάρχει μια κοινή συνιστώσα στις απαντήσεις των ερωτηθέντων. Πιο συγκεκριμένα, καταγράφηκε πως το 92% έκρινε πως το νόημα των γλυπτών, των αγαλμάτων και γενικότερα όλων των αντικειμένων του μουσείου ήταν σχετικά απλή και κατανοητή. Υπάρχει ωστόσο και το 8% του δείγματος που απάντησε στην προηγούμενη ερώτηση αρνητικά και συνεπώς η κατανόηση της περιγραφής για αυτούς ήταν ανύπαρκτη. Παρ' όλα αυτά όμως κρατάμε μια θετική

εικόνα από τα αποτελέσματα αυτής της ερώτησης. Πιο κάτω περιγράφεται στο διάγραμμα και η γραφική απεικόνιση των αντίστοιχων δεδομένων.

92 απαντήσεις

Διάγραμμα 12 Ποσοστά κατανόησης περιγραφής αντικειμένων μουσείου

Ερώτηση 13^η:Τί σας έκανε θετική και τί αρνητική εντύπωση στο μουσείο;

Η συγκεκριμένη ερώτηση μπορούμε να πούμε ότι είναι ίσως και η πιο ενδιαφέρουσα που απαντήθηκε από τους ερωτηθέντες καθώς μέσα από αυτήν μπορούμε να βγάλουμε σημαντικά συμπεράσματα σχετικά με το τι “γεύση” τους άφησε το μουσείο. Πρέπει να αναφερθεί πως από τους 100 ερωτηθέντες του δείγματος μόνο οι 62 απάντησαν στην συγκεκριμένη ερώτηση. Αυτό υποδεικνύει πως αυτοί που δεν απάντησαν, δεν θέλησαν να γράψουν ούτε αρνητικά αλλά ούτε και θετικά σχόλια, καθένας για προσωπικούς του λόγους. Το σημαντικό όμως είναι η ανταπόκριση της πλειοψηφίας του δείγματος από την οποία αποσπάμε απαραίτητες πληροφορίες ούτως ώστε να βγάλουμε τα συμπεράσματα μας. Αυτή η ερώτηση απαντήθηκε σε μορφή παραγράφου ή αλλιώς κειμένου μακροσκελούς απάντησης, χωρίς περιορισμό στον αριθμό λέξεων που μπορούσε να χρησιμοποιήσει ο ερωτών. Επιπρόσθετα, το πρώτο σχόλιο που πρέπει να κάνουμε είναι ότι πολλοί από τους ερωτηθέντες κάνανε θετικά σχόλια για το μουσείο αλλά όχι αρνητικά και το αντίστροφο. Οι απόψεις των ερωτηθέντων κάπου απέχουν και κάπου συγκλίνουν μεταξύ τους. Πιο συγκεκριμένα λοιπόν και ολίγον συνοπτικά, τα περισσότερα θετικά σχόλια αναφέρονται στην ανάδειξη της ιστορίας της Ελευσίνας μέσα από τα ευρήματα της, τα εκθέματα της, την ανάδειξη του πολιτισμού της και την γενικότερη προσπάθεια εμφύτευσης γνώσεων τόσο στα μικρά παιδιά όσο και στις μεγαλύτερες ηλικίες σχετικά με ένα αναπόσπαστο κομμάτι της Ελληνικής ιστορίας. Επιπλέον, και

άλλες πολλές θετικές κριτικές καλύπτουν την πλειοψηφία του δείγματος οι οποίες αναφέρονται στην ποικιλία εκθεμάτων του μουσείου, στα τεράστια αγάλματα καθώς επίσης και στην απεικόνιση αρχαίων σημαντικών προσώπων μέσα από την οποία μαθαίνεις και την προσωπική τους ιστορία. Αναφερόμενοι τώρα στα αρνητικά σχόλια, οι ερωτηθέντες διαμαρτυρήθηκαν εντόνως για το εσωτερικό του χώρου του μουσείου υποστηρίζοντας ότι οι αίθουσες ήταν μικρές και ειδικά η τελευταία με την συλλογή πιθαριών και τεφροδόχων ενώ ταυτόχρονα κάποιιοι άλλοι θεώρησαν πως ο φωτισμός του χώρου είναι από ελάχιστος έως ανύπαρκτος. Επίσης, υπήρξε μεγάλη δυσαρέσκεια ως προς την χωρητικότητα του μουσείου, ισχυρίζοντας πως είναι αρκετά μικρός ο χώρος για τόσα εκθέματα, αγάλματα, γλυπτά καθώς και χειποίητα αντικείμενα. Τέλος, οι πιο σημαντικές αρνητικές κριτικές παραπέμπουν στην ανακαίνιση του χώρου καθώς υποστηρίζεται πως είναι κακοσυντηρημένος (και με υγρασία), και ενώ το αίτημα αναβάθμισης του έχει ζητηθεί εδώ και χρόνια, καμία αλλαγή δεν εγκρίθηκε να πραγματοποιηθεί. Ως αποτέλεσμα, ο χώρος πιθανώς να παρακμάσει αν δεν υπάρξουν μελλοντικές αλλαγές. Ενδεικτικά παρατίθεται παρακάτω και ο αναλυτικότερος πίνακας με όλες τις απαντήσεις των ερωτηθέντων για την ουσιαστικότερη κατανόηση των συμπερασμάτων που βγάλαμε μέσα από αυτή την ερώτηση.

62 απαντήσεις

Θετικά: Προσπάθεια του προσωπικού για ανάδειξη της ιστορίας της Ελευσίνας. Αρνητικά: Κανένα.

Θετικά: Κανένα. Αρνητικά: Περισσότερη γενικότερη προσπάθεια για ανάδειξη της ιστορίας της Ελευσίνας.

Θετικά: Ενημέρωση παιδιών Δημοτικού για την ιστορία της Ελευσίνας. Αρνητικά: Κανένα.

Θετικά: Μερικές φορές γίνεται καλή ξενάγηση και ενημέρωση. Αρνητικά: Τίποτα.

Θετικά: Το μουσείο στον λόφο και τα όμορφα εκθέματα του. Αρνητικά: Κανένα.

Αρνητικά: Δεν υπάρχουν συχνά όλα τα εκθέματα. Θετικά: Κανένα.

Θετικά: Οι τοιχογραφίες και τα εκθέματα. Αρνητικά: Κανένα.

Θετικά: Η περιέργεια των παιδιών και οι απαντήσεις που πήραν από τον ξεναγό. Αρνητικά: Κανένα.

Θετικά: Η ποικιλία των γλυπτών. Αρνητικά: Κανένα.

Θετικά: Οι εντυπωσιακές τοιχογραφίες. Αρνητικά: Κανένα.

Θετικά: Η γνώση της ιστορίας της Ελευσίνας μέσα από τα ευρήματα της. Αρνητικά: Κανένα.

Θετικά: Η απεικόνιση της θεάς Δήμητρας. Αρνητικά: Κανένα.

Πίνακας 13 Θετικά και αρνητικά σχόλια για το μουσείο

62 απαντήσεις

Θετικά:Να μάθουν την ιστορία της Ελευσίνας τα παιδιά μου. Αρνητικά:Κανένα.

Θετικά:Η ελληνική ιστορία μέσα από τα εκθέματα. Αρνητικά:Κανένα.

Θετικά:Ο αντίκτυπος της ιστορίας στην σημερινή Ελλάδα. Αρνητικά:Η απάθεια της σημερινής γενιάς.

Θετικά:Η μετάδοση γνώσεων στα νέα παιδιά. Αρνητικά:Κανένα.

Θετικά:Γνώση για την ιστορία της Ελευσίνας. Αρνητικά:Κανένα.

Θετικά:Απεικόνιση όλου του αρχαιολογικού χώρου σε σκαλιστή μορφή. Αρνητικά:Χρειάζεται ανακαίνιση.

Θετικά:Τα περήφανα αγάλματα. Αρνητικά:Κανένα.

Θετικά:Απεικόνιση αρχαίων σημαντικών προσώπων. Αρνητικά:Παραμέληση του μουσείου.

Θετικά:Τίποτα. Αρνητικά:Ελλειπής προβολή ή διαφήμιση του μουσείου.

Θετικά:Τα ελευσινία μυστήρια που απεικονίζονται σε μερικά από τα εκθέματα. Αρνητικά:Μικρός χώρος μουσείου.

Θετικά:Τα τεράστια αγάλματα. Αρνητικά:Μικρός χώρος μουσείου.

Θετικά:Η τοποθεσία του μουσείου (στον λόφο). Αρνητικά:Τίποτα.

Πίνακας 13.1 Θετικά και αρνητικά σχόλια για το μουσείο

62 απαντήσεις

Θετικά:Ο προσεγμένος χώρος. Αρνητικά:Κανένα.

Θετικά:Ποικιλία εκθεμάτων. Αρνητικά:Παλιό κτήριο που με δυσκολία χωράει όλα τα εκθέματα.

Θετικά:Κανένα. Αρνητικά:Θέλει ανακαίνιση το κτήριο.

Θετικά:Όμορφα εκθέματα. Αρνητικά:Απουσία μερικώνα αγαλματιδίων (πιθανώς για συντήρηση).

Θετικά:Ποικιλία αρχαίων ευρημάτων. Αρνητικά:Μικρό το μουσείο για τόσα εκθέματα.

Θετικά:Ανακαινισμένος χώρος. Αρνητικά:Κακή συντήρηση ορισμένων γλυπτών.

Θετικά:Ευρήματα τεράστιας αρχαιολογικής αξίας. Αρνητικά:Υγρασία του χώρου.

Θετικά:Εντυπωσιακή παρουσίαση γλυπτών. Αρνητικά:Ελάχιστος χώρος για μεγάλα αγάλματα.

Θετικά:Άψογη ξενάγηση. Αρνητικά:Μη προστασία κάποιων εκθεμάτων έξω απ'το μουσείο από τυχόν κακοκαιρίες (π.χ. χαλάζι).

Θετικά:Εκθέματα εκπληκτικής ομορφιάς. Αρνητικά:Ανάγκη ανακαίνισης χώρου.

Θετικά:Το πεντελικό λευκό και γκρί μάρμαρο στα αγάλματα. Αρνητικά:Μικρός χώρος σε ορισμένες αίθουσες.

Πίνακας 13.2 Θετικά και αρνητικά σχόλια για το μουσείο

Θετικά:Διαρκής βελτίωση του μουσείου. Αρνητικά:Μικρός χώρος για έκθεση των τεχνουργημάτων και αγαλμάτων.

Θετικά:Η φυσική ομορφιά του τοπίου στο οποίο βρίσκεται το μουσείο καθώς και η σημασία όλων των ευρημάτων. Αρνητικά:Μερικά εκθέματα ήταν κακοσυντηρημένα.

Θετικά:Η μυσταγωγία του χώρου. Αρνητικά:Λίγα εκθέματα.

Θετικά:Η ηρεμία του χώρου. Αρνητικά:Η μικρή επισκεψιμότητα του μουσείου.

Θετικά:Η ανάλυση του χώρου. Αρνητικά:Η μικρή ανάλυση των εκθεμάτων.

Θετικά:Τα εκθέματα. Αρνητικά:Κανένα.

Θετικά:Οι μνήμες που επαναφέρουν τα εκθέματα. Αρνητικά:Κανένα.

Θετικά:Η ελληνική ιστορία. Αρνητικά:Η παρακμή της Ελλάδας.

Θετικά:Η ιστορία της Ελευσίνας και τα εκθέματα της. Αρνητικά:Οι πληροφορίες για τα εκθέματα.

Θετικά:Η προστασία των εκθεμάτων. Αρνητικά:Κανένα.

Θετικά:Η ενημέρωση του κόσμου για την ιστορία της Ελευσίνας. Αρνητικά:Κανένα.

Πίνακας 13.3 Θετικά και αρνητικά σχόλια για το μουσείο

Θετικά:Η ενημέρωση των νέων. Αρνητικά:Η όχι και τόσο καλή ανάλυση για τα εκθέματα.

Θετικά:Η ιστορία του μουσείου. Αρνητικά:Λίγα τα εκθέματα.

Θετικά:Μάθηση για την ιστορία του ελευσίνιου χώρου. Αρνητικά:Κανένα.

Θετικά:Κανένα. Αρνητικά:Η μη κατανόηση των πινακίδων.

Θετικά:Κανένα. Αρνητικά:Περιορισμένος χώρος.

Θετικά:Κανένα. Αρνητικά:Δεν έχει γίνει καμία αναβάθμιση για χρόνια.

Θετικά:Η τοποθεσία και το μεγαλείο του Ναού. Αρνητικά:Η μη ύπαρξη φωτισμού και ο μικρός χώρος του μουσείου.

Θετικά:Η ευγενική υποδοχή των φυλάκων. Αρνητικά:Μη καλός φωτισμός στις αίθουσες και ανύπαρκτος στις προθήκες.

Θετικά:Το στήσιμο των εκθεμάτων ήταν καλό. Αρνητικά:Τα ευρήματα είναι ελάχιστα.

Θετικά:Τα μεγάλα αγγεία. Αρνητικά:Κανένα.

Θετικά:Ο ξεναγός ήταν πολύ καλός. Αρνητικά:Κανένα.

Πίνακας 13.4 Θετικά και αρνητικά σχόλια για το μουσείο

Θετικά: Η καθαριότητα του μέρους. Αρνητικά: Θα μπορούσε να είχε περισσότερα εκθέματα.

Θετικά: Η ευγένεια του προσωπικού. Αρνητικά: Η φτώχεια του μουσείου και η έλλειψη ανάδειξης του ιερού και των Ελευσινίων Μυστηρίων.

Αρνητικά: Απουσία κάποιων ευρημάτων. Θετικά: Πλήρης περιγραφή.

Positive: Beautiful and small museum, simple but not poor at the same time. Negative: None.

Θετικά: Ευρύς χώρος. Αρνητικά: Απουσία εκθεμάτων λόγω προβολής τους σε μουσείο της Αθήνας.

Πίνακας 13.5 Θετικά και αρνητικά σχόλια για το μουσείο

Ερώτηση 14^η: Πως θα αξιολογούσατε τις υπηρεσίες του αρχαιολογικού χώρου;

Η 14^η ερώτηση λοιπόν είναι της μορφής πλέγματος πολλαπλών επιλογών. Σε αυτή την ερώτηση τοποθετήθηκαν εξίσου ορισμένα κριτήρια που αφορούν τις υπηρεσίες που παρέχει ο αρχαιολογικός χώρος και με βάση τα οποία οι ερωτηθέντες αξιολόγησαν είτε θετικά είτε αρνητικά.

Το πρώτο κριτήριο αναφέρεται στην ασφάλεια του αρχαιολογικού χώρου. Μεγάλα ποσοστά καλύπτουν τις κατηγορίες “πολύ ικανοποιημένος” και “ικανοποιημένος” (49% και 33% αντίστοιχα) ενώ ταυτόχρονα 12 από τους ερωτηθέντες (δηλαδή το 12%) έμειναν απόλυτα ικανοποιημένοι. Είναι αμελητέο μάλιστα, αλλά αξιοσημείωτο δε, το 4% του δείγματος που απάντησε πως ήταν λίγο δυσαρεστημένο ενώ παράλληλα δυο άτομα δεν γνώριζαν ακριβώς τι κάλυπτε ο όρος ασφάλεια και έτσι δεν συμπλήρωσαν κάποιο κριτήριο ικανοποίησης.

Το δεύτερο κριτήριο είναι αρκετά σημαντικό καθώς παρουσιάζει ένα μέρος της εικόνας του αρχαιολογικού χώρου. Αυτό το κριτήριο είναι η καθαριότητα. Όλα τα ποσοστά είναι σχεδόν ισόποσα και εκφράζουν την μεγάλη ικανοποίηση των επισκεπτών όσον αφορά το σύστημα καθαριότητας τόσο στον προαύλιο χώρο όσο και στο μουσείο. Μόνο 4 άτομα διαμαρτυρήθηκαν πως είναι λίγο δυσαρεστημένοι αλλά αν σκεφτεί κανείς ότι το δείγμα ήταν 100 άτομα, οι 4 δεν αντιπροσωπεύουν σε καμιά περίπτωση την γενικότερη θετική εικόνα του μουσείου με βάση αυτό το κριτήριο.

Συνεχίζοντας στο τρίτο κριτήριο στο οποίο γίνεται αναφορά στο προσωπικό του αρχαιολογικού χώρου, αξίζει να σημειωθεί πως γενικά υπήρξε μια γενικότερη ικανοποίηση των ερωτηθέντων. Πιο συγκεκριμένα, το 17% έμεινε απόλυτα ικανοποιημένο, το 31% πολύ ικανοποιημένο και το 49% απλά ικανοποιημένο. Το υψηλό ποσοστό των “απλά ικανοποιημένων” ερωτηθέντων ίσως κρύβει μια

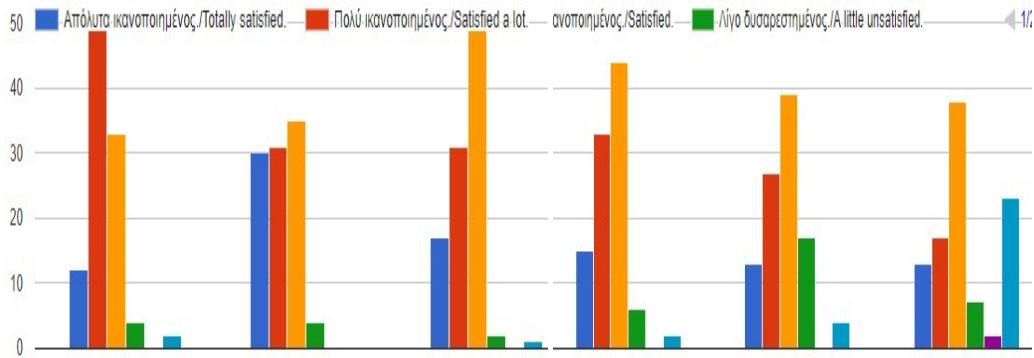
πιθανότητα βελτίωσης του προσωπικού ούτως ώστε να μειωθεί αυτό το ποσοστό και να αυξηθούν τα μεγαλύτερης ικανοποίησης ποσοστά μελλοντικά. Ένα ελάχιστον ποσοστό της τάξης του 2% μονάχα εξέφρασε την δυσαρέσκεια του το οποίο είναι αμελητέο συγκριτικά με την πλειοψηφία του δείγματος.

Προχωρώντας στο τέταρτο κριτήριο που αφορά την εξυπηρέτηση και επικοινωνία του προσωπικού με τους επισκέπτες, τα ποσοστά διαφέρουν λίγο, αλλά ουσιαστικά ισχύουν οι ίδιες εντυπώσεις σε σύγκριση με το τρίτο κριτήριο. Η μόνη διαφορά εδώ είναι πως η δυσαρέσκεια εκφράστηκε από 6 ερωτηθέντες και όχι από 2 όπως στο προηγούμενο κριτήριο.

Το πέμπτο κριτήριο το οποίο είναι και άκρως σημαντικό αφορά την τιμή του εισιτηρίου. Μέσα από αυτό το κριτήριο θα συνειδητοποιήσουμε αν παίζει ρόλο η τιμή στην απόφαση των ερωτηθέντων να επισκεφτούν μελλοντικά ξανά τον συγκεκριμένο αρχαιολογικό χώρο. Συνεπώς, το 13% του δείγματος έκρινε πως έμεινε απόλυτα ικανοποιημένο από την τιμή, το 27% του δείγματος έμεινε πολύ ικανοποιημένο καθώς το 39% διατηρεί το επίπεδο ικανοποίησης του σε μέτριο επίπεδο. Άξιο απορίας αποτελεί το 17% αυτών που απάντησαν πως είναι λίγο δυσαρεστημένοι από την τιμή καθώς η τιμή ανέρχεται στα 3 ευρώ συνήθως την χειμερινή σεζόν και 6 ευρώ την θερινή σεζόν λόγω μεγαλύτερης επισκεψιμότητας τουριστών. Αν αναλογιστεί κανείς βέβαια ότι υπάρχουν και συγκεκριμένες ημερομηνίες μέσα στον χρόνο όπου υπάρχει ελεύθερη είσοδος για όλους, δεν θα έπρεπε να υφίσταται ένα τέτοιο ποσοστό δυσαρέσκειας εκ μέρους των ερωτηθέντων.

Τέλος, θα αναφερθούμε στο τελευταίο κριτήριο που αφορά την ξενάγηση τόσο στον αρχαιολογικό χώρο όσο και στο μουσείο. Και εδώ κυριαρχεί το επίπεδο θετικής ικανοποίησης πολύ περισσότερο από εκείνο της δυσαρέσκειας. Αξιοσημείωτο όμως είναι ένα μέτριο ποσοστό της τάξης του 23% που δεν γνώριζε να απαντήσει σχετικά με αυτό το κριτήριο, προφανώς διότι όταν επισκέφτηκαν τον χώρο δεν είχε κανονιστεί κάποιου είδους ξενάγηση (που όπως προανέφερα, είναι απαραίτητη μια ειδική παράκληση ή συνεννόηση με τα αρμόδια πρόσωπα του αρχαιολογικού χώρου).

Στα παρακάτω διαγράμματα λοιπόν φαίνεται και η αναλυτική γραφική απεικόνιση των αντίστοιχων δεδομένων.

Διαγράμματα 14 και 14.1 Αξιολόγηση υπηρεσιών αρχαιολογικού χώρου

Ερώτηση 15^η: Πόσο χρόνο περάσατε περίπου στο μουσείο;

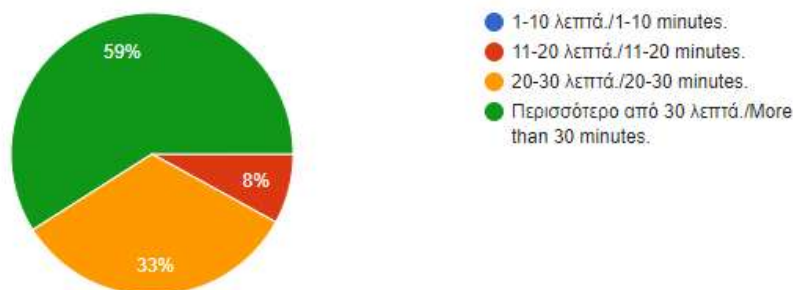
Σε αυτή την ερώτηση η οποία είναι πολλαπλής επιλογής, οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να επιλέξουν τον χρόνο τον οποίο αξιοποίησαν επισκεπτόμενοι το μουσείο του αρχαιολογικού χώρου. Παρατηρείται ότι το 59% των ερωτηθέντων πέρασε πάνω από 30 λεπτά εξετάζοντας τα όμορφα εκθέματα του μουσείου ενώ ταυτόχρονα το 33% του δείγματος αξιοποίησε περίπου 20-30 λεπτά του ελεύθερου του χρόνου. Ωστόσο 8 άτομα πέρασαν μόνο 11-20 λεπτά στο εσωτερικό του μουσείου, γεγονός που αποδεικνύει την εν μέρει ‘αδιαφορία’ των επισκεπτών, αναλογιζόμενοι ασφαλώς ότι για να εξετάσει κανείς λεπτομερώς όλα τα ευρήματα του μουσείου, τα 11-20 λεπτά είναι σχετικά λίγα. Ως θετικό αποτέλεσμα μπορούμε επίσης να προσμετρήσουμε το γεγονός ότι ούτε ένας από τους ερωτηθέντες δεν πέρασε 1-10 λεπτά επισκεπτόμενος το μουσείο, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι η πλειοψηφία έλαβε σοβαρά υπ’ όψη της την σημαντικότητα επίσκεψης στον χώρο αυτό.

ΧΡΟΝΟΣ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1-10 λεπτά.	0	0%
11-20 λεπτά.	8	8%
20-30 λεπτά.	33	33%
Περισσότερο από 30 λεπτά.	59	59%
ΣΥΝΟΛΟ	100	100%

Πίνακας 15 Χρόνος αξιοποίησης στο μουσείο

Ενδεικτικά η παρακάτω “πίτα” μας δείχνει τα αντίστοιχα αποτελέσματα.

100 απαντήσεις

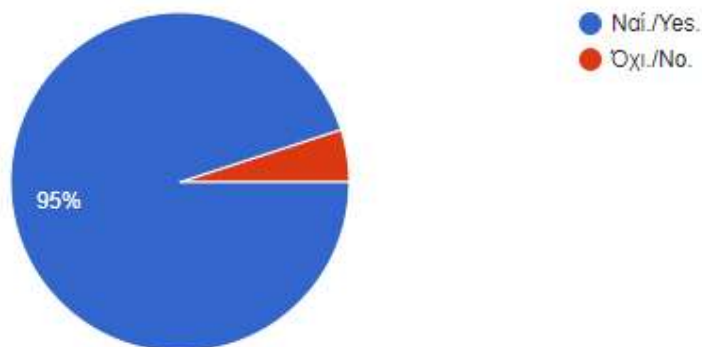

Διάγραμμα 15 Χρόνος αξιοποίησης στο μουσείο

Ερώτηση 16^η:Είστε ευχαριστημένος/η γενικότερα από την επίσκεψη σας στον αρχαιολογικό χώρο;

Αυτή η ερώτηση απλής επιλογής καθορίζει ξεκάθαρα τον συνολικό βαθμό διασκέδασης των επισκεπτών στον αρχαιολογικό χώρο Ελευσίνας.Το 95% του δείγματος απάντησε πως έμεινε ευχαριστημένο ενώ αντίθετα το 5% πως όχι.Η πλειοψηφία μας αφήνει ασφαλώς μια θετική εντύπωση.

100 απαντήσεις

Διάγραμμα 16 Βαθμός συνολικής ικανοποίησης επισκεπτών

Ερώτηση 17^η:Τί θα σας μείνει στο μυαλό φεύγοντας από τον αρχαιολογικό χώρο;

Αυτή η ερώτηση σε μορφή σύντομης απάντησης επικεντρώνεται στον “ψυχολογικό κόσμο” των επισκεπτών και πιο συγκεκριμένα τι είναι αυτό που θα

μείνει χαραγμένο στην μνήμη τους. Οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν μονάχα 66 (δηλαδή το 66%) καθώς 34 από τους ερωτηθέντες απέφυγαν να απαντήσουν. Όλα τα σχόλια είναι αρκετά συγκινητικά καθώς παρατηρείται ακόμα το αίσθημα πατριωτισμού και αγάπης για τον τόπο αυτό ακόμη και σήμερα. Μερικές από τις σκέψεις που θα μείνουν ανεξίτηλες στην μνήμη των επισκεπτών του αρχαιολογικού χώρου είναι το ταξίδι στην αρχαιότητα, η γνώση για την παλιά μας ιστορία, οι αναμνήσεις για τα Ελευσίνια μυστήρια, η ηρεμία και το μεγαλείο του χώρου συμπεριλαμβανομένου τον τεράστιο προαύλιο χώρο καθώς και το Πλουτώνειο σπήλαιο και τέλος όλα τα αρχαία ευρήματα, εκθέματα και τα τεράστια αγάλματα που ομορφαίνουν τον ιερό αυτό χώρο. Ενδεικτικά παρατίθεται παρακάτω και ο αναλυτικότερος πίνακας με όλες τις απαντήσεις των ερωτηθέντων για την ουσιαστικότερη κατανόηση των συμπερασμάτων που βγάλαμε μέσα από αυτή την ερώτηση.

66 απαντήσεις

Η ιστορία του. (2)
Η καρυάτιδα. (2)
Η μαγική χώρα που λέγεται Ελλάδα.
Η δίψα των παιδιών και οι απορίες τους τις οποίες θα αναλύσουμε στο σχολείο.
Το μουσείο.
Χάραξη της ιστορίας στο μυαλό των νέων.
Η ατμόσφαιρα του χώρου που σε ταξιδεύει.
Πρέπει τα παιδιά να μαθαίνουν την ιστορία του τόπου αυτού.
Πρέπει να ξαναέρθω για να λύσω κάποιες απορίες μου.
Η ευχάριστη εμπειρία.
Η μοναδικότητα της ιστορίας του τόπου αυτού.
Ένα μικρό ταξίδι στην ιστορία.

Πίνακας 17 Σκέψεις επισκεπτών

66 απαντήσεις

Πρέπει να ξανάρθω οπωσδήποτε.
Το "ραντεβού" με την ιστορία έστω και για μία ώρα.
Μαθαίνεις κάτι από την ιστορία της Ελλάδας.
Η ξενάγηση.
Κάθε φορά νομίζεις ότι είναι η πρώτη φορά.
Η ανάμνηση από την ιστορία.
Η μικρή βουτιά στην γνώση της Ιστορίας.
Οι τοιχογραφίες στο εσωτερικό του μουσείου.
Η ξενάγηση στις πύλες του Αδη.
Η ξενάγηση στην ιστορία.
Η μεγάλη ιστορία ενός μικρού λαού.
Οι αναμνήσεις από την αρχαία Ελλάδα.

Πίνακας 17.1 Σκέψεις επισκεπτών

66 απαντήσεις

Οι απορίες που δημιουργούνται.
Η αγάπη για την αρχαία Ελλάδα.
Το "σκάλισμα" των αναμνήσεων.
Η νοσταλγία εκείνης της εποχής.
Το σπήλαιο του προαύλιου χώρου που φημολογείται ότι ήταν οι Πύλες του Άδη.
Ο περίπατος ώσπου να φτάσεις τελικά στο μουσείο.
Ο τεράστιος προαύλιος χώρος.
Η παραμέληση του χώρου μετά τους ολυμπιακούς αγώνες του 2004.
Το όμορφο τοπίο.
Η επίσκεψη στο μουσείο.
Όλος ο χώρος λόγω της ξεχωριστής ιστορικής του σημασίας.
Ο φωτισμός του χώρου το βράδυ.

Πίνακας 17.2 Σκέψεις επισκεπτών

66 απαντήσεις

Η επιβλητική καρυάτιδα στο εσωτερικό του μουσείου.
Όλη η ιστορική τοποθεσία.
Οι μορφές σπηλαίων στον προαύλιο χώρο.
Η τεράστια αυλή που δεσπόζει στο εσωτερικό του.
Ωραία ευρήματα.
Το πλουτώνειο σπήλαιο.
Η ομορφιά του χώρου.
Η ησυχία στον χώρο.
Θα επισκεφτώ ξανά τον χώρο.
Η ομορφιά των εκθεμάτων.
Η Ελλάδα παραμένει πλούσια.
Μαθαίνεις κάτι παραπάνω στην ζωή σου.

Πίνακας 17.3 Σκέψεις επισκεπτών

Όλα τα αρχαία εκθέματα.
Οι αναμνήσεις από τα Ελευσίνια Μυστήρια.
Αναμνηστική εμπειρία για την αρχαιότητα.
Πλούσια αρχαία εκθέματα.
Τα Ελευσίνια μυστήρια.
Η ηρεμία του χώρου.
Το μεγαλείο του χώρου.
Η ιερότητα του χώρου.
Τα αγάλματα και τα αγγεία.
Ο ξεναγός.
Η ηρεμία και η γνώση.
Μέσα από τα ερείπια το μυαλό τρέχει στα ιερά εκείνα χρόνια.

Πίνακας 17.4 Σκέψεις επισκεπτών

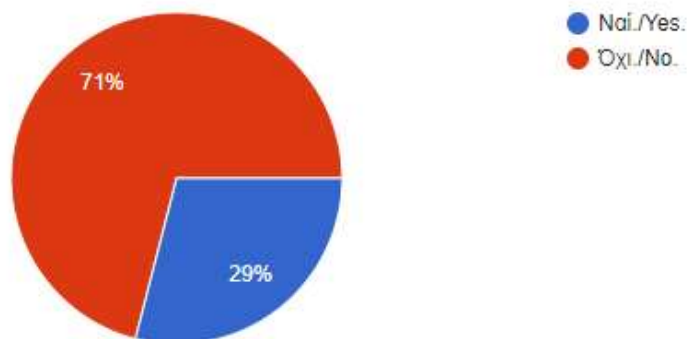
Αρχαία μεγαλοπρέπεια.
Τα γλυπτά.
Τα μάρμαρα σε όλον τον χώρο.
Η εμπειρία.

Πίνακας 17.5 Σκέψεις επισκεπτών

Ερώτηση 18^η: Προβήκατε σε αγορές στο κατάστημα εντός του αρχαιολογικού χώρου;

Μία απλή ερώτηση που μας δίνει ως πληροφορία αν οι ερωτηθέντες στο τέλος της επίσκεψης τους προέβησαν σε κάποιο είδος αγοράς. Το μεγαλύτερο ποσοστό και πιο συγκεκριμένα το 71% ανταποκρίθηκε αρνητικά ενώ αντίστοιχα το 29% ανταποκρίθηκε θετικά. Πιο κάτω η “πίτα” μας δείχνει και το προαναφερθέν αποτέλεσμα.

100 απαντήσεις

Διάγραμμα 18 Ποσοστό δείγματος για αγορές εντός του αρχαιολογικού χώρου

Ερώτηση 19^η: Αν ναι, τί ακριβώς;

Σε αυτή την ερώτηση λοιπόν όφειλαν να απαντήσουν μονάχα όσοι είχαν αποκριθεί θετικά στην προηγούμενη. Συνεπώς εδώ θα δούμε αποτελέσματα για το 29% αυτών που δεν δίστασαν να απαντήσουν. Οι ερωτηθέντες που προέβησαν σε κάποια αγορά λοιπόν, αποφάσισαν να αγοράσουν διάφορα είδη αναμνηστικών για αγαπημένα τους πρόσωπα, τόσο για τα παιδιά τους (όσοι είχαν οικογένειες) όσο και για καρδιακούς τους φίλους. Αυτά τα είδη αναμνηστικών αναφέρονται σε κούπες καφέ αλλά και κούπες με αρχαία πρόσωπα, τοιχογραφίες σε μορφή εικόνας που μπορούν να τοποθετηθούν σε καδράκια, αναμνηστικούς χάρακες καθώς και σκαλιστές κονκάρδες. Επιπλέον, αρκετοί από τους επισκέπτες προέβησαν σε αγορά κάποιου μαρμάρινου αγαματιδίου, μικρού πήλινου δοχείου ή ακόμη και μινιατούρων από εκθέματα στο εσωτερικό του μουσείου. Τέλος, ορισμένοι αγόρασαν βιβλίο-οδηγό έτσι ώστε να γνωρίσουν καλύτερα τον αρχαιολογικό χώρο την επόμενη φορά που θα τον επισκεφτούν ενώ παράλληλα ένας από τους ερωτηθέντες αγόρασε χειροποίητα πλακίδια σε ξύλο ελιάς. Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνεται η ποικιλία των αναμνηστικών που προτίμησαν οι επισκέπτες να αγοράσουν.

29 απαντήσεις

Διάγραμμα 19 Αγορά αναμνηστικών από τους επισκέπτες

Ερώτηση 20^η:Θα επισκεπτόσασταν ξανά τον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας;

Όντας η τελευταία ερώτηση της έρευνας,θα μας δείξει ως ξεκάθαρο αποτέλεσμα το αν οι επισκέπτες του δείγματος θα είναι πρόθυμοι να επισκεφτούν ξανά τον ιερό χώρο της Ελευσίνας. Αν κρίνουμε από τα συνολικά θετικά αποτελέσματα όλων των προηγούμενων ερωτήσεων τα οποία σε σύγκριση με τα αρνητικά είναι πολύ περισσότερα, τότε ενδεχομένως,όπως και συμβαίνει δηλαδή,οι επισκέπτες όντως έχουν περισσότερη θέληση παρά δισταγμό να πραγματοποιήσουν και άλλη επίσκεψη σε αυτό τον χώρο. Πιο συγκεκριμένα,το 94% ανταποκρίθηκε θετικά,το 2% αρνητικά καθώς το 4% είναι αβέβαιο για πιθανή μελλοντική επανεπίσκεψη στον χώρο. Παρατηρείται σε γενικά πλαίσια λοιπόν ότι ο αρχαιολογικός χώρος της Ελευσίνας κέρδισε τις καρδιές των ερωτηθέντων και αφήνει σχεδόν την μέγιστη θετική εντύπωση σε επίπεδο τουλάχιστον,που να δικαιολογεί την υψηλή επισκεψιμότητα του. Τέλος,στο τελευταίο διάγραμμα βλέπουμε τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

100 απαντήσεις

Διάγραμμα 20 Θέληση ερωτηθέντων για επανεπίσκεψη του χώρου

Κεφάλαιο 9^ο: Συμπεράσματα και προτάσεις.

Έχοντας τελειώσει πλέον την επεξεργασία των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου μου, έβγαλα ορισμένα συμπεράσματα στην συνολική μου προσπάθεια να ερευνήσω το κατά πόσο ορισμένοι παράγοντες επηρέασαν την απόφαση των ερωτηθέντων να επισκεφτούν τον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας.

Ωστόσο, πριν τα παρουσιάσω, θα ήθελα να επισημάνω τις δυσκολίες που αντιμετώπισα προκειμένου να πείσω όλους όσους μου απάντησαν το εν λόγω ερωτηματολόγιο, το οποίο όπως προανάφερα μοιράστηκε και απαντήθηκε κατ'ίδιαν.

Πρώτα απ' όλα λοιπόν, ένα σεβαστό ποσοστό των ατόμων που απευθύνθηκα σε αρχικό επίπεδο, απέφυγαν έστω και να μου απαντήσουν για το αν ήταν διατεθειμένοι να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο, την ίδια στιγμή μάλιστα που είχα ξεκαθαρίσει ότι πρόκειται για μια προσωπική έρευνα, πλήρως ανώνυμη που θα συμπεριληφθεί στην πτυχιακή μου εργασία. Θα πρέπει επίσης να αναφέρω ότι αρκετοί από αυτούς που προσπάθησα να προσεγγίσω ήταν και αγενείς υποστηρίζοντας ταυτόχρονα ότι δεν έχουν χρόνο να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο. Επιπρόσθετα, για να σιγουρευτώ (τουλάχιστον για το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος) ότι δεν θα μείνει αναπάντητη κάποια ερώτηση, σε όσους έδειξαν προθυμία να απαντήσουν το ερωτηματολόγιο, προσφέρθηκα να τους κάνω εγώ τις ερωτήσεις και να μου απαντάνε προφορικά συμπληρώνοντας προσωπικά τις απαντήσεις τους. Εφάρμοσα αυτή την τακτική ούτως ώστε όταν συμπληρωθεί το μεγαλύτερο ποσοστό χωρίς κενή απάντηση, να αφήσω το περιθώριο στο υπόλοιπο δείγμα να αφήσει κάποια κενή (από τις ερωτήσεις που απαντήθηκαν σε μορφή μικρής παραγράφου) για να συνειδητοποιήσω αν απέφυγαν τελικά να απαντήσουν είτε θετικά είτε αρνητικά σε ότι αφορά το μουσείο του αρχαιολογικού χώρου και όχι μόνο. Έτσι, θα έβγαζα διπλά συμπεράσματα.

Στην συνέχεια, με αρκετούς από τους ερωτηθέντες, κυρίως ανθρώπους μεγαλύτερης ηλικίας που ανέπτυξα συζητήσεις, ρωτήθηκα προσωπικά γιατί ανέλαβα έρευνα για τον συγκεκριμένο αρχαιολογικό χώρο. Απάντησα ασφαλώς πως εκτός του ότι μένω σχετικά κοντά σε αυτή την ιστορική πόλη, ήθελα να αναδείξω την ιστορία της (όσο είναι εφικτό) και πόσο μάλλον στην παρούσα κατάσταση όπου η Ελευσίνα επιλέχθηκε ως πολιτιστική πρωτεύουσα για το 2021.

Σε γενικά πλαίσια αυτό που παρατηρείται είναι μια ιδιαίτερη αγάπη για τον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας. Για την ιστορία της, τα αρχαιολογικά της ευρήματα, την ιερή τοποθεσία της, για όλα. Οι μεγαλύτερης ηλικίας άνθρωποι κυρίως παραπονέθηκαν για το γεγονός ότι η νέα γενιά δεν ασχολείται όσο θα έπρεπε με τον πολιτισμό μας. Παρ' όλα αυτά όμως, η έρευνα αποσκοπεί εξίσου σε αυτόν τον σκοπό. Να ενημερωθούν οι νέοι για την ιστορία της και να την αγκαλιάσουν.

Επιπρόσθετα, αυτό που μας κάνει μεγάλη εντύπωση ως προς την τιμή του εισιτηρίου στον αρχαιολογικό χώρο είναι πως την μέρα δωρεάν εισόδου υπήρχε πολύ μεγάλη επισκεψιμότητα, σε αντίθεση με όλες τις υπόλοιπες μέρες που ίσχυε σχεδόν το αντίθετο. Απ' ότι φαίνεται, ίσως η οικονομική κρίση να έχει επηρεάσει εξίσου την επιλογή των ανθρώπων να επισκεφτούν τον συγκεκριμένο αρχαιολογικό χώρο.

Τέλος, πρέπει να αναφερθούμε σε ορισμένες προτάσεις μέσα από τις οποίες θα μπορούσε να προωθηθεί ο αρχαιολογικός χώρος Ελευσίνας. Πρώτα απ' όλα, οι καθημερινές ανάγκες οδήγησαν στην διαρκή εξέλιξη της τεχνολογίας την οποία και πρέπει να εκμεταλλευτούμε. Έτσι, ο αρχαιολογικός χώρος Ελευσίνας, προκειμένου να προσελκύσει ακόμη περισσότερο κοινό, θα πρέπει να δημιουργήσει προσωπική ιστοσελίδα μέσα από την οποία θα αναδεικνύεται η ομορφιά του χώρου καθώς και του μουσείου. Πλήθος όμορφων φωτογραφιών και μικρά διαφημιστικά βίντεο θα πρέπει να συνοδεύουν αυτήν την ιστοσελίδα. Επιπλέον, η ιστοσελίδα θα πρέπει να περιέχει δυνατότητα άμεσης πρόσβασης από τους ενδιαφερόμενους ενώ παράλληλα να παρέχει πληροφορίες σχετικά με τον ψυχαγωγικό χαρακτήρα του αρχαιολογικού χώρου και το τι ακριβώς μπορεί να περιμένει κάποιος επισκεπτόμενος τον χώρο αυτό. Επίσης, θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για επικοινωνία και δημιουργία νέων κοινωνικών σχέσεων. Μην ξεχνάμε άλλωστε ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιούνται και από αρμόδιους φορείς και συλλογικούς οργανισμούς που μπορούν μέσω συνεργασίας να αποφασίσουν να βοηθήσουν στην διαφήμιση του συγκεκριμένου αρχαιολογικού χώρου που ίσως δεν είναι και ευρέως γνωστός. Μία πλέον συμφέρουσα λύση θα ήταν και η διαφήμιση στην τηλεόραση, άλλωστε η τηλεόραση αποτελούσε ανέκαθεν ισχυρό όπλο. Ωστόσο, το μουσείο, ως πολιτιστικός οργανισμός, έχει οικονομικές ανάγκες οι οποίες θα πρέπει να καλύπτονται είτε κρατικά είτε από ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης. Κλείνοντας, πρέπει να προστεθεί πως θα μπορούσε να δημιουργηθεί μια εφαρμογή android (εφ' όσον σήμερα όλοι μας είμαστε λίγο πολύ εθισμένοι στο app store που

παρέχει πληθώρα εφαρμογών) η οποία να περιλαμβάνει όλα τα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας και συνεπώς και της Ελευσίνας. Από τα downloads της εφαρμογής, οι χορηγοί θα πέρνανε ένα σεβαστό ποσοστό ως κέρδος πίσω και παράλληλα ο χώρος της Ελευσίνας θα διαφημιζόταν παραπάνω. Αυτό σημαίνει βέβαια ότι πρέπει να τηρούνται πολλές προϋποθέσεις και ασφαλώς να υπάρχουν αρμόδιοι που να ενδιαφερθούν πραγματικά για την στήριξη αυτού του πιθανού project. Όλα είναι εφικτά αν υπάρχει θέληση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ιστοσελίδες στο διαδίκτυο:

- Ιστοσελίδα με πληροφορίες για τον πρόλογο.
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%AF%CE%BD%CE%B1>
- Ιστοσελίδα με πληροφορίες για το σαπουνοποιείο Χαριλάου.
<https://artlocus.wordpress.com/2009/07/09/xarilaou/>
- Ιστοσελίδα με πληροφορίες για τα εργοστάσια τιμέντων TITAN.
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CF%83%CE%B9%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CF%84%CE%B1_%CE%A4%CE%99%CE%A4%CE%91%CE%9D
- Αναφορά στην έννοια πολιτιστικής δραστηριότητας.
http://www.trikalanews.gr/arthra_apoceis_epistoles/dimitris_gkolobrantzas_h_ennoia_tis_politistikis_drastiriotitas.html
- Αναφορά στο πανηγύρι του αγίου Γεωργίου Ελευσίνας.
http://xronikotiseleusinas.blogspot.gr/2016/04/blog-post_28.html
- Πληροφορίες για την διοργάνωση Αισχυλείων.
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%B9%CF%83%CF%87%CF%8D%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%B1>
<http://aisxylia.gr/>

- Ιστοσελίδα με πληροφορίες που αναφέρονται σε μεθόδους προσέλκυσης τουριστών στον ελευσίνιο χώρο.
https://eleusis2021.eu/wp-content/uploads/2016/11/ELEUSIS21_BID_BOOK_2016_GR_outline.pdf
- Πληροφορίες σχετικά με τις γραμμές λεωφορείων Ελευσίνας καθώς και πληροφορίες για το πως συνδέεται οδικώς με άλλες περιοχές και πόλεις.
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%AF%CE%BD%CE%B1>

<http://www.ypodomes.com/index.php/special-editions/paraxoriseis-sdit/item/43710-elefsina-thiva-yliki-i-odiki-kai-sidirodromiki-parakampsi-tis-attikis>
- Αναφορά στα ιστορικά σημεία της Ελευσίνας.
<http://www.elefsina.gr/map.aspx?sflang=el>

Φωτογραφικό υλικό:

- Εικόνα εξωφύλλου.
https://www.google.gr/search?q=%CE%95%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%BD%CE%B1&espv=2&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiN4_fw1t_SAhXLtRQKHUvRCxAQ_AUIBigB&biw=1366&bih=662#imgc=ZKchW53FOLzhhM
- Όλο το φωτογραφικό υλικό στο 2^ο κεφάλαιο το τράβηξα προσωπικά ο ίδιος με επίσκεψη μου στο μουσείο Ελευσίνας εντός του αρχαιολογικού της χώρου.
- Οι πίνακες και τα διαγράμματα της έρευνας είναι φωτογραφίες που λήφθηκαν μέσω Print Screen από την Google forms.

Βιβλία και ένθετα:

- Γρηγόρης Γ.Σιδηράς, *(Δήμος Ελευσίνος, Επιτροπή Διοργάνωσης Αισχυλείων '98)*, «Οι Μικρασιάτες στην Ελευσίνα μετά την καταστροφή του 1922».
- Βαγγέλης Π.Λιάπης, *(Δήμος Ελευσίνος, Επιτροπή Διοργάνωσης Αισχυλείων '98)*, «Λαϊκά έθιμα και δοξασίες στην Ελευσίνα».
- Κατερίνα Γ.Κάντα, *(Εκδόσεις Ρίζες, Αθήνα 1979)*, «Ο μύθος, τα μυστήρια, η ιστορία και το μουσείο της».
- Δήμος Ελευσίνας, *(Ελευσίνα 2006)*, «Βιομηχανικές αναμνήσεις».

- 2^ο δημοτικό σχολείο Ελευσίνας δ' τάξη, (έτος 2003-2004), Ενθετο με πληροφορίες για τον άγιο Γεώργιο.